

RAPORT Z WIZYTACJI

**(ocena programowa – studia I stopnia – profil praktyczny
studia II stopnia – profil ogólnoakademicki)**

**dokonanej w dniach 18-19 października 2016 r. na kierunku „turystyka i rekreacja”
prowadzonym
w obszarze nauk przyrodniczych, w dziedzinie nauk o Ziemi (w dyscyplinie geografia)
oraz**

**w obszarze nauk społecznych w dziedzinach nauk: społecznych (w dyscyplinach
naukowych: pedagogika, psychologia, socjologia) oraz ekonomicznych (w dyscyplinach
naukowych: ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu) na poziomie studiów pierwszego
stopnia (o profilu praktycznym) oraz drugiego stopnia (o profilu ogólnoakademickim)
realizowanym w formie studiów stacjonarnych
na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

**przewodniczący: prof. dr hab. Anita Franczak – członek PKA
członkowie:**

dr hab. Krystyna Dwucet – członek PKA, ekspert merytoryczny PKA

ks. dr hab. Tadeusz Bąk – ekspert merytoryczny PKA

**mgr Agnieszka Socha-Woźniak – ekspert ds. wewnętrznego systemu zapewnienia
jakości kształcenia PKA**

mgr Marcin Wojtkowiak - ekspert ds. pracodawców PKA

Sylwia Gamoń – ekspert ds. studenckich PKA

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzonym na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego przeprowadzona została z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na powyższym kierunku studiów. Poprzedniej wizytacji dokonano w roku akademickim 2009/2010 – kierunek „turystyka i rekreacja” na mocy Uchwały Nr 163/2010 Prezydium PKA z dnia 25 lutego 2010 r. otrzymał wówczas ocenę pozytywną. Uczelnia dostosowała się wówczas do uwagi PKA, która dotyczyła tendencji do rozszerzania zakresu

przedmiotowego kierunku poprzez proponowanie zbyt dużej liczby przedmiotów geograficznych i zmodyfikowała program studiów. Aktualne pozostało zalecenie dotyczące uzupełnienia bazy sylabusów o wymagane, brakujące elementy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny, a także na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uniwersytetu oraz Wydziału Nauk Geograficznych, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego współpracujących z Wydziałem, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych. Wizytacja zakończyła się podsumowaniem jej wyników na spotkaniu Zespołu oceniającego z Władzami Uczelni oraz Wydziału.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW
OCENY PROGRAMOWEJ**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium					
	Stopień	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia	I		x			
	II		x			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia	I		x			
	II		x			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia	I		x			
	II		x			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia	I	x				
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia	II	x				
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy			x			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów			x			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1.1 Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia. *

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian dotyczących wymagań związanych z przygotowaniem do działalności zawodowej, właściwej dla ocenianego kierunku, są zorientowane na potrzeby studentów oraz otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki¹ oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów umiejętności praktycznych, w tym umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, oraz dalszą edukację. *

1.5. Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu praktycznym. *

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. W przypadku kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego uwzględnia także ramowy program zajęć praktycznych określony przez Ministra Zdrowia.

1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z zakresem ocenianego kierunku oraz potrzeby rynku pracy. *

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem

¹ Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

zawodowym więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS. *

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. *

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa, w tym w zakresie zdobywania umiejętności praktycznych, które powinno odbywać się w warunkach rzeczywistych. *

1.5.8. Jednostka określiła efekty kształcenia dla praktyk zawodowych i metody ich weryfikacji, zapewnia realizację tych praktyk w wymiarze określonym dla programu studiów o profilu praktycznym, a także ich właściwą organizację, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku, oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku. *

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. *

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, w toku praktyk zawodowych, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć. *

1. Ocena: w pełni

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.*

1.1. Koncepcja kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* jest zgodna z misją i strategią rozwoju UE (Uchwała Senatu 345/2016) oraz ze strategią WNG na lata 2014-2020 (*Uchwała RWNG nr 36 w sprawie przyjęcia Strategii WNG UE na lata 2014-2020*). Odpowiada celom i polityce jakości zawartym w strategii. Za kluczowe w misji Uniwersytetu uznaje się kształcenie, odniesione do tworzenia przewagi konkurencyjnej Uczelni, wyrażone poprzez unikatowość programu, jak również wykorzystanie potencjału kadry naukowej Wydziału Nauk Geograficznych Instytutu Geografii Miast i Turyzmu. Misja Uniwersytetu Łódzkiego oparta na pięciu filarach (wspólnota, otwartość, jedność w różnorodności, innowacyjność dla rozwoju, elitarność) jest spójna z koncepcją kształcenia na

oceniającym kierunku. Realizowany na kierunku *turystyka i rekreacja* program studiów I stopnia jest oryginalny (zasada elitarności), odwołuje się w znaczącej części do organizacji turystyki, hotelarstwa, gastronomii i rekreacji w odniesieniu do przestrzeni geograficznej. Głównym celem kształcenia jest wyposażenie absolwenta w umiejętności praktyczne i wiedzę teoretyczną, umożliwiające samodzielne badanie, analizowanie i syntetyzowanie relacji kształtujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną, w tym prawidłowe rozumienie wzajemnych relacji między środowiskiem przyrodniczym i antropogenicznym a działalnością gospodarczą człowieka (zasada wspólnoty), określanie dynamiki tych relacji oraz ich wpływu na zmiany w funkcjonowaniu przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej, zróżnicowanej terytorialnie. Na bazie zdobytej wiedzy student powinien osiąść konkurencyjną umiejętność (zasada innowacyjności) organizowania turystyki, rekreacji i hotelarstwa w oparciu o dostępne, w określonych warunkach społeczno-ekonomicznych i geograficznych, zasoby (zasada otwartości, jedności w różnorodności).

Najważniejszymi celami działalności Wydziału NG UŁ jest kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr dla gospodarki, prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie wiedzy, prowadzenie ścisłej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zarówno w obszarze badań naukowych, jak i prac aplikacyjnych. Kadra naukowo-dydaktyczna Instytutu Geografii Miast i Turyzmu, jednej z wiodących tego typu polskich jednostek badawczych, bierze aktywny udział w innowacyjnym rozwoju miasta Łódź, regionu łódzkiego i kraju, wskazując kierunki działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych i społecznych w zakresie turystyki i rekreacji. Intencją opracowanego programu kształcenia jest zagwarantowanie studentom dostępu do najnowocześniejszej wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych i społecznych oraz szerokie podejście do poruszanej problematyki. W ramach przyjętych obszarów kształcenia funkcjonuje wiele subdyscyplin naukowych zajmujących się różną problematyką badawczą (zarówno przyrodniczą, jak i społeczną), które gwarantują szerokie podejście do poruszanej problematyki. Opracowane programy kształcenia zapewniają wiązanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą z obszaru nauk społecznych, w tym z dziedziny nauk ekonomicznych oraz pozwalają na zdobycie wiedzy specjalistycznej i praktycznej. Koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla kształcenia w zakresie turystyki i rekreacji, co wynika m.in. z dorobku naukowego kadry dydaktycznej, kontaktów pracowników z partnerami krajowymi i zagranicznymi, udziału w projektach zamawianych z zakresu turystyki, hotelarstwa i rekreacji (badania, analizy, spotkania branżowe), współpracy z pracodawcami, administracją samorządową i rządową oraz instytucjami i jednostkami działającymi na polu turystyki i rekreacji. Jednocześnie program kształcenia został tak przygotowany, żeby umożliwić studentowi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Uwzględniając wzorce międzynarodowe skorzystano z doświadczeń partnerów z organizacji ATLAS. Tworząc program kształcenia zwrócono uwagę na konieczność przygotowania absolwentów do potrzeb rynku pracy, identyfikację marki absolwenta turystyki i rekreacji UŁ na rynku pracy, przygotowanie studentów do bycia aktywnym obywatelem w demokratycznym społeczeństwie. Podłożono nacisk na szeroko rozumiany rozwój personalny osób kształconych, w tym podtrzymanie i rozwój podstaw tzw. wiedzy zaawansowanej. Studia na pierwszym stopniu tego kierunku są realizowane jako praktyczne.

1.2. Interdyscyplinarny charakter ocenianego kierunku umożliwia zdobycie gruntowanego wykształcenia z zakresu szeroko pojętej turystyki i rekreacji. Plany rozwojowe kierunku uwzględniają zmiany dotyczące wymagań związanych z przygotowaniem do działalności zawodowej studenta właściwej dla turystyki i rekreacji oraz zmiany zachodzące na rynku pracy. Absolwent studiów I stopnia jest przygotowany zwłaszcza do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, organizacji i obsługi w turystyce, hotelarstwie, gastronomii i rekreacji oraz do pracy na stanowiskach różnych szczebli, związanych z turystyką, w szczególności:

- biurach podróży, hotelach, ośrodkach wypoczynkowych, sportowych i rekreacyjnych, centrach rekreacji, centrach informacji turystycznej, innych obiektach turystycznych, noclegowych i rekreacyjnych,
- jednostkach organizujących i obsługujących ruch turystyczny oraz rekreację,
- jednostkach organizujących i obsługujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną,
- administracji rządowej i samorządowej,
- organizacjach pozarządowych, fundacjach i stowarzyszeniach,
- przedsiębiorstwach i instytucjach organizujących produkty turystyczne i rekreacyjne,
- szkolnictwie zawodowym.

Dzięki stałemu monitorowaniu rynku pracy i losów absolwentów (poprzez badania własne Wydziału i Akademickiego Biura Karier Zawodowych UŁ) program kształcenia jest systematycznie modyfikowany. W programie tym uwzględniane są aktualne tendencje na rynku pracy w branży turystycznej i rekreacyjnej. Sprzyjają temu także regularne konsultacje z Radą Pracodawców i Biznesu, powołaną przy WNG UŁ (ZO zapoznał się z protokołami spotkań), Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego oraz Urzędem Miasta Łodzi. Należy podkreślić, iż szczególną rolę w realizowaniu koncepcji kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* odgrywa członkostwo Instytutu Geografii Miast i Turyzmu (jednostki prowadzącej kierunek) w Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego oraz współpraca z jej członkami, stanowiącymi otoczenie społeczne, gospodarcze i kulturalne województwa łódzkiego, co pozwala na skuteczne pozyskiwanie informacji m.in. na temat potrzeb rynku pracy, które są wykorzystywane w planach rozwoju kierunku. W segmencie turystycznym i rekreacyjnym w Łodzi i regionie łódzkim pracownicy Instytutu są autorami m.in. analiz przestrzennych i prac kartograficznych, badań ruchu turystycznego w Łodzi i regionie, strategii rozwoju turystyki w Łodzi i regionie.

Konsekwencją prowadzonego monitoringu rynku pracy jest wprowadzenie od roku akademickiego 2015/2016 zmodyfikowanego programu studiów I stopnia, ukierunkowanego na praktyczne przygotowanie zawodowe oraz zdobywanie przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych w zakresie turystyki i rekreacji. Wprowadzono m.in. nowe specjalności (organizacja turystyki, organizacja rekreacji, organizacja hotelarstwa i gastronomii), będące odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy, sugestie interesariuszy zewnętrznych, interesariuszy wewnętrznych (w tym studentów i absolwentów), wykorzystano także zasoby i dorobek naukowy w zakresie geografii turystyki, hotelarstwa, rekreacji i miast oraz pozauczelniane doświadczenia zawodowe związane z turystyką, rekreacją i hotelarstwem pracowników ocenianej Jednostki. Wiedzę o potrzebach międzynarodowych rynków pracy i aktualne wzorce kształcenia w zakresie turystyki i rekreacji Dyrekcja i Pracownicy Instytutu czerpią również ze spotkań w gronie Międzynarodowego Zrzeszenia Uczelni w zakresie Turystyki i Rekreacji (The Association for Tourism and Leisure Education) – ATLAS, którego Instytut jest członkiem.

Plany rozwoju akredytowanego kierunku są powiązane z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy i bazują na informacjach z otoczenia gospodarczego i rynku pracy, które są pozyskiwane w ramach wieloletniej współpracy z szeregiem podmiotów i instytucji branżowych reprezentujących wszystkie trzy sektory (tj. publiczny, prywatny i pozarządowy). Przedstawiciele pracodawców mają możliwość wpływania zarówno na ofertę dydaktyczną (udział w konsultacjach, proponowanie zmian i zgłaszanie uwag, m.in. w ramach gremiów doradczych typu Rada Pracodawców i Biznesu), jak i proces dydaktyczny (udział praktyków w realizacji dydaktyki). Należy też podkreślić, że plany rozwoju kierunku są zgodne ze strategią Uczelni.

Mimo deregulacji i zmian w przepisach prawa dotyczących nadawania uprawnień do wykonywania niektórych zawodów (np. w zakresie uprawnień instruktora rekreacji ruchowej czy zawodu pilota wycieczek) Jednostka podtrzymała działania związane z potwierdzaniem określonych kwalifikacji absolwentom kierunku (w ramach realizacji programu wychowania fizycznego - 180h przez trzy lata - studenci realizują kursy instruktora rekreacji ruchowej np. w zakresie pływania, piłki siatkowej, piłki koszykowej, judo, tenisa ziemnego i in. oraz otrzymują legitymację ukończenia kursu instruktora rekreacji ruchowej w wybranym zakresie, sygnowaną przez Rektora UŁ). Studenci mają również możliwość otrzymania legitymacji pilota wycieczek, sygnowaną przez Dziekana WNG i Dyrektora RPTWŁ. Wynika to m.in. z oczekiwań regionalnych pracodawców i organizacji turystycznych, dla których tego typu dokumenty stanowią wciąż istotne potwierdzenie kompetencji zawodowych studentów. Warto podkreślić inne działania związane z wychodzeniem naprzeciw potrzebom pracodawców z branży turystycznej, jak np. współorganizowanie projektów, kursów i szkoleń oraz umożliwianie studentom kierunku *turystyka i rekreacja* preferencyjny udział w szkoleniach organizowanych przez organizacje branżowe.

1.3. Kierunek *turystyka i rekreacja* został właściwie przyporządkowany do obszarów kształcenia, przy czym program realizowany od roku akademickiego 2012/2013 przyporządkowany był do trzech obszarów: z zakresu nauk przyrodniczych (92 ECTS, tj. 51 %), nauk społecznych (65 ECTS, tj. 36%), a także nauk humanistycznych (24 ECTS, tj. 13%) – *Uchwała nr 589 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 11 czerwca 2012 r.*, zaś program realizowany od roku 2015/2016 (obecnie I i II rok) przyporządkowano do dwóch obszarów kształcenia: obszaru nauk przyrodniczych (107 ECTS, tj.

59%) i obszaru nauk społecznych (74 ECTS, tj. 41%). Odpowiadające obszarom dziedziny i dyscypliny, do których odnoszą się efekty kształcenia to: w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzina: nauki o Ziemi, dyscyplina: geografia, a w obszarze nauk społecznych efekty odnoszą się do dziedziny nauk społecznych i dyscyplin: psychologia, pedagogika i socjologia oraz w dziedzinie nauk ekonomicznych do dyscyplin: ekonomia, finanse oraz nauki o zarządzaniu. Z programu realizowanego od roku akademickiego 2015/2016 wyeliminowano obszar nauk humanistycznych, a z obszaru nauk przyrodniczych dziedzinę nauk biologicznych, dyscyplinę biologia, ekologia i ochrona środowiska, zaś z obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinę nauki o polityce oraz dziedzinę nauk prawnych z przyporządkowanymi dyscyplinami: nauki o administracji i prawo. Podstawą prawną takiego przyporządkowania jest Uchwała nr 511 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 589 Senatu UŁ z dnia 11 czerwca 2012 r. w sprawie przyjęcia efektów kształcenia dla kierunku studiów I stopnia „turystyka i rekreacja” na Wydziale Nauk Geograficznych.

Interdyscyplinarny charakter kierunku „turystyka i rekreacja” wynika przede wszystkim z przedmiotu badań geografii turystyki, jako podstawowej subdyscypliny naukowej w ramach której lokowane są badania naukowe nad turystyką i rekreacją w przestrzeni geograficznej, której przedmiotem jest człowiek. Dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe kadry naukowo-dydaktycznej obejmuje działania w przestrzeni geograficznej, zarówno w szeroko rozumianym środowisku przyrodniczym, jak i środowisku antropogenicznym, związanym z efektami działalności człowieka. Badania współzależności występujących między zjawiskami i procesami należącymi do dwóch sfer – przyrodniczej i antropogenicznej i wymagają wykorzystania kompetencji należących do wielu dziedzin nauki, zwłaszcza z obszaru nauk przyrodniczych i obszaru nauk społecznych. Program kształcenia na studiach pierwszego stopnia skupia się przede wszystkim na organizacji turystyki, rekreacji i hotelarstwa w przestrzeni geograficznej z uwzględnieniem potrzeb człowieka, zrównoważonego rozwoju oraz poszanowania środowiska przyrodniczego i antropogenicznego. Przyporządkowanie do obszarów dziedzin i dyscyplin jest właściwe, a opis efektów kształcenia odnosi się do tych dyscyplin.

1.4. Opracowane przez Instytut Geografii Miast i Turyzmu kierunkowe efekty kształcenia dla kierunku „turystyka i rekreacja” dotyczą wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dla studiów I stopnia realizowanych od roku akademickiego 2015/2016 określono 17 kierunkowych efektów kształcenia (EK) w kategorii wiedzy, odnoszących się do 11 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i 9 z obszaru nauk społecznych (łącznie do 20), 13 EK w kategorii umiejętności, które zostały odniesione do 12 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i do 10 z obszaru nauk społecznych (łącznie 22) oraz 8 EK w kategorii kompetencji społecznych, odniesionych do 8 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i 2 z obszaru nauk społecznych (łącznie 10). Z obszaru nauk przyrodniczych wykorzystano wszystkie efekty (31), natomiast z obszaru nauk społecznych 21 efektów. Przyjęcie tak szerokiej reprezentacji efektów kształcenia z obu obszarów kształcenia potwierdza interdyscyplinarność kierunku. Efekty kierunkowe wykazują spójność z wybranymi efektami obszarowymi. Dla danego efektu kierunkowego wskazano przy tym odniesienia do od jednego do ośmiu efektów obszarowych. Efekty kierunkowe w kategorii umiejętności są odniesione do dużej liczby efektów z dwóch obszarów (22). Łącznie uwzględniono 38 efektów kierunkowych, w tym 17 z obszaru wiedzy, 13 z obszaru umiejętności i 8 z obszaru kompetencji społecznych, które zostały uszczegółowione na poziomie przedmiotowym. W ramach efektów kształcenia w zakresie umiejętności oraz kompetencji społecznych uwzględnione zostały efekty mające bezpośrednie przełożenie na praktyczne wykorzystanie nabytej wiedzy. Opracowane efekty umożliwiają zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy i umiejętności praktycznych, w tym uwzględniają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz dalszą edukację. Założone efekty mają na celu zrozumienie procesów zachodzących w przestrzeni geograficznej, zarówno w szeroko rozumianym środowisku przyrodniczym, jak i środowisku antropogenicznym oraz organizację tej przestrzeni. Głównym celem kształcenia jest wyposażenie absolwenta w umiejętności praktyczne i wiedzę teoretyczną pozwalające na racjonalną i skuteczną organizację turystyki, rekreacji i hotelarstwa. Zdobywanie umiejętności praktycznych odbywa się w ramach zajęć praktycznych, praktyk zawodowych (480 h) oraz ćwiczeń terenowych i obozów z turystyki aktywnej i specjalistycznej (łącznie 222 h).

W opinii Zespołu Oceniającego opis niektórych efektów kierunkowych (np. 14T1P_W02;

14T1P_W05; 14T1P_W06; 14T1P_W17; 14T1P_U01 i in.) jest zbyt obszerny, odnosi się do zbyt wielu aspektów i nie zawsze jest w pełni zrozumiały. Opis ten wymaga korekty. Zastrzeżenia w tym zakresie zostały zasygnalizowane podczas wizyty ZO. Władze Wydziału natychmiast zareagowały na przedstawione uchybienia zwołując robocze posiedzenie WKdsJK, na którym omówiono harmonogram działań naprawczych (protokół z posiedzenia i notatka z dnia 25.10.2016 r. zostały przekazane ZO).

Efekty kierunkowe właściwie odniesiono do obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych. W wystarczającym stopniu znajdują potwierdzenie w efektach poszczególnych modułów/przedmiotów, dla których sformułowano efekty szczegółowe, ale w sylabusach nie pokazano odniesień do efektów obszarowych i nie wszystkie z nich zawierają odniesienie do efektów kierunkowych. Zdarzają się również sylabusy (np. dla przedmiotów: *Obóz turystyki aktywnej i specjalistycznej; Organizacja i zagospodarowanie obiektów sportowych*), w których odniesienia do efektów kierunkowych zostały wyszczególnione łącznie i wówczas trudno ocenić czy powiązanie efektów modułowych/przedmiotowych z efektami kierunkowymi jest merytorycznie poprawne i logiczne. Określony w efektach zakres nabywanej wiedzy i umiejętności pozwala na stworzenie systemu ich weryfikacji. Poszczególne przedmioty niekiedy różnią się dosyć znacznie przypisaną im liczbą efektów kształcenia z zakresu wiedzy i umiejętności, na korzyść efektów z zakresu umiejętności co w przypadku profilu praktycznego jest właściwe. Udostępniona matryca powiązania efektów kierunkowych z przedmiotami obowiązkowymi dla kierunku pokazuje zależności między efektami, a przedmiotami. Można ją uznać za poprawną.

Studenci wizytowanego kierunku znają i rozumieją pojęcie „efekt kształcenia” oraz potrafią uzasadnić potrzebę ich weryfikacji, jednakże w opinii studentów efekty kształcenia nie zawsze są sformułowane w sposób dla nich zrozumiały. Jako źródło efektów kształcenia studenci wskazali karty przedmiotów, które są udostępniane za pomocą platformy USOS. Podczas spotkania z ZO PKA studenci oświadczyli, że karty przedmiotów nie są im przedstawiane na każdym pierwszym zajęciach z danego przedmiotu - czasem studenci odsyłani są bezpośrednio do platformy USOS i takie rozwiązanie im odpowiada. Zdaniem studentów przedmiotowe efekty kształcenia obejmują rodzaj oraz zakres wiedzy i umiejętności, jaki osiągną po zrealizowaniu przedmiotu, natomiast profil efektów kształcenia skierowany jest na zdobywanie umiejętności praktycznych oraz uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy. Na stronie internetowej Wydziału umieszczone są informacje na temat kierunkowych efektów kształcenia (załączniki do uchwał Senatu UŁ), jednakże brak jest kart przedmiotów. Materiały udostępniane na stronie internetowej są na bieżąco aktualizowane.

1.5.

1.5.1.

Nie dotyczy

1.5.2. Na studiach I stopnia ocenianego kierunku szczególny nacisk w procesie kształcenia położony został na łączenie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie organizacji turystyki, hotelarstwa, gastronomii i rekreacji w przestrzeni geograficznej. Program studiów pierwszego stopnia uwzględnia przedmioty, których treści programowe opisane w sylabusach gwarantują realizację założonych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Umiejętności praktyczne student zdobywa przede wszystkim podczas ćwiczeń audytoryjnych, ćwiczeń terenowych, obozów i praktyk zawodowych (zajęcia praktyczne stanowią 1356 godzin, tj. 62% zajęć). Kształcenie odbywa się w ramach wybranej po pierwszym roku specjalności, która uruchamiana jest po spełnieniu warunków ustalonych przez Dziekana WNG UŁ. Studenci rozpoczynający studia od roku akademickiego 2015/16 mają do wyboru trzy specjalności: organizacja turystyki, organizacja hotelarstwa i gastronomii, organizacja rekreacji.

Kluczowe treści programowe realizowane w początkowym etapie studiów obejmują zagadnienia o charakterze ogólnym z zakresu geografii, ekonomii i przedsiębiorczości, socjologii, hotelarstwa, rekreacji i turystyki i prowadzą do uzyskania podstawowych efektów kształcenia typu „zna podstawowe pojęcia...”, „potrafi zinterpretować...”, „potrafi wykonać...”. W późniejszym etapie studiów treści programowe obejmują zagadnienia bardziej szczegółowe, mające w znacznej mierze charakter specjalistyczny. Zdaniem Zespołu Oceniającego taki układ programu studiów i dobór treści programowych oraz zakładanych efektów kształcenia zapewniają w wystarczającym stopniu uzyskanie właściwych kwalifikacji absolwentom kierunku i mogą stanowić podstawę pozwalającą na

podjęcie studiów drugiego stopnia. Wiedza przekazywana studentom związana jest z dorobkiem, osiągnięciami naukowymi i zawodowymi kadry Instytutu Geografii Miast i Turyzmu oraz kadry współpracującej z Instytutem, reprezentującej zawody branżowe, posiadającej wiedzę i doświadczenie praktyczne. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia potrzeby rynku pracy, a w proces dydaktyczny angażowani są praktycy. Przedstawiciele pracodawców obecni na spotkaniu podczas wizyty ZO wskazywali na wiele atutów absolwentów ocenianego kierunku, do których należy zaliczyć m.in. kompetencje językowe i społeczne. Z kolei wśród słabych stron (szczególnie w odniesieniu do branży hotelarskiej i obsługi turystów) wskazano na brak wiedzy w zakresie rachunkowości. Sugeruje się zatem uwzględnienie tego elementu w treściach programowych, aby wyposażać przyszłych absolwentów w podstawową wiedzę i umiejętności z tego zakresu, które z pewnością będą przydatne do pracy w branży.

1.5.3. Z Raportu samooceny wynika, iż w programie studiów ponad 60% stanowią zajęcia o charakterze praktycznym, jednocześnie związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Zajęcia o charakterze praktycznym prowadzone są m.in. w ramach takich przedmiotów jak: *podstawy rekreacji, podstawy ekonomii i przedsiębiorczości, produkt turystyczny, pilotaż i przewodnictwo* oraz w ramach przedmiotów specjalnościowych (*obsługa ruchu turystycznego, kartografia turystyczna, organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym*), ćwiczeń terenowych (np. *Łódź jako miasto turystyczne, Region geograficzny Polska Pn, Region turystyczny Europy*), obozu z turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz praktyk zawodowych. Przedmioty zakwalifikowane do grupy zajęć praktycznych uwzględniają różnorodne aktywizujące studentów metody kształcenia, wskazane w sylabusach przedmiotów. Są to m.in.: wykład multimedialny, ćwiczenia audytoryjne lub seminaryjne, samodzielna, ukierunkowana przez wykładowcę praca studenta z wykorzystaniem dostępnej literatury przedmiotu, studium przypadku, dyskusja i analiza przypadku, projekty, prace warsztatowe, ćwiczenia ruchowe, analizy map, referaty. Na uwagę zasługuje np. prezentacja wyników pracy własnej (na II roku realizowany jest zespołowy „Projekt badawczy”). Poza tym na III roku przewidziana jest obowiązkowa publiczna sesja posterowa, mająca na celu prezentację wyników uzyskanych w ramach realizacji prac licencjackich. Wykorzystywane są również metody konwersacji, dyskusji, „burzy mózgów”, obserwacji i analiz, aktywizacji ruchowej, pracy z ludźmi (np. z przedmiotu *praktyczne zajęcia z pilotażu i przewodnictwa*, co nie zostało jednak potwierdzone w sylabusie tego przedmiotu) itp. Prowadzone seminaria służą aktywnemu uczestnictwu w dyskusji oraz interpretacji wyników badań. Praca dyplomowa umożliwia zapoznanie się z badaniami, uczy umiejętności korzystania z różnych źródeł, prowadzenia badań terenowych, analizy danych i ich syntezy oraz formułowania i analizy problemów badawczych. Zespół Oceniający PKA w trakcie wizytacji potwierdził istniejący stan rzeczy w tym zakresie. Hospitowane zajęcia angażowały studentów do samodzielnej pracy, opracowania i prezentacji wyników i skłaniały do dyskusji. Metody stosowane na zajęciach praktycznych pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia w obszarze umiejętności oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

Należy natomiast zauważyć, że w przypadku kilku przedmiotów określonych jako praktyczne, wskazane w sylabusach metody dydaktyczne nie pozwalają, bądź pozwalają w bardzo ograniczonym stopniu, na osiągnięcie efektów kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Dotyczy to następujących przedmiotów:

- „*Turystyka na obszarach chronionych*”, któremu jako metodę dydaktyczną przyporządkowano jedynie formę wykładową. Warto tu jednak zaznaczyć, iż przyjęcie formy wykładu z tego przedmiotu jest wprowadzeniem do praktyki zawodowej (zaznajomieniem z wiedzą o obszarach chronionych) – studenci odbywają praktykę w Parkach Narodowych – do wyboru jedna instytucja, co należałoby zaakcentować w sylabusie.

- „*Muzealnictwo*”, któremu jako metodę dydaktyczną przyporządkowano jedynie formę wykładową - j.w., wykład jest wprowadzeniem do praktyki zawodowej w Muzeum (do wyboru jedna instytucja), co należałoby zaakcentować w sylabusie.

- „*Geografia turystyczna Polski*” – jako metodę dydaktyczną służącą osiągnięciu efektów z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych wskazano jedynie wykład problemowy, choć wśród form wskazanych w sylabusie znalazły się także ćwiczenia.

- „*Podstawy geografii społeczno-ekonomicznej*” jako metodę dydaktyczną służącą osiągnięciu efektów z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych wskazano jedynie wykład, choć wśród form wskazanych w sylabusie znalazły się także ćwiczenia.

W związku z powyższym rekomenduje się wprowadzenie zmian w odniesieniu do w/w przedmiotów i uzupełnienie metod dydaktycznych oraz sposobów weryfikacji efektów, ponieważ w obecnym kształcie zajęcia te nie mogą być uznane za przedmioty o charakterze praktycznym. Ponadto, należy uzupełnić sylabusy o inne brakujące elementy. Brak w nich np. wyszczególnienia godzin przewidzianych na pracę własną studenta, konsultacje - bilansu pkt. ECTS. Jak poinformowano Zespół Oceniający, braki w sylabusach oraz ich niewłaściwa konstrukcja wynikają ze wzoru ogólnouczelnianego, proponowanego przez poprzednią Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia. Władze Instytutu podjęły natychmiastowe działania w celu usunięcia tych niedociągnięć. Wzorcowy, zmieniony sylabus, wg którego pracownicy ocenianej Jednostki będą sukcesywnie uzupełniać pozostałe sylabusy został niezwłocznie przygotowany i przedstawiony ZO po wizycie. Przedstawiony wzór poprawionego sylabusu spełnia wymagania w tym zakresie.

W opinii studentów metody kształcenia stosowane na wizytowanym kierunku (m.in. zajęcia projektowe, warsztatowe, ćwiczenia terenowe, w tym obozy turystyki aktywnej i specjalistycznej mają charakter zarówno indywidualny, jak i grupowy oraz w znacznym stopniu uwzględniają samodzielne uczenie się, a także umożliwiają osiąganie zakładanych efektów kształcenia. Metody stosowane na zajęciach praktycznych pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia w obszarze umiejętności oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Stosowane, według informacji zawartych w sylabusach poszczególnych przedmiotów, metody kształcenia uwzględniają wykorzystanie form aktywizujących studentów (m.in. obejmują one ćwiczenia terenowe, obozy, projekty, prace warsztatowe i 5 rodzajów praktyk zawodowych).

Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA zajęcia, w których uczestniczą, są dla nich wymagające oraz zobowiązują do ciągłego pogłębiania wiedzy i umiejętności, w szczególności na zajęciach praktycznych, podczas których wykonują projekty (prowadzenie grup, opis odwiedzanego miejsca, przygotowanie prezentacji na temat wybranych zabytków), które jednocześnie wymagają od nich samodzielnego uczenia się. Motywacją do bieżącego przyswajania wiedzy są dla studentów wymagania stawiane im podczas zajęć, jak również poziom prac, prezentacji i sposób przekazywania wiedzy przez kolegów. Studenci wizytowanego kierunku mają świadomość, że studiuje na kierunku o profilu praktycznym. Na potwierdzenie tego wskazali duży nacisk, jaki stawiają nauczyciele akademicy, będący jednocześnie praktykami w zawodzie, na wykształcenie umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy (przewodnictwo, ciekawe prowadzenie prezentacji, samodzielne opracowywanie planu wyjazdu turystycznego).

1.5.4. Studia I stopnia na ocenianym kierunku trwają 6 semestrów. Od 2012 roku realizowane są wyłącznie w formie studiów stacjonarnych. Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych wynosi 2176. Umożliwia to realizację przyjętych celów i efektów kształcenia. Jednakże analizując godziny kontaktowe (1690 godzin) i nakład pracy własnej studenta (około 3870 godzin) należy stwierdzić, iż czas przeznaczony na pracę własną studenta został dość znacznie przeszacowany i wymaga weryfikacji. W ramach studiów studenci mają swobodę w wyborze specjalności wydatnie zwiększającej kompetencje absolwenta w branży turystycznej oraz przygotowującej w sposób praktyczny do podjęcia pracy w konkretnym obszarze gospodarki turystycznej. Całkowita liczba punktów ECTS konieczna do osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia wynosi 181 – spełniony został zatem wymóg ustawowy. W planie studiów modułom specjalnościowym przypisano 36 pkt. ECTS. Czas trwania danego modułu specjalnościowego i jego forma są dostosowane do treści programowych zakładających osiągnięcie przez studenta właściwych efektów przedmiotowych. Plan studiów zakłada realizację 480 godzin praktyk zawodowych, m.in.: w parkach narodowych, muzeach, przedsiębiorstwach turystycznych i instytucjach samorządowych oraz praktyki bezpośrednio związane z wybraną przez studenta specjalnością (np. hotel lub inny obiekt noclegowy).

1.5.5. Instytut Geografii Miast i Turyzmu określił podstawowe wskaźniki związane z punktacją ECTS, w tym w szczególności dotyczące modułów zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym; dla programu realizowanego od roku akademickiego 2015/2016 przypisano 133 pkt. ECTS tj. 73% % ogólnej liczby punktów ECTS, zaś dla programu realizowanego od roku 2013/2014 – 100 pkt. ECTS, tj. 55,2%, co jest zgodne z obowiązującymi przepisami ustawowymi. W odniesieniu do kilkunastu przedmiotów rekomenduje się uzupełnienie ćwiczeń o dodatkowe godziny, ponieważ przy określaniu punktacji ECTS przeszacowany został czas pracy własnej studenta (w bardzo ograniczonym stopniu można uznać tę formę za formę praktyczną). Uwaga ta dotyczy następujących

przedmiotów i zajęć w programie studiów stacjonarnych:

- „Podstawy geografii fizycznej” (3 punkty ECTS przypisano do 13 godzin ćwiczeń),
 - „Podstawy kartografii i topografii”, „Podstawy geografii społeczno-ekonomicznej”, „Podstawy statystyki”, „Środowisko geograficzne Polski” (2 punkty ECTS przypisano do 13 godzin ćwiczeń),
 - „Historia architektury i sztuki”, „Podstawy hotelarstwa”, „Podstawy rekreacji”, „Podstawy turystyki” (3 punkty ECTS przypisano do 10 godzin ćwiczeń),
 - „Fizjologia człowieka”, „Ekonomika turystyki i rekreacji” (2 punkty ECTS przypisano do 10 godzin ćwiczeń).
- Ponadto, w ramach realizacji wszystkich godzin z przedmiotu "Język obcy" zaleca się przypisanie punktów ECTS w każdym z semestrów, w których przedmiot ten jest realizowany.

Należy podkreślić, iż zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym w dużej mierze są prowadzone przez pracowników dydaktycznych posiadających doświadczenie zawodowe zgodne z zakresem prowadzonych zajęć, które zostało zdobyte poza Uczelnią. Ponadto, należy zwrócić uwagę na pięć rodzajów praktyki zawodowej, która jest realizowana w różnego rodzaju instytucjach i podmiotach związanych z turystyką i rekreacją oraz na możliwości w zakresie wykorzystania bazy zewnętrznej. Studenci nabywają także umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych na ćwiczeniach terenowych, które łącznie obejmują 222 godziny. W cyklu kształcenia od roku 2015/2016 moduły związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym obejmują realizację 133 pkt. ECTS na studiach stacjonarnych (73%). Z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku, suma punktów ECTS wynosi 135. Wskaźniki ilościowe dotyczące programu kształcenia określają również minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouczelnianych (w tym z zakresu ochrony własności intelektualnej – 1 pkt., w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych (historia architektury i sztuki oraz moduł do wyboru -4 pkt.) z języka obcego (7 pkt.), a także za praktyki zawodowe (12 pkt). Za seminarium licencjackie student otrzymuje 15 pkt. ECTS.

Ponadto „praktyka zawodowa” w programie studiów niestacjonarnych, które od 2012 roku nie zostały co prawda uruchomione, wymaga uzupełnienia wymiaru czasowego - rekomenduje się dostosowanie programu do przepisów dotyczących praktyk na studiach o profilu praktycznym i zwiększenie wymiaru punktów ECTS co najmniej do 12 oraz liczby godzin do co najmniej 360. Weryfikacji pod kątem liczby godzin i przypisanych im punktów ECTS w programie studiów niestacjonarnych wymagają także w/w przedmioty z programu studiów stacjonarnych.

1.5.6. Przedmiotami swobodnego wyboru, które studenci mogą wybrać w toku studiów są wybrane przedmioty ogólnokierunkowe (fakultatywne), przedmioty w ramach bloku specjalnościowego (spośród trzech specjalności: organizacja turystyki, organizacja hotelarstwa i gastronomii oraz organizacja rekreacji w cyklu od roku 2015/2016, a w cyklu od 2013/2014 - 6 przedmiotów specjalnościowych, forma zajęć wychowania fizycznego (dyscyplina sportowa, kurs instruktora rekreacji), seminarium licencjackie. Łącznie przedmioty do wyboru obejmują realizację 78 pkt. ECTS (43%) na studiach stacjonarnych i 65 pkt. ECTS (36%) na studiach niestacjonarnych w cyklu od roku 2015/2016. Można zatem stwierdzić, iż Jednostka zapewnia studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS.

Lista przedmiotów do wyboru w ramach przedmiotów fakultatywnych corocznie zmienia się zależnie od tego, które przedmioty wybrała największa liczba studentów, tak by na dany przedmiot uczęszczało nie mniej niż 30 osób. Studenci wybierają przedmioty przed rozpoczęciem roku akademickiego, w którym na wybrane przez siebie zajęcia mają uczęszczać (na zajęcia w roku akademickim 2016/2017 studenci rejestrowali się w kwietniu bieżącego roku). Wybór przedmiotów, jak i rejestracja odbywa się za pośrednictwem platformy USOS, w dwóch turach (w drugiej turze rejestrują się studenci, którzy w pierwszej turze wybrali przedmioty, które nie zostały zakwalifikowane do realizacji w danym semestrze). Studenci mają wpływ na kształtowanie tematyki seminarium oraz wybór tematu pracy dyplomowej. Wybór tematu pracy licencjackiej związany jest na ogół z profilem realizowanej przez studenta specjalności. Ponadto studenci mają możliwość wyboru miejsc realizacji praktyk (tj. instytucji, przedsiębiorstw, gmin turystycznych, hoteli itp.). Indywidualne zainteresowania studenci mogą rozwijać poprzez pracę w studenckich kołach naukowych. Studenci zadeklarowali, że przedmioty zaproponowane w ramach przedmiotów swobodnego wyboru są dla nich interesujące, a przygotowana oferta satysfakcjonująca.

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na wizytowanym kierunku należy ocenić pozytywnie (za wyjątkiem wyżej przedstawionych zastrzeżeń tj. uzupełnienia ćwiczeń o dodatkowe godziny,

ponieważ przy określaniu punktacji ECTS przeszacowany został czas pracy własnej studenta). Zajęcia mają formę wykładów, ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoriów, seminariów, ćwiczeń terenowych i praktyk. Szczególną formą realizowanych na II roku studiów zajęć jest „Projekt”. Celem wykonywanego w ramach zajęć projektu jest zwrócenie uwagi studentów na najbardziej aktualne problemy związane z turystyką i rekreacją, m.in. na nowoczesne technologie w turystyce, symbole w mieście itp. Projekt zakłada pracę w grupach 5-6 osobowych pod kierunkiem samodzielnego pracownika IGMiT. Projekt ma charakter badawczy, a jego efektem jest raport i publiczna prezentacja. Studenci poznają i stosują metodę PBL (Problem Based Learning), czyli metodę zdobywania wiedzy i kompetencji w oparciu o rozwiązywanie problemu. Studenci kształtują zatem i rozwijają swoje umiejętności w zakresie rozwiązywania problemów w nowatorski, w porównaniu z tradycyjnym nauczaniem akademickim, sposób. Każda grupa studentów ma opiekuna, który wspomaga ich w procesie uczenia się i rozwiązywaniu ewentualnych problemów. Szczegóły projektu są dostępne na stronie www.projektigmit.geo.uni.lodz.pl. Zespół Oceniający zapoznał się kolejnymi krokami realizacji projektu i ocenia zastosowaną metodę bardzo pozytywnie. Należy jednak rozważyć uwzględnienie nakładu pracy wszystkich nauczycieli akademickich biorących udział w realizacji powyższych zajęć, np. w formie godzin wliczonych do pensum – nauczyciele akademicy zasygnalizowali ten problem podczas spotkania z ZO.

Organizacja zajęć na kierunku *turystyka i rekreacja* dostosowana jest do organizacji zajęć innych kierunków prowadzonych na Wydziale i nie budzi zastrzeżeń. Organizacja ta jest dostosowana jest do czterech pięcioletniowych bloków zajęć dydaktycznych, rozgraniczonych blokami zaliczeniowymi, okresem ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych. Organizacja kalendarza zajęć jest oryginalnym pomysłem, realizowanym tylko na kierunku *turystyka i rekreacja*. Podobnie, zajęcia z wychowania fizycznego są dostosowane do organizacji zajęć w UŁ. Na kierunku *turystyka i rekreacja* zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się w godzinach przedpołudniowych, zarezerwowanych w ciągu dwóch dni w tygodniu (plan zajęć).

Nowy podział zajęć funkcjonujący na kierunku *turystyka i rekreacja* od roku akademickiego 2015/2016 obejmuje:

- I blok zajęć dydaktycznych (5 tygodni),
- kierunkowy blok zaliczeniowy (jeden lub dwa tygodnie)
- II blok zajęć dydaktycznych (5 tygodni)
- kierunkowy blok zaliczeniowy (jeden lub dwa tygodnie)
- zajęcia terenowe (styczeń, maj, czerwiec)
- praktyki zawodowe (maj, czerwiec, lipiec, sierpień)
- sesja egzaminacyjna
- przerwa
- sesja poprawkowa.

Wprowadzona organizacja roku akademickiego pozwala studentom na swobodną pracę własną (np. prowadzenie badań, wizyty w bibliotece), umożliwia szczegółową weryfikację zakładanych efektów kształcenia (cztery razy w roku), a także bezkolizyjne prowadzenie ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych (po zakończeniu zajęć audytoryjnych), tj. w maju, czerwcu i lipcu, a obóz zimowy na I roku w styczniu. Proponowany podział roku akademickiego jest wynikiem rozmów ze studentami. Jest on także podyktowany dbałością o racjonalne gospodarowanie czasem pracy studenta, pracowników akademickich oraz pracowników zewnętrznych, jak również sezonowością praktyk zawodowych i ćwiczeń terenowych.

Zespół Oceniający uważa, iż wprowadzona na ocenianym kierunku nowa organizacja roku akademickiego jest w pełni uzasadniona i satysfakcjonująca, w szczególności biorąc pod uwagę specyfikę kierunku i związanymi z tym ćwiczeniami terenowymi, praktykami oraz wyjazdami na obozy. Działania te należy ocenić bardzo pozytywnie.

Liczebność grup na poszczególnych zajęciach prowadzonych na kierunku *turystyce i rekreacji* w opinii ZO jest właściwa i wynika z przepisów UŁ (§ 15, Uchwała nr 193 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 10 czerwca 2013 r. w sprawie pensum nauczycieli akademickich i zasad rozliczania go w Uniwersytecie Łódzkim, Zał. 8.9.):

- wykłady – od 30 osób;
- ćwiczenia, zajęcia z wychowania fizycznego – od 20 do 30 osób;
- warsztaty, obóz turystyki aktywnej i specjalistycznej – od 10 do 20 osób;

- ćwiczenia terenowe – od 15 osób, przy czym kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej może za zgodą Rady Wydziału wyznaczyć górną granicę liczebności grupy;
- lektoraty – od 20 do 30 osób (zgoda Rektora UŁ od 15 os.)
- seminaria licencjackie lub seminaria dyplomowe (kończące się np. referatem, projektem lub prezentacją) na studiach I stopnia – od 8 osób; kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej może za zgodą Rady Wydziału wyznaczyć górną granicę liczebności grupy.

Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej oraz w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych. Służy temu wykorzystanie m.in. bazy dydaktycznej UŁ i IWNG oraz bazy partnerów zewnętrznych (szczegółowy opis bazy w pkt. 4.1.).

Oferowane formy zajęć sprzyjają aktywizacji studentów i realizacji zakładanych efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przygotowując absolwentów przede wszystkim do pracy zawodowej, ale również do podjęcia studiów drugiego stopnia. Założone i realizowane dla zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym formy i metody kształcenia, m.in. dzięki znaczącej liczbie projektów, ćwiczeń, obozów i ćwiczeń terenowych umożliwiają studentom uzyskanie nie tylko założonych w programie umiejętności, ale również kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

Warto dodać, że podczas wizytacji studenci pozytywnie ocenili realizację zajęć o charakterze praktycznym. Zdaniem studentów wizytowanego kierunku organizacja zajęć, w tym liczebność grup pozwala osiągnąć im zakładane, w kartach przedmiotów, efekty kształcenia. Sale ćwiczeniowe i wykładowe są dostosowane do stałej liczby studentów i gwarantują każdemu studentowi komfortowe warunki nauki i pracy. Dobór form zajęć oraz proporcja liczby godzin zajęć praktycznych do teoretycznych odpowiada praktycznemu profilowi studiów. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zadeklarowali, że formy aktywizacji, jakie stosują nauczyciele akademicy, pozwalają im na lepsze i głębsze wprowadzenie do problematyki badań naukowych, a sekwencja przedmiotów przewidzianych w programie studiów jest właściwa i zapewnia im sukcesywne zdobywanie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Studenci wizytowanego kierunku, zgodnie z Regulaminem Studiów (paragraf 28 i 29), mają możliwość realizacji zajęć w formie indywidualnej organizacji studiów oraz indywidualnego programu studiów. Zasady odbywania zarówno indywidualnej organizacji studiów, jak i indywidualnego programu studiów określone są przez Radę Wydziału, a student ubiegający się o taką możliwość zobowiązany jest do złożenia podania. Podczas spotkania z ZO PKA, studenci zadeklarowali, że wiedzą o takiej możliwości, jednak nikt z obecnych na spotkaniu studentów nigdy z niej nie skorzystał.

W Uniwersytecie Łódzkim funkcjonuje profesjonalnie zarządzana platforma zdalnego nauczania (Moodle, dostępna na stronie www.moodle.uni.lodz.pl), administrowana przez Zespół ds. Uniwersytetu Otwartego wraz z Centrum Informatyki UŁ. Platforma ta posiada wszystkie funkcje niezbędne do prowadzenia kształcenia na odległość. Jest ona wykorzystywana zarówno do wspomaganie tradycyjnych zajęć, jak i częściowego ich zastępowania. Platforma e-campus UŁ umożliwia publikację materiałów dydaktycznych w dowolnej formie – tekstowej i multimedialnej oraz zawiera bogaty zestaw narzędzi aktywizacji studentów, komunikacji i współpracy z nauczycielem oraz narzędzi weryfikacji wiedzy i umiejętności. Spośród nauczycieli prowadzących zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* - 3 osoby posiadają certyfikat blended- learningu - przedmioty realizowane w tej formie wspomagane są treściami uzupełniającymi za pomocą platformy e-learningowej. W tej formie wspomagane są następujące zajęcia: agroturystyka, ekonomika turystyki i rekreacji, gospodarka turystyczna, język angielski, niemiecki, rosyjski i francuski (obsługuje Centrum Języków Obcych), kartografia turystyczna, metody badań terenowych, polityka turystyczna, prices in hotel industry, seminaria magisterskie i licencjackie oraz zarządzanie i marketing usług turystycznych. Ponadto, w całości realizowane są zajęcia z Ochrony własności intelektualnej oraz Szkolenie Biblioteczne i BHP. Weryfikacja efektów kształcenia następuje zgodnie z przyjętym sylabusem dla każdego przedmiotu. Generalnie, w przypadku przedmiotów realizowanych w ramach blended-learningu, w odniesieniu do efektów z zakresu wiedzy – weryfikacja następuje poprzez testy realizowane na platformie e-learningowej (zawsze w pracowni komputerowej na terenie Uczelni pod nadzorem prowadzącego przedmiot), w przypadku efektów z zakresu kompetencji i umiejętności – poprzez pracę w odpowiedniej sali, najczęściej w ramach ćwiczeń z danego przedmiotu.

Podsumowując, założone i realizowane dla znaczącej liczby zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym formy kształcenia odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej m.in. dzięki znaczącej liczbie projektów, ćwiczeń, obozów i ćwiczeń terenowych umożliwiają studentom uzyskanie nie tylko założonych w programie umiejętności, ale również kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. W dużej mierze zajęcia te są prowadzone przez pracowników dydaktycznych posiadających doświadczenie zawodowe zgodne z zakresem prowadzonych zajęć, które zostało zdobyte poza uczelnią. Podczas wizytacji studenci pozytywnie ocenili realizację zajęć o charakterze praktycznym.

1.5.8. Zgodnie z obowiązującym programem studiów, studenci zobowiązani są do odbycia obowiązkowej praktyki zawodowej w wymiarze 480 godzin dla studiów stacjonarnych oraz 120 godzin dla studiów niestacjonarnych. Ogólne warunki odbywania praktyk zawodowych zostały określone w dokumencie: „Ogólne zasady odbywania studenckich ciągłych praktyk zawodowych na kierunku turystyka i rekreacja UŁ”, określającym m.in. zasady, cel, organizację praktyk, ich rodzaje, a także warunki jej zaliczenia. Jednostka określiła efekty kształcenia dla praktyk zawodowych, jednak zwraca uwagę bardzo dużą liczbą efektów przypisanym praktykom, a w szczególności koncentracją efektów na obszarze wiedzy (niemal połowa wszystkich efektów kształcenia przypisanych praktyce zawodowej). Powoduje to, że założone efekty kształcenia przypisane poszczególnym komponentom (wiedza, umiejętności, kompetencje) mogą być bardzo trudne do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk. Uwaga ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście konstrukcji narzędzi służących weryfikacji efektów kształcenia dla praktyk (szczegółowy opis poniżej). W związku z powyższym sugeruje się weryfikację zasadności niektórych efektów przedmiotowych (szczególnie tych z obszaru wiedzy). Przyporządkowana poszczególnym rodzajom praktyk punktacja ECTS oraz sylabusy dla praktyk są opracowane rzetelnie i szczegółowo (*jednak, jak ustalono podczas wizyty ZO - forma sylabusa powinna zostać uzupełniona*). Wymiar czasowy praktyk na studiach stacjonarnych w kontekście wymagań formalnych, jakie dotyczą profilu praktycznego, został prawidłowo określony. Rekomenduje się natomiast uzupełnienie godzin praktyk i punktów ECTS w programie studiów niestacjonarnych. Tryb i organizację praktyk reguluje Zarządzenie nr 7 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 29.10.2010 r. Student ma także możliwość zaliczenia praktyki na podstawie pracy zawodowej, jednak zasady dotyczące jej zaliczania są określone na wysokim poziomie ogólności. Jednostka współpracuje w ramach realizacji praktyk z szeregiem instytucji (student ma możliwość wyboru dogodnego dla siebie miejsca praktyk, a podstawowym warunkiem jest możliwość osiągnięcia założonych dla praktyk efektów kształcenia). Opracowano wzór porozumienia z pracodawcą, które jest zawierane każdorazowo w przypadku każdego wysyłanego na praktykę studenta.

Na poziomie wydziałowym określone zostały także szczegółowe zasady realizacji praktyk. Za ich organizację i przebieg odpowiada wydziałowy pełnomocnik Dziekana ds. praktyk zawodowych, którego wspierają w tej roli opiekunowie kierunkowi. W przypadku akredytowanego kierunku, z uwagi na 5 modułów praktyk, powołanych jest 5 opiekunów kierunkowych, co jest w pełni uzasadnione możliwością skuteczniejszej weryfikacji efektów kształcenia. Zaliczenia praktyk dokonują poszczególni opiekunowie kierunkowi na podstawie dostarczonej przez studenta dokumentacji, a w szczególności na podstawie wpisów w dzienniku praktyk.

Do ewaluacji praktyk zawodowych wykorzystywana jest m.in. krótka ankieta wypełniana przez studenta (obejmuje ona m.in. takie zagadnienia, jak zakres obowiązków studenta, nadzór przez opiekuna z ramienia instytucji przyjmującej, komunikacja personelu, atmosfera pracy, możliwości zdobycia umiejętności praktycznych, ogólna ocena). Ponadto, uwagi dotyczące organizacji praktyk studenci mogą zgłaszać w ramach corocznej ankiety oceniającej jakość kształcenia na kierunku. Wyniki ewaluacji są opracowywane corocznie w formie krótkich sprawozdań („Wyniki badań jakości kształcenia”; „Sprawozdania z przeglądu działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na kierunku Turystyka i Rekreacja”) zawierających wnioski i rekomendacje. Studenci potwierdzili, że praktyki są objęte wyrywkowymi kontrolami telefonicznymi, nie mieli także uwag do ich organizacji.

Dla praktyk zawodowych realizowanych w Jednostce został opracowany specjalny schemat, który oprócz etapu przygotowawczego i wykonawczego obejmuje również etap ewaluacji. Na dokumentację służącą ocenie studenta odbywającego praktykę składa się ankieta oceny studenta przez firmę/instytucję (wypełniana przez opiekuna w miejscu praktyk), ankieta oceny praktyki (wypełniana przez studenta i odnosząca się do oceny miejsca praktyk) oraz dziennik praktyk. Uwagi dotyczące

organizacji praktyk studenci mogą zgłaszać w ramach corocznej ankiety oceniającej jakość kształcenia na kierunku. Wyniki ewaluacji są opracowywane corocznie w formie krótkich sprawozdań („Wyniki badań jakości kształcenia”; „Sprawozdania z przeglądu działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na kierunku Turystyka i Rekreacja”) zawierających wnioski i rekomendacje.

Oprócz ankiety ocena studenta do części sprawozdań dołączane są także ogólne (niewystandaryzowane) opinie pracodawców o praktykantach. Pracodawcy mają także możliwość wypełnienia standaryzowanej ankiety oceny studenta, ale podczas wizytacji nie przedstawiono wyników zbiorczych tej ankietyzacji. Rekomenduje się zatem opracowywanie tych wyników w postaci syntetycznych raportów, aby mogły być wykorzystywane w procesie doskonalenia programów praktyk.

Podsumowując, system organizacji praktyk polegający na podziale na 5 rodzajów praktyk, którym odpowiada również podział kompetencji między 5 opiekunów praktyk, których prace koordynuje koordynator wydziałowy (potwierdza to pozytywna ocena studentów, a także przedstawiciele pracodawców) należy ocenić pozytywnie. System ten sprzyja elastyczności i mobilności zawodowej, ponieważ student może poznać specyfikę pracy w różnych sektorach (np. zarówno publicznym, jak i prywatnym).

Organizacja praktyk ma jednak również swoje słabsze strony, do których należy zaliczyć:

- nie w pełni skuteczną weryfikację efektów kształcenia określonych dla praktyk (dziennik praktyk nie odnosi się do efektów kształcenia), dlatego rekomenduje się opracowanie narzędzia do weryfikacji efektów (np. krótkiej i prostej ankiety dla pracodawcy z uwzględnieniem skali osiągnięcia poszczególnych efektów, bowiem obecne ankiety wypełniane przez pracodawców, po zrealizowaniu przez studentów praktyk, nie spełniają dostatecznie tej roli)

- zbyt małą liczbę godzin praktyk i punktów ECTS w programie studiów niestacjonarnych (zamiast 4 punktów ECTS powinno być docelowo zaplanowanych co najmniej 12, a godzin minimum 360); pomimo, iż aktualnie studiów niestacjonarnych nie uruchomiono, rekomenduje się zatem dostosowanie programu przepisów dot. praktyk w ramach tej formy studiów

- założenie, że na studiach stacjonarnych 1 punkt ECTS równa się 40 godzinom praktyk; zgodnie z obowiązującymi przepisami powinno to być 25-30 punktów, dlatego sugeruje się zmiany w tym zakresie.

1.5.9. Studenci kierunku *turystyka i rekreacja* mają możliwość składania aplikacji do programu Erasmus+, również na kierunkach pokrewnych na wybranej przez siebie uczelni zagranicznej oraz spośród uczelni współpracujących z UŁ (najczęściej są to uczelnie w Portugalii, Słowenii, Grecji, Hiszpanii). Corocznie korzysta z tego programu od kilku do kilkunastu studentów kierunku „*turystyka i rekreacja*” - stanowią oni zdecydowaną większość wyjeżdżających na studia za granicę spośród studentów WNG. Umieędzynarodowieniu sprzyja możliwość realizacji przedmiotów w języku angielskim. Co roku składane są propozycje przedmiotów fakultatywnych, prowadzonych w języku angielskim - niestety ta forma zajęć nie cieszy się odpowiednim zainteresowaniem wśród studentów ocenianego kierunku. Pracownicy Jednostki, wśród nich pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja*, składają propozycje przedmiotów prowadzonych w języku obcym (m.in. języku angielskim, języku rosyjskim) w ramach programu Erasmus+ oraz Mobility Direct. Biorą w nich udział cudzoziemcy (od kilku do kilkunastu osób, m.in. z Ukrainy, Rosji, Kazachstanu, Armenii czy Białorusi). Należy podkreślić, iż dużym powodzeniem cieszą się przedmioty z zakresu turystyki. W ramach współpracy międzyuczelnianej odbywa się coroczna wymiana studentka z Uniwersytetem Hydrometeorologicznym z St. Petersburga (Rosja). Okolicznościowo odbywa się również wymiana z innymi uczelniami. Ponadto trwają prace organizacyjne nad wspólnym dyplomowaniem studentów turystyki i rekreacji WNG UŁ oraz studentów z Uniwersytetu w Lillehammer. Studenci ocenianego kierunku mają także możliwość realizowania praktyk zawodowych poza granicami kraju, przy wsparciu Biura Współpracy Zagranicznej UŁ (również w ramach programu Erasmus+). Szczególnym powodzeniem cieszą się praktyki w hotelach oraz staże zawodowe animatora i rezydenta organizowane przy współpracy z biurami turystycznymi (np. Rainbow Tours) i hotelami. Rocznie z tej formy współpracy międzynarodowej korzysta od kilku do kilkunastu studentów.

W ramach ćwiczeń terenowych Regiony turystyczne Europy na III roku studiów odbywa się wyjazd studentów poza granice Polski (np. do Holandii, Austrii, na Węgry, Słowenii, Chorwacji i Litwy). W trakcie tych ćwiczeń studenci nabywają praktycznych umiejętności organizacji zagranicznej imprezy turystycznej wraz z pilotażem i przewodnictwem. Realizowany na kierunku „*turystyka i rekreacja*”

program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia. W opinii studentów wizytowanego kierunku Władze Dziekańskie podejmują działania, które mają na celu umiędzynarodowienie procesu kształcenia. Dają temu wyraz poprzez możliwości wyboru lektoratu, uczestnictwa w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus+, Mobility Direct oraz współpracy międzyuczelnianej z Uniwersytetem Hydrometeorologicznym z St. Petersburga. Ponadto, studenci mają możliwość wyboru zajęć fakultatywnych w języku obcym, jednak rzadko z niej korzystają i na zajęcia zapisuje się mniej studentów niż wymagana liczba uczestników, co skutkuje nieuruchomieniem zajęć w ramach przedmiotów swobodnego wyboru. W ocenie studentów poziom nauczania, jak i zakres materiału realizowany na zajęciach z lektoratu jest na dobrym poziomie i zaspokaja ich potrzeby. Studenci uważają, że zakończenie nauki lektoratu daje im poczucie dobrego przygotowania językowego umożliwiające udział w wymianach międzynarodowych i pozwalające na swobodną komunikację w danym języku.

1.6.

1.6.1. Dokumentem regulującym ogólne kwestie związane z rekrutacją na studia na Uniwersytecie Łódzkim jest Regulamin postępowania rekrutacyjnego, będący załącznikiem do Uchwały Senatu UŁ nr 391 z dnia 17.11.2014 r., zawierający m.in. zasady przyjęć finalistów i laureatów olimpiad stopnia centralnego. Natomiast proces rekrutacji na kierunek *turystyka i rekreacja* został określony w formie Uchwały Rady Wydziału Nauk Geograficznych, określającej warunki oraz tryb rekrutacji na kierunku Wydziału Nauk Geograficznych (w tym na kierunek *turystyka i rekreacja* na studiach I stopnia w formie stacjonarnej, jak i niestacjonarnej). Dokument zawiera wykaz przedmiotów, z których pozytywnym wynikiem maturalnym musi legitymować się kandydat ubiegający się o przyjęcie na studia I stopnia (geografia, język obcy, dwa dowolne inne przedmioty zdawane na maturze) oraz określa warunki, jakie kandydat musi spełniać (dobry stan zdrowia, wysoka ocena z przedmiotu wychowanie fizyczne na świadectwie ukończenia szkoły średniej). Dokument zawiera również zasady rekrutacji finalistów i laureatów olimpiad stopnia centralnego. Informacje o harmonogramie rekrutacji oraz wymaganiach stawianych kandydatom wraz z dostępem do aktów regulujących kwestię naboru nowych studentów są powszechnie dostępne na wydziałowej oraz uczelnianej stronie internetowej. Zdaniem studentów wizytowanego kierunku, warunki stawiane kandydatom ubiegającym się o przyjęcie na kierunek *turystyka i rekreacja* są sprawiedliwe oraz zapewniają właściwy dobór studentów. Władze Wydziału corocznie przyjmują odpowiednią ilość nowych studentów, adekwatnie do możliwości dydaktycznych i infrastrukturalnych. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów, a także zapewniają im równe szanse i gwarantują pełną jawność postępowania.

1.6.2. W Uniwersytecie Łódzkim opracowano zasady, warunki i tryb potwierdzenia efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów - Uchwała Senatu nr 507 UŁ z dnia 15.06.2015 r. Powołano Uczelniany Zespół ds. Potwierdzenia Efektów Uczenia (spośród Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia), w skład którego wchodzi także przedstawiciel otoczenia społeczno-gospodarczego. Uchwała określa również tryb działania Komisji weryfikującej efekty kształcenia. Wydziały UŁ, zainteresowane wprowadzeniem tego systemu, będą mogły proponować kandydatom na studentów, posiadającym odpowiednią praktykę zawodową, przyjęcie na studia w specjalnym trybie i zwolnienie ich z części zajęć (do 50% danych na studiach efektów kształcenia i punktów ECTS). Trwają prace nad wdrożeniem systemu. Zmiany składów kolegialnych UŁ związane z nową kadencją 2016-2020 nieco spowolniły te działania. Zasady przyjęte przez Uczelnię w tym zakresie są właściwe, jednak należy precyzyjnie wyszczególnić zasady, warunki i tryb potwierdzenia efektów uczenia się dla studiów I, jak i II stopnia.

1.7.

1.7.1. System sprawdzania i oceniania ustalony jest każdorazowo dla określonego przedmiotu zgodnie z przyjętymi standardami na WNG. Koordynator przedmiotu decyduje o sposobie weryfikacji osiągnięć przez studenta zakładanych efektów kształcenia. Metodami weryfikacji efektów kształcenia są m.in.: prace cząstkowe (kolokwia, testy, prace pisemne, prezentacje ustne, projekty, obserwacja wykonania zadań praktycznych, konwersacje, referaty), prace końcowe (kolokwia końcowe, prace pisemne, egzaminy ustne i pisemne), projekty zespołowe, praca dyplomowa, egzamin dyplomowy. Formami pisemnych prac mogą być: testy, eseje, analizy map, referaty, recenzje sprawozdawcze, artykuły, projekty i inne zadania sprawdzające umiejętność pracy w zespole,

opracowania informatyczne, wyniki różnorodnych analiz, pomiarów terenowych i laboratoryjnych, opracowane pod względem statystycznym i graficznym (np. kartograficznym). Sposób weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do konkretnego przedmiotu jest podany w opisie każdego przedmiotu (sylabusie). Stosowane indywidualne metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia (które powinny być wykazane w sylabusie) są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i na ogół umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Jednak jak już wcześniej wspomniano dzienniki praktyk nie pozwalają na w pełni skuteczną weryfikację efektów kształcenia określonych dla praktyk (stanowią sprawozdania z przebiegu praktyk, nie odwołując się bezpośrednio do założonych efektów kształcenia). Dlatego rekomenduje się opracowanie narzędzia do weryfikacji efektów, np. krótkiej i prostej ankiety dla pracodawcy z uwzględnieniem skali osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia.

W przypadku pozostałych przedmiotów o charakterze praktycznym metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych są w większości dobrane trafnie i pozwalają na skuteczną ich weryfikację. Warto także podkreślić różnorodność metod weryfikacji osiąganych efektów w ramach poszczególnych przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Należy jednak odnotować nieliczne przedmioty, w odniesieniu do których omawiane metody wymagają uzupełnień bądź modyfikacji. W przypadku przedmiotu „*Turystyka na obszarach chronionych*”, uznanego za przedmiot praktyczny, któremu jako metodę dydaktyczną przyporządkowano jedynie formę wykładową, wśród założonych efektów kształcenia określono między innymi umiejętności oraz kompetencje społeczne, a jako metody weryfikacji tych efektów wskazano jedynie aktywne uczestnictwo oraz formę pisemnego kolokwium. Przedmiot „*Pilotaż i przewodnictwo*” – jako metody weryfikacji efektów z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych wskazano tylko formy pisemne. Sugeruje się, aby zaznaczyć w sylabusie tego przedmiotu, że student nabywa umiejętności praktycznych z przewodnictwa i pilotażu w trakcie realizowanych ćwiczeń terenowych, np. *Region geograficzny Polska Pd., Łódź jako miasto turystyczne, Region turystyczny Europy*. Przedmiot „*Podstawy geografii społeczno-ekonomicznej*” - jako metody weryfikacji efektów z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych wskazano tylko egzamin pisemny.

W związku z powyższym rekomenduje się wprowadzenie zmian w kartach powyższych przedmiotów i uzupełnienie metod weryfikacji efektów o adekwatne formy i uwagi.

Dokumentacja procesu sprawdzania, oceniania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest prowadzona w sposób prawidłowy. Dzienniki praktyk, prace etapowe, prace dyplomowe są prowadzone i archiwizowane zgodnie z zasadami dokumentacji przebiegu studiów. Ocena losowo wybranych prac etapowych i prac dyplomowych pozwala stwierdzić, że proces weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach nie budzi zastrzeżeń, a oceny prac etapowych są zróżnicowane. Zdaniem studentów różnorodne metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia wspomagają ich w procesie uczenia się oraz pozwalają na skuteczne sprawdzanie i ocenę stopnia osiąganych efektów, w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji niezbędnych na rynku pracy. W celu uzyskania zaliczenia praktyki student zobowiązany jest przedstawić Kierunkowemu Opiekunowi Praktyk prawidłowo wypełniony dziennik praktyk. Student otrzymuje zaliczenie na podstawie przedstawionych dokumentów oraz przeprowadzonej rozmowy lub przygotowanego referatu (zależnie od rodzaju praktyki). Ocena osiąganych efektów kształcenia, zgodnie z kartami przedmiotu, odbywa się zatem na podstawie opisanego w dzienniku praktyk programu oraz rozmowy lub w formie pisemnej. Uczestnicy spotkania stwierdzili, że przyjęte zasady oceniania efektów kształcenia są transparentne i sprawiedliwe.

1.7.2. Głównym dokumentem regulującym zasady dotyczące weryfikowania i oceny efektów kształcenia jest Regulamin Studiów Uniwersytetu Łódzkiego, w szczególności paragraf 34 Regulaminu, definiujący dwie skale ocen funkcjonujące na wizytowanym kierunku (zaliczeniową oraz egzaminacyjną). Regulamin jest dostępny pod adresem uczelnianej strony internetowej. Zgodnie z Regulaminem student zostaje poinformowany przez prowadzącego zajęcia o kryteriach i warunkach zaliczenia przedmiotu na pierwszych. Student ma dostęp do prac zaliczeniowych, egzaminów, prac pisemnych i in. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia

na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia przyjęte dla tej formy zajęć i zazwyczaj podane w sylabusie. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zadeklarowali, że system oceniania z danego przedmiotu znajduje się w karcie przedmiotu dostępnej za pośrednictwem platformy USOS. O osiągniętych wynikach, w tym ocenach cząstkowych z danego przedmiotu studenci dowiadują się od nauczyciela prowadzącego dane zajęcia, zwykle tuż po wygłoszeniu lub oddaniu pracy, a w przypadku prac pisemnych w czasie do dwóch tygodni od ich napisania. Studenci wizytowanego kierunku pozytywnie oceniają sposób funkcjonowania systemu oceniania. W ich opinii system jest sprawiedliwy, obiektywny a nauczyciele akademicy konsekwentnie realizują założenia zawarte w kartach przedmiotów. Zdaniem studentów, zasługuje na ocenę pozytywną.

Organizacja procesu sprawdzania i oceny efektów kształcenia jest właściwa. Przestrzegane są również zasady higieny nauczania i uczenia się w procesie sprawdzania i oceny efektów kształcenia, w tym w szczególności podczas sesji egzaminacyjnej. Widoczna jest zgodność metod sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz organizacji procesu weryfikacji z warunkami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 164 ust. 4 ustawy Prawa o szkolnictwie wyższym, w tym w szczególności zasad dotyczących częstości przeprowadzania oceny kształtującej oraz sposobów i miejsc odbywania oceny podsumowującej – w przypadku zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

3. Uzasadnienie

Instytut Geografii Miast i Turyzmu sformułował koncepcję kształcenia, która uwzględnia misję oraz strategię Uczelni i realizuje program kształcenia umożliwiający studentom kierunku *turystyka i rekreacja*, studiów pierwszego, o profilu praktycznym, osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Przyjęta koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe oraz międzynarodowe właściwe dla przyjętego zakresu kształcenia oraz potrzeby studentów i lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Zakładane efekty kształcenia na ocenianym kierunku są spójne z efektami dla obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do których kierunek ten został przyporządkowany, zarówno dla studiów realizowanych od roku 2013/2014, jak i 2015/2016. Wizytowany kierunek studiów zapewnia prawidłowe procedury rekrutacyjne, które w pełni gwarantują właściwy dobór kandydatów na studia z uwzględnieniem zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się. Kształcenie na kierunku *turystyka i rekreacja*, czas jego trwania, organizacja zajęć oraz przyporządkowana do programu kształcenia liczba pkt. ECTS (mimo pewnych niedociągnięć), umożliwiają zdobywanie przez nich wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania zawodu przewodnika i pilota wycieczek, instruktora rekreacji ruchowej lub organizatora turystyki oraz dalszą edukację. W programie wyeksponowany jest charakter geograficzny studiów, w szczególności geografia turystyki - program studiów odwołuje się w znaczącej części do organizacji turystyki, rekreacji i hotelarstwa. Opracowany program kształcenia, jego organizacja i realizacja, uwzględniają aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z potrzebami rynku pracy, i są nakierowane na osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie przez studentów kwalifikacji pierwszego stopnia, na studiach o profilu praktycznym. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, obejmują ponad 50% ogólnej liczby punktów ECTS. Student ma możliwość doboru modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby punktów ECTS. W opinii studentów wybór jest duży, a oferta zajęć interesująca. Stosowane w procesie kształcenia metody uwzględniają samodzielne uczenie się studentów i aktywizujące formy ich pracy. Organizacja pracy, liczebność grup na zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć oraz harmonogramy zajęć i sesji są właściwie zaplanowane i zgodne z wymogami higieny pracy. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się we właściwych warunkach. Realizowane praktyki zawodowe na studiach stacjonarnych spełniają formalne i merytoryczne wymogi. System sprawdzania i oceniania osiągniętych przez studentów zakładanych efektów kształcenia nie budzi większych zastrzeżeń. Studenci wizytowanego kierunku znają i rozumieją pojęcie „efekt kształcenia”, a także rozumieją potrzebę ich weryfikacji. W opinii studentów funkcjonują metody kształcenia dostosowane do ich potrzeb, metody weryfikacji zdobywanych efektów kształcenia, motywujące do samodzielnego uczenia się, a sam system weryfikacji sprawdza wszystkie składowe efektów kształcenia: wiedzę, umiejętności praktyczne, w tym umożliwiające uzyskanie studentom uprawnień do wykonywania zawodu oraz kompetencje niezbędne na rynku pracy. Umiejscowienie kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest realizowane poprzez udział studentów w wymianie z zagranicą w ramach programu

Erasmus+. Program studiów wizytowanego kierunku, oprócz zajęć z języków obcych, przewiduje przedmioty w języku obcym wykładowym, w tym ofertę zajęć dla studentów zagranicznych. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość ma charakter wspomagający, spełnia warunki określone przepisami prawa i pozwala na efektywne kształcenie. Na ocenianym kierunku funkcjonują przejrzyste i precyzyjne zasady rekrutacji, które zapewniają równe szanse w podjęciu kształcenia oraz są powszechnie dostępne.

4. Zalecenia

Zaleca się korektę opisu niektórych efektów kierunkowych, gdyż jest zbyt obszerny i odnosi się do zbyt wielu różnorodnych aspektów. Zaleca się wprowadzenie zmian w sylabusach niektórych przedmiotów (wyszczególnionych w pkt.1.5.3. raportu) i uzupełnienie metod dydaktycznych oraz sposobów weryfikacji efektów z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych (ewentualnie wprowadzenie stosowanych uwag co do charakteru przedmiotu), ponieważ w obecnym kształcie zajęcia te nie mogą być uznane za przedmioty o charakterze praktycznym. Ponadto, zaleca się wprowadzenie nowego wzoru sylabusu z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów – wzór sylabusu został już przez Jednostkę opracowany po wizycie ZO. Sugeruje się opracowanie narzędzia służącego do weryfikacji efektów kształcenia realizowanych na praktykach zawodowych (np. w formie krótkiej i prostej ankiety dla pracodawcy z uwzględnieniem skali osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia), bowiem obecne ankiety, które wypełniają pracodawcy, nie spełniają dostatecznie tej roli.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy, który zapewnia realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku, lub doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku. *

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, w tym zajęcia warsztatowe, są prowadzone na ocenianym kierunku przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie. *

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych, zawodowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1. Zespół oceniający PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. Do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” Uczelnia zgłosiła 9 nauczycieli akademickich (3 z tytułem naukowym profesora lub stopniem naukowym doktora habilitowanego i 6 ze stopniem naukowym doktora). W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego, na podstawie

których stwierdzono, że wszystkie te osoby spełniają warunek ujęty w art. 112a i art. 9 a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) – wszyscy nauczyciele akademicki złożyli oświadczenia o stanowieniu minimum kadrowego na wizytowanym kierunku studiów i żaden z nich nie przekroczył limitu minimum kadrowych określonego w art. 112a ust. 1 – 2 powyższej Ustawy. Zatem ZO do minimum kadrowego zaliczył wszystkie proponowane przez Uczelnię osoby. Minimum kadrowe na kierunku „turystyka i rekreacja” studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym spełnia wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131) w zakresie: dorobku naukowego i/lub doświadczenia zawodowego zdobytego poza Uczelnią, liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, zatrudnienia ich w Uniwersytecie, a także wymiaru prowadzonych zajęć dydaktycznych. Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę, a także informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, że dla wszystkich nauczycieli akademickich będących w minimum kadrowym wizytowanego kierunku studiów Uniwersytet Łódzki stanowi podstawowe miejsce pracy. Nauczyciele akademicki zatrudnieni są w Uczelni od co najmniej kilku/kilkunastu lat, w większości na czas nieokreślony. Powyższe informacje dowodzą stabilności prowadzonej polityki kadrowej. Nauczyciele akademicki wchodzący w skład minimum kadrowego, kierunku *turystyka i rekreacja* umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, a także realizację programu na powyższym kierunku studiów, ponieważ ich dorobek naukowy oraz kwalifikacje są adekwatne do programu kształcenia o profilu praktycznym, a także do zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja*. Minimum kadrowe stanowią pracownicy Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin. Każdy z nich realizuje wymaganą liczbę godzin dydaktycznych na kierunku. Ich dorobek naukowy reprezentuje co najmniej jedną dyscyplinę z obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia. W minimum kadrowym studiów pierwszego stopnia trzech pracowników samodzielnych posiada dorobek naukowy w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzina nauk o Ziemi, dyscyplina geografia - geografia turystyki/geografia społeczno-ekonomiczna. Trzech doktorów posiada dorobek naukowy w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzina nauk o Ziemi, dyscyplina geografia. Dwóch doktorów posiada dodatkowo dorobek naukowy w obszarze nauk humanistycznych, dziedzina nauk humanistycznych, w dyscyplinie: kulturoznawstwo, nauki o poznaniu i komunikacji. Dwóch doktorów posiada dorobek naukowy w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych, dyscyplina socjologia, nauki o zarządzaniu, ekonomia. Należy stwierdzić, że jednocześnie każdy z pracowników, wykazanych w minimum kadrowym posiada bardzo bogate doświadczenie zawodowe pozauczelniarne, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla kierunku potwierdzone świadectwami pracy, certyfikatami, dyplomami lub oświadczeniami. Na studiach I stopnia (profil praktyczny) studiuje 296 studentów. Proporcja liczby pracowników do studentów wynosi 1:32.

2.2. ZO PKA stwierdza, że zdecydowana większość nauczycieli akademickich z minimum kadrowego oraz pracowników zewnętrznych (praktyków) posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, pozwalające na prowadzenie zajęć praktycznych. Wszyscy wykładowcy posiadają kompetencje dydaktyczne pozwalające na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Doświadczenie zawodowe, jak i kompetencje dydaktyczne są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Wybrane zajęcia specjalnościowe prowadzą pracownicy zewnętrzni min. członek Zarządu Głównego PTTK, Dyrektor Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, pracownicy Departamentu Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, psycholog, biolog, menadżer imprez sportowych, specjalista ds. hotelarstwa i gastronomii, lektorzy językowi. Osoby wykorzystujące metody i techniki kształcenia na odległość są przygotowane do prowadzenia tego typu zajęć, posiadają dokumentację odbytego przeszkolenia. Kompetencje nauczycieli akademickich zostały wysoko ocenione przez studentów ocenianego kierunku.

2.3. Kadra prowadząca zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja jest właściwie dobrana do profilu praktycznego na I stopniu studiów. Posiada odpowiedni dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe i kwalifikacje dydaktyczne. Ponadto kadra z minimum kadrowego prowadzi badania naukowe w zakresie turystyki i rekreacji, bierze czynny udział w szkoleniach, konferencjach naukowych, sympozjach, spotkaniach branżowych, targach turystycznych, aktywnie uczestniczy w wymianie międzynarodowej, prowadzi wykłady zagraniczne i krajowe, bierze czynny udział w badaniach,

aplikuje i zdobywa granty badawcze, publikuje w czasopismach naukowych w kraju i za granicą oraz w czasopismach popularnych i popularno-naukowych. Prowadzona na ocenianym kierunku polityka kadrowa sprzyja procesowi umiędzynarodowienia kadry. W gronie pracowników dydaktycznych są autorzy przewodników turystycznych, albumów, poradników, materiałów szkoleniowych dla kadr obsługujących ruch turystyczny i rekreacyjny. Godny uwagi jest fakt nieustannego podnoszenia kwalifikacji naukowych, zawodowych i rozwój kompetencji dydaktycznych, który jednocześnie łączy się z rozwojem naukowym i wzrostem liczby pracowników samodzielnych. ZO PKA stwierdza, że na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego funkcjonuje system motywacyjny, promujący dorobek naukowy oraz osiągnięcia dydaktyczne. Jednym z elementów systemu motywowania pracowników i podnoszenia kompetencji dydaktycznych jest coroczny plebiscyt na najlepszego nauczyciela akademickiego, organizowany przez Dziekana WNG. Na podstawie przedstawionej Zespołowi oceniającemu dokumentacji można wnioskować, że procedury dotyczące polityki kadrowej są systematycznie wdrażane i przynoszą zakładane efekty.

Podsumowując, pracownicy naukowcy stanowiący minimum kadrowe i osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku studiów posiadają dorobek naukowy, zawodowe doświadczenie pozauczelniarne oraz kompetencje dydaktyczne związane z wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami wskazanymi w opisie efektów kształcenia. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa. Na Wydziale funkcjonuje system motywujący do podnoszenia kwalifikacji naukowych i zawodowych nauczycieli.

3. Uzasadnienie

Minimum kadrowe dla kierunku *turystyka i rekreacja*, prowadzonego na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym, spełnia wszystkie wymagania określone w ustawie z dnia 27 lipca 2005r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r. poz.572, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Liczba osób stanowiących minimum kadrowe jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.

4. Zalecenia

brak

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia.

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, a także w celu pozyskiwania kadry dydaktycznej posiadającej znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią.

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym Regionu, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, głównie w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji i organizacji praktyk zawodowych. W ramach konsultacji dotyczących programu studiów zgromadzone zostały pisemne i wiarygodne, choć nieliczne, opinie interesariuszy zewnętrznych w zakresie proponowanych zmian. Kluczową rolę w procesie konsultowania i doskonalenia oferty dydaktycznej, oprócz kontaktów nieformalnych, pełni Rada Pracodawców i Biznesu – gremium wydziałowe, które spotyka się regularnie 1-2 razy w roku. Spotkania, podczas których prowadzone są dyskusje, są protokołowane. W trakcie wizytacji przedstawiono listy intencyjne i porozumienia o współpracy, obejmujące m.in. realizację praktyk studenckich, staże, promocję szkoleń wśród studentów, konsultacje i doradztwo, analizy, szkolenia, konferencje, badania i współorganizację konkursów wiedzy. Należy podkreślić bardzo dobre i stałe relacje pracowników z interesariuszami zewnętrznymi. Prowadzona współpraca jest wieloletnia, autentyczna i wielowymiarowa, w istotnym stopniu oparta o

podtrzymywanie relacji z absolwentami. Wśród kluczowych interesariuszy zewnętrznych należy wymienić jednostki samorządu terytorialnego (Łódzki Urząd Marszałkowski, Urząd Gminy), organizacje turystyczne, instytucje ochrony środowiska, jednostki oświatowe oraz właściciele hoteli i przedsiębiorstw turystycznych. Z kolei wśród licznych i różnorodnych form współpracy warto wskazać w szczególności na możliwość realizacji przez studentów praktyk zawodowych i staży, popularyzację i upowszechnianie wiedzy dotyczącej turystyki, współpracę ekspercką i doradczą, współpracę dydaktyczną (kilkoro interesariuszy zewnętrznych prowadzi zajęcia dla studentów), współpracę naukową i badawczą, szkolenia, konsultowanie programów studiów, zgłaszanie tematów prac dyplomowych i udostępnianie materiałów na potrzeby tych prac, współorganizację olimpiad szkolnych, konferencji i targów turystycznych. Związki Wydziału prowadzącego oceniany kierunek z interesariuszami zewnętrznymi mają również charakter nieformalnych, ale bardzo skutecznych kontaktów.

3. Uzasadnienie

Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji oraz organizacji praktyk zawodowych w stopniu pełnym. Zauważalny jest realny, zarówno formalny, jak i nieformalny wpływ przedstawicieli otoczenia społecznego i gospodarczego na proces dydaktyczny i program studiów. Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek nie prowadzi studiów w ścisłej i sformalizowanej współpracy z podmiotami zewnętrznymi – kryterium 3.2 nie podlega ocenie.

4. Zalecenia

Dalszy, owocny rozwój współpracy zinstytucjonalizowanej (Rada Pracodawców i Biznesu) oraz współpracy z absolwentami.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, w tym do liczby studentów. Jednostka zapewnia bazę dydaktyczną do prowadzenia zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do zawodu, umożliwiającą uzyskanie umiejętności zgodnych z aktualnym stanem praktyki związanej z ocenianym kierunkiem studiów oraz dostęp studentów do laboratoriów w celu wykonywania prac wynikających z programu studiów. *

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

1. Ocena: wyróżniająca

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1. Do dyspozycji studentów wizytowanego kierunku oddane zostały sale ćwiczeniowe, sale komputerowe, sale do zajęć specjalistycznych (np.: kartograficzna, geologiczna, czy gleboznawcza) oraz aule wykładowe, umożliwiające zdobywanie założonych programem studiów efektów kształcenia w komfortowych warunkach. Sale ćwiczeniowe wyposażone są w rzutniki multimedialne, a sale wykładowe w sprzęt audiowizualny. Ponadto, wkrótce zasób pomieszczeń dydaktycznych, w których są prowadzone zajęcia ze studentami, powiększy nowa aula, w której obecnie trwają prace wykończeniowe. W pracowniach komputerowych do dyspozycji studentów zostały oddane stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz możliwością korzystania ze specjalistycznego oprogramowania (Autodesk Infrastructure Suite i ArcGis 10.2). Miejsce przy stanowisku komputerowym jest zagwarantowane dla każdego studenta, uwzględniając stałą liczebność grup, co umożliwia studentom samodzielną i komfortową realizację zadań. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zgodnie oświadczyli, że baza dydaktyczna z której korzystają jest nowoczesna, dobrze

wyposażona i spełnia ich oczekiwania. Jednocześnie, z pozytywną oceną studentów spotkała się również infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których odbywają praktyki zawodowe – zdaniem studentów są to jednostki dobrze wyposażone. Jednostka dysponuje bazą dydaktyczną, która umożliwia prowadzenie zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym (tj. ćwiczeń terenowych i obozów) na odpowiednim poziomie, adekwatnie do specyfiki kierunku co pozwala na uzyskanie umiejętności zgodnych z założonymi efektami kształcenia.

Pracodawcy oraz instytucje i organizacje współpracujące z Wydziałem udostępniają swoją bazę m.in. na potrzeby ćwiczeń terenowych i aktywnie uczestniczą w realizacji praktyk zawodowych. Studenci mają możliwość korzystania z informacji pozyskanych w ramach praktyk na potrzeby prac dyplomowych. Sugeruje się dalsze pogłębianie i rozszerzanie współpracy z otoczeniem w odniesieniu do prac dyplomowych pisanych pod zapotrzebowanie pracodawców

Infrastruktura dydaktyczna należy niewątpliwie do silnych stron Uniwersytetu Łódzkiego, co pozwala na realizację procesu dydaktycznego oraz projektów naukowych i badawczych. Cechuje ją interesująca architektura, nowoczesność i funkcjonalność. Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego posiada nowoczesną bazę dydaktyczną służącą do realizacji programu studiów na kierunku *turystyka i rekreacja*. Budynek Wydziału są również w pełni dostosowane do potrzeb kształcenia osób niepełnosprawnych - znajdują się w nich windy, podjazdy dla wózków i poręcze. Wszystkie pracownie komputerowe wyposażone są w licencje: Autodesk Infrastructure Suite i ArcGis 10.2. Zakupione licencje umożliwiają studentom i pracownikom korzystanie z bogatej oferty kursów i szkoleń on-line. W budynku Wydziału jest ogólnodostępny punkt sieci bezprzewodowej WIFI, punkt ksero oraz Pracownia Reprograficzna. Na parterze działa również punkt gastronomiczny. Studenci ocenianego kierunku studiów mają możliwość korzystania z Centrum Sportu UŁ przy ul. Styrskiej 20/26, gdzie znajdują się hale sportowe do gier zespołowych, pływalnia, siłownia oraz sale do ćwiczeń. Studenci ocenianego kierunku studiów korzystają z Terenowej Stacji Przyrodniczej w Spale, Centrum Szkoleniowo-Konferencyjnego UŁ z Centrum Sportu – Stacja Nowa Gdynia funkcjonującego jako zaplecze sportowo-rekreacyjne dla studentów. Wysoko należy ocenić stworzenie przez Wydział tzw. bazy ćwiczeń terenowych. Jest to związane z realizacją programu ćwiczeń terenowych wraz z bazą noclegową dobieraną w taki sposób, by umożliwić realizację praktycznych aspektów działalności geograficznej, turystycznej i rekreacyjnej (Polska Pn. – okolice Gdańska, Kaszuby, Polska Pd. – Sudety, Karpaty, Region Łódzki, Łódź, Spała – Terenowa Stacja Przyrodnicza UŁ). Obozy turystyki aktywnej i specjalistycznej realizowane są w Krynicy (obóz narciarski, zajęcia na terenie kompleksu narciarskiego Słotwiny), w Niedzicy (kurs kajakarstwa górskiego PSKK na Zbiorniku Czorszyńskim i Dunajcu oraz współpraca ze Szkołą Kajakarstwa Górskiego Retendo; przeszkolenie w zakresie przewodnictwa górskiego), w Wińcu (Ośrodek ZHP – szkolenie żeglarskie, turystyka aktywna) lub w Olsztynie k/Częstochowy (obóz speleologiczno-wspinaczkowy przy współpracy ze Speleoklubem Łódzkim). Baza na potrzeby ćwiczeń terenowych jest ciągle aktualizowana i weryfikowana w zależności od potrzeb dydaktycznych i praktycznych. Kolejną bazą dydaktyczną dla studiów o profilu praktycznym jest tzw. baza praktyk zawodowych. Stanowią ją podmioty będące członkami ROTWŁ, współpracujące z Instytutem Geografii Miast i Turyzmu i UŁ oraz miejsca proponowane przez studentów (w tym parki narodowe, parki krajobrazowe, Lasy Państwowe, muzea, skanseny, izby pamięci, przedsiębiorstwa turystyczne, hotele (w kraju i za granicą), obiekty noclegowe, obiekty rekreacyjne i sportowe, urzędy gmin, starostwa powiatowe, urzędy marszałkowskie, ROT-y, LOT-y, stowarzyszenia, instytucje samorządowe. Zawodowe szkolenia zewnętrzne odbywają się m.in. w Centrum Sportu – Stacja Nowa Gdynia i Akademii Rainbow Tours. Podmioty wybrane na miejsce praktyk zawodowych dysponują własną bazą. Proces dydaktyczny realizowany w ramach ćwiczeń terenowych wspiera Dział Transportu UŁ, dbający o wysokiej klasy, bezpieczny i ekonomiczny transport autokarowy.

4.2. Studenci wizytowanego kierunku mogą swobodnie korzystać z zasobów dwóch bibliotek - wydziałowej i uczelnianej. W opinii studentów obie biblioteki są dobrze wyposażone, a w bibliotece wydziałowej, z której korzystają częściej, zgromadzone są kierunkowe pozycje podręcznikowe i naukowe, literatura czasopism branżowych oraz aktualne artykuły naukowe, zawarte w elektronicznych bazach udostępniania księgozbiorów oraz e-zasobów, takich jak: Web of Science, EBSCO, SCOPUS, Wirtualna Biblioteka Nauki. Pozycje naukowe, będące zasobem bibliotek, są zbieżne z literaturą wskazywaną przez prowadzących podczas zajęć, jako obowiązkowa lub uzupełniająca. Podczas spotkania z ZO studenci wskazali, że mają możliwość zgłaszania braków lub

niedostatecznych ilości zasobów książkowych i zasoby te są wówczas uzupełniane. Bibliotekę wydziałową, jak i uczelnianą stanowią dwa odrębne budynki położone niedaleko Wydziału Nauk Geograficznych. W bibliotece wydziałowej do dyspozycji studentów oddano dwie czytelnie (czytelnia z wolnym dostępem do półek oraz czytelnia zbiorów kartograficznych), w których znajdują się stanowiska do pracy samodzielnej. W bibliotece znajduje się ponadto 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu oraz baz elektronicznych. W bibliotekach studenci mogą skorzystać ze skanera i kserokopiarki.

Studenci kierunku *turystyka i rekreacja* mogą korzystać z zasobów bibliotecznych i informacyjnych Biblioteki UŁ, Biblioteki WNG oraz bibliotek UŁ. Z pozytywną oceną studentów spotkała się również obsługa administracyjna biblioteki. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z członkami ZO, warunki związane z korzystaniem z literatury naukowej, zasobów kartograficznych i bibliotek są dla nich bardzo komfortowe. Jedynym mankamentem jaki wskazali są zbyt krótkie godziny otwarcia biblioteki wydziałowej (do godz. 15:00). Wskazane godziny niejednokrotnie uniemożliwiają studentom swobodne korzystanie z zasobów – w tym czasie studenci studiów stacjonarnych często mają zajęcia, a studenci studiów niestacjonarnych pracują.

Wszystkie wymienione jednostki biblioteczne są bardzo dobrze wyposażone. Biblioteka Wydziałowa dysponuje 20757 woluminami (podręczniki akademickie, monografie, skrypty, wydawnictwa encyklopedyczne, przewodniki), 18684 woluminami czasopism oraz 61175 jednostek zbiorów kartograficznych (mapy geologiczne, topograficzne, sozologiczne, gleboznawcze, gospodarcze, ludnościowe, mapy ściennie, atlasy i plany miast, mapy turystyczne). Czasopisma dostępne w Bibliotece Wydziałowej są w pełni związane z wizytowanym kierunkiem studiów i zapewniają możliwość pogłębienia wiedzy i osiągnięcia efektów kształcenia. Księgozbiór uzupełniany jest w oparciu o oferty księgarskie i zapotrzebowanie zgłaszane przez pracowników Wydziału. Biblioteka prowadzi wymianę publikacji z 17 instytucjami w kraju i 30 za granicą. Biblioteka Geograficzna działa w systemie bibliotecznym SYMPHONY w modułach opracowania i elektronicznej obsługi czytelnika, zintegrowanych z zainstalowanym w bibliotece systemem elektronicznego zabezpieczenia księgozbioru RFID. Katalog Biblioteki Geograficznej dostępny jest w na stronie <https://elibrary.lib.uni.lodz.pl>. Zapewnia dostęp do źródeł elektronicznych, zasobów cyfrowych i baz on-line, udostępnianych w sieci ogólnouniwersyteckiej. Biblioteka współtworzy katalog centralny bibliotek naukowych i akademickich (NUKAT), rozbudowuje bazę katalogową Biblioteki UŁ oraz prowadzi informację naukową w zakresie baz literatury geograficznej. Ponadto, Główna Biblioteka Uniwersytecka dysponuje bardzo bogatym księgozbiorem dzieł ze wszystkich gałęzi wiedzy, zarówno historyczne jak i współczesne, polskie i obce. Od 1960 r. Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi posiada własny gmach. Zbiory Biblioteki UŁ obejmują 1,5 mln. książek, 540 tys. czasopism. W skład Głównej Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi wchodzi sieć 84 bibliotek zakładowych oferujących 950 tys. woluminów. W ramach działalności Biblioteki UŁ studenci mają możliwość korzystania z szeregu elektronicznych baz udostępniania księgozbiorów: cyfrowego katalogu głównego, zasobów elektronicznych, katalogu oddziału Informacji Naukowej, bazy NUOKAT i KARO, bazy Biblioteki Narodowej, biblioteki cyfrowej UŁ, repozytorium UŁ, e-zasobów (m.in. Web of Science, EBSCO, SCOPUS, Wirtualna Biblioteka Nauki). W księgozbiornie oraz zasobach elektronicznych udostępniona jest literatura obowiązkowa i uzupełniająca, zalecana w sylabusach przedmiotów.

4.3. W Uniwersytecie Łódzkim do komunikacji elektronicznej wykorzystywane są strony internetowe USOSweb i Moodle, zarządzane przez Centrum Komputerowe UŁ. Studenci wizytowanego kierunku korzystają zatem z platformy edukacyjnej USOS oraz Moodle. W ramach obu platform każdy student posiada indywidualne konto zabezpieczone hasłem z koniecznością uwierzytelniania. Korzystanie z platformy Moodle pozwala studentom na zrealizowanie szkolenia BHP, szkolenia z ochrony własności intelektualnej i ergonomii, szkolenia bibliotecznego oraz wybranych przedmiotów kierunkowych w formie kształcenia na odległość. W opinii studentów korzystanie z wykorzystaniem platformy umożliwia im zdobywanie założonych efektów kształcenia. Ponadto, dzięki wykorzystaniu platformy Moodle, udostępniane są informacje związane z praktykami zawodowymi z hotelarstwa. Za pomocą platformy USOS udostępniane są materiały informacyjne dotyczące toku studiów, takie jak plany zajęć, katalog przedmiotów i karty przedmiotów. Informacje związane z praktykami zawodowymi z hotelarstwa przekazywane są za pośrednictwem platformy Moodle. Korzystanie z platformy USOSweb pozwala studentom na bieżące monitorowanie swoich postępów i osiągnięć oraz kontakt z nauczycielami akademickimi. Zdaniem studentów platformy są przydatnym, sprawnie

funkcjonującym narzędziem i zasługuje na pozytywną ocenę. Na Wydziale obowiązuje elektroniczna archiwizacja postępów w nauce w programie USOS.

Wniosek: Infrastruktura dydaktyczna Wydziału Nauk Geograficznych, Uniwersytetu Łódzkiego i partnerów zewnętrznych jest wyróżniająca i w pełni umożliwia realizację programu kształcenia o profilu praktycznym oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Oceniana Jednostka dba o dobór najlepszej bazy na potrzeby realizacji ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych, umożliwiającej uzyskanie umiejętności praktycznych i wiedzy zawodowej. Zasoby biblioteczne należą do największych zasobów akademickich w Polsce, a dostępne bazy elektroniczne Biblioteki UŁ dają studentom nieograniczone możliwości zdobywania wiedzy.

3. Uzasadnienie

Baza dydaktyczna, nowoczesna infrastruktura oraz dobrze wyposażone biblioteki są adekwatne do potrzeb studentów i zapewniają dostęp do zalecanej w sylabusach literatury. Biblioteki zapewniają dostęp do aktualnych zasobów, a zasady funkcjonowania oraz życzliwość pracowników umożliwiają studentom dobre warunki do korzystania z aktualnych i na bieżąco uzupełnianych zasobów. Według opinii studentów pomocnym narzędziem wspierającym proces zdobywania i monitorowania efektów kształcenia są funkcjonujące na kierunku platformy edukacyjne.

4. Zalecenia

Zaleca się wydłużenie godzin pracy biblioteki wydziałowej co umożliwi, zarówno studentom studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, swobodny dostęp do zasobów bibliotecznych.

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3. Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5. Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym

kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

1.1. Koncepcja kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” jest zgodna z misją i strategią rozwoju UŁ (Uchwała Senatu 345/2016) oraz ze strategią WNG na lata 2014-2020 (Uchwała RWNG nr 36 w sprawie przyjęcia Strategii WNG UŁ na lata 2014-2020), odpowiada także celom i polityce jakości zawartym w jego strategii. W misji Uniwersytetu za kluczowe uznaje się w szczególności kształcenie, odniesione do tworzenia przewagi konkurencyjnej uczelni poprzez unikatowość programu, jak również do konieczności wykorzystania potencjału kadry naukowej Wydziału Nauk Geograficznych Instytutu Geografii Miast i Turyzmu. Misja Uniwersytetu Łódzkiego oparta na pięciu filarach (tj. wspólnota, otwartość, jedność w różnorodności, innowacyjność dla rozwoju, elitarność) jest spójna z koncepcją kształcenia na ocenianym kierunku. Realizowany na kierunku „turystyka i rekreacja” program studiów II stopnia jest oryginalny (zasada elitarności), odwołuje się w znaczącej części do organizacji turystyki, hotelarstwa, gastronomii i rekreacji w odniesieniu do przestrzeni geograficznej.

Głównym celem kształcenia jest wyposażenie absolwenta w umiejętności praktyczne i wiedzę teoretyczną, umożliwiające samodzielne, podstawowe badanie, analizowanie i syntetyzowanie relacji kształtujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną, w tym prawidłowe rozumienie wzajemnych relacji między środowiskiem przyrodniczym i antropogenicznym a działalnością gospodarczą człowieka (zasada wspólnoty), dynamiki tych relacji oraz ich wpływu na zmiany w funkcjonowaniu przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej, zróżnicowanej terytorialnie. Na bazie zdobytej wiedzy student powinien osiąść konkurencyjną umiejętność (zasada innowacyjności) organizowania turystyki, rekreacji i hotelarstwa w oparciu o dostępne zasoby, w określonych warunkach społeczno-ekonomicznych i geograficznych (zasada otwartości, jedności w różnorodności).

Najważniejszymi celami działalności Wydziału NG UŁ jest kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr dla gospodarki, prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie wiedzy, prowadzenie ścisłej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w obszarze badań naukowych i prac aplikacyjnych. Kadra naukowo-dydaktyczna Instytutu Geografii Miast i Turyzmu, jednej z wiodących tego typu polskich jednostek badawczych, bierze aktywny udział w innowacyjnym rozwoju miasta Łódź, regionu łódzkiego i kraju, wskazując kierunki działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych i społecznych w zakresie turystyki i rekreacji.

Intencją opracowanego programu kształcenia na studiach II stopnia jest zagwarantowanie studentom dostępu do najnowocześniejszej wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych i społecznych oraz szerokie podejście do poruszanej problematyki. Koncepcja kształcenia zakłada integrację prowadzonych przez kadrę badań z procesem kształcenia, co realizuje jeden z zasadniczych celów strategii Wydziału. Opracowane programy kształcenia zapewniają wiązanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą z obszaru nauk społecznych i ekonomicznych oraz pozwalają na zdobycie pogłębionej wiedzy specjalistycznej i praktycznej. Koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla kształcenia w zakresie turystyki i rekreacji, co wynika m.in. z dorobku naukowego kadry dydaktycznej, kontaktów pracowników z partnerami krajowymi i zagranicznymi, udziału w projektach zamawianych z zakresu turystyki, hotelarstwa i rekreacji (badania, analizy, spotkania branżowe), współpracy z pracodawcami, administracją samorządową i rządową oraz instytucjami i jednostkami działającymi na polu turystyki i rekreacji. Jednocześnie program kształcenia został przygotowany tak, aby umożliwić studentowi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Tworząc program uwzględniono: wzorce międzynarodowe (doświadczenia partnerów z organizacji ATLAS), konieczność przygotowania absolwentów do potrzeb rynku pracy i ścisłej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi oraz konieczność identyfikacji marki absolwenta kierunku *turystyka i rekreacja* UŁ na rynku pracy, a także przygotowanie do bycia aktywnym obywatelem w demokratycznym społeczeństwie i rozwój wiedzy zaawansowanej.

1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają zmiany dotyczące wymagań związanych z przygotowaniem do działalności badawczej i zawodowej studenta właściwej dla turystyki i rekreacji oraz zmiany zachodzące na rynku pracy. Absolwent studiów II stopnia zostaje przygotowany do organizacji i zarządzania przestrzenią turystyczną i rekreacyjną, badania przestrzennych aspektów turystyki i rekreacji oraz do pracy na stanowiskach różnych szczebli, w tym kierowniczych związanych z turystyką i rekreacją w szczególności:

- biurach podróży, hotelach, ośrodkach wypoczynkowych, sportowych i rekreacyjnych, centrach rekreacji, centrach informacji turystycznej, innych obiektach turystycznych, noclegowych i rekreacyjnych,
- jednostkach organizujących i obsługujących ruch turystyczny oraz rekreację,
- jednostkach organizujących i obsługujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną,
- administracji rządowej i samorządowej,
- organizacjach pozarządowych, fundacjach i stowarzyszeniach,
- przedsiębiorstwach i instytucjach organizujących produkty turystyczne i rekreacyjne,
- szkolnictwie zawodowym.

Dzięki stałemu monitorowaniu rynku pracy i losów absolwentów (poprzez badania własne i Akademickiego Biura Karier Zawodowych UŁ) program kształcenia jest systematycznie modyfikowany. W programie tym uwzględniane są aktualne tendencje na rynku pracy w branży turystycznej i rekreacyjnej. Sprzyjają temu także regularne konsultacje z Radą Pracodawców i Biznesu powołaną przy WNG UŁ (ZO zapoznał się z protokołami spotkań), Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego oraz Urzędem Miasta Łodzi. Należy podkreślić, iż szczególną rolę w

realizowaniu koncepcji kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”, odgrywa członkostwo Instytutu Geografii Miast i Turyzmu (jednostki prowadzącej kierunek) w Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego oraz współpraca z członkami ROTWŁ, stanowiącymi otoczenie społeczne, gospodarcze i kulturalne województwa łódzkiego. W segmencie turystycznym i rekreacyjnym w Łodzi i regionie łódzkim pracownicy Instytutu są autorami m.in. badań ruchu turystycznego w Łodzi i regionie, strategii rozwoju turystyki w Łodzi i regionie, analiz przestrzennych i prac kartograficznych. Aktywność kadry w tym zakresie pozwala na uwzględnienie w planach rozwoju kierunku założeń strategii regionu. Konsekwencją monitoringu rynku pracy jest wprowadzenie od roku akademickiego 2015/2016 zmodyfikowanego programu studiów II stopnia, ukierunkowanego na zdobywanie przez studenta pogłębionej wiedzy naukowej i umiejętności prowadzenia badań w zakresie turystyki i rekreacji. Wprowadzono m.in. nowe specjalności (zarządzanie przestrzenią turystyczną, zarządzanie przestrzenią rekreacyjną), będące odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy, sugestie interesariuszy zewnętrznych, interesariuszy wewnętrznych (w tym studentów i absolwentów). Wykorzystano także zasoby i dorobek naukowy w zakresie geografii turystyki, hotelarstwa, rekreacji i miast. Wiedzę o potrzebach międzynarodowych rynków pracy i aktualne wzorce kształcenia w zakresie turystyki i rekreacji dyrekcja i pracownicy Instytutu czerpią również ze spotkań w gronie Międzynarodowego Zrzeszenia Uczelni w zakresie Turystyki i Rekreacji (The Association for Tourism and Leisure Education) – ATLAS, którego Instytut jest członkiem, a w 2007 roku organizował coroczne spotkanie sprawozdawcze jego członków.

1.3. Od roku akademickiego 2015/2016 kierunek „turystyka i rekreacja” został przyporządkowany do dwóch obszarów kształcenia: z zakresu nauk przyrodniczych, dziedziny nauk o Ziemi, dyscypliny geografia (62 %) oraz nauk społecznych (38%), a w obszarze nauk społecznych efekty odnoszą się do dziedziny nauk społecznych i dyscyplin nauki o polityce, pedagogika i socjologia oraz w dziedzinie nauk ekonomicznych do dyscyplin ekonomia, finanse oraz nauki o zarządzaniu. Podstawą prawną takiego przyporządkowania jest Uchwała nr 511 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 589 Senatu UŁ z dnia 11 czerwca 2012 r. w sprawie przyjęcia efektów kształcenia dla kierunku studiów II stopnia „turystyka i rekreacja” na Wydziale Nauk Geograficznych. Interdyscyplinarny charakter kierunku „turystyka i rekreacja” wynika przede wszystkim z przedmiotu badań geografii turystyki, jako podstawowej subdyscypliny naukowej, w ramach której lokowane są badania naukowe nad turystyką i rekreacją w przestrzeni geograficznej, której przedmiotem jest człowiek. Dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe kadry naukowo-dydaktycznej obejmuje działania w przestrzeni geograficznej, zarówno w szeroko rozumianym środowisku przyrodniczym, jak i środowisku antropogenicznym, związanym z efektami działalności człowieka. Badania współzależności występujących między zjawiskami i procesami należącymi do dwóch sfer – przyrodniczej i antropogenicznej - wymagają wykorzystania kompetencji należących do wielu dziedzin nauki, zwłaszcza z obszaru nauk przyrodniczych i obszaru nauk społecznych. Program kształcenia na studiach drugiego stopnia skupia się na elementach dotyczących zrównoważonego rozwoju oraz poszanowania środowiska przyrodniczego i antropogenicznego i zarządzania przestrzenią turystyczną oraz rekreacyjną z uwzględnieniem potrzeb człowieka. Opis efektów kształcenia wskazuje na właściwe ich przyporządkowanie do przyjętych obszarów, dziedzin i dyscyplin.

1.4. Dla studiów II stopnia realizowanych od roku akademickiego 2015/2016 określono 16 kierunkowych efektów kształcenia w kategorii wiedzy, odnoszących się do 11 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i 9 z obszaru nauk społecznych (łącznie do 20), 11 EK w kategorii umiejętności, które zostały odniesione do 12 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i do 8 z obszaru nauk społecznych (łącznie 20) oraz 8 EK w kategorii kompetencji zawodowych, odniesionych do 8 efektów z obszaru nauk przyrodniczych i 2 z obszaru nauk społecznych (łącznie 10). Z obszaru nauk przyrodniczych wykorzystano wszystkie efekty (31), natomiast z obszaru nauk społecznych 19 efektów. Większość efektów jest odniesiona do obszaru nauk przyrodniczych. Struktura kategorii efektów kształcenia odpowiada koncepcji kształcenia ogólnie akademickiego na kierunku „turystyka i rekreacja”, w której umiejętności prowadzenia badań naukowych (m.in. na temat procesów zachodzących w przestrzeni geograficznej i zarządzania tą przestrzenią oraz jej organizacją) i kompetencje społeczne korelują z pogłębioną wiedzą, zdobytą w trakcie studiów. Opracowane efekty umożliwiają zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji niezbędnych na rynku pracy, ewentualną dalszą edukację na III stopniu studiów (potwierdzeniem może być efekt

14T2A_WO1 – ma pogłębioną wiedzę w zakresie dziedzin, dyscyplin naukowych właściwych dla turystyki, hotelarstwa i rekreacji, umożliwiających dostrzeganie związków i zależności pomiędzy działalnością człowieka a środowiskiem przyrodniczym, geograficznym i społecznym”, efekt 14T2A_U01 - ”potrafi prawidłowo obserwować i interpretować procesy i zjawiska specyficzne dla turystyki, hotelarstwa i rekreacji (przyrodnicze i społeczne) oraz właściwie analizować przyczyny, ich przebieg i skutki przy zastosowaniu podstawowych technik i narzędzi badawczych m.in. właściwych dla geografii turystyki i rekreacji oraz dorobku naukowego w tym zakresie,, oraz efekt 14T2A_U05 - „przeprowadza obserwacje oraz wykonuje (również w terenie) proste pomiary zjawisk turystycznych, planuje i wykonuje zadania badawcze lub ekspertyzy”.

Efekty kierunkowe w wystarczającym stopniu znajdują potwierdzenie w efektach poszczególnych modułów/przedmiotów, dla których sformułowano efekty szczegółowe. W sylabusach przedmiotów dla studiów II stopnia nie pokazano odniesień efektów szczegółowych do efektów obszarowych. Udostępniona matryca powiązania efektów kierunkowych z przedmiotami obowiązkowymi dla kierunku pokazuje zależności między efektami, a przedmiotami. Można ją uznać za poprawną. Efekty kształcenia dla studiów II stopnia są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszarów poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do których kierunek został przyporządkowany. Opis efektów uwzględnia terminologię właściwą dla dyscyplin naukowych przyjętych obszarów: geografia, nauki o polityce, pedagogika, socjologia, ekonomia, finanse i nauki o zarządzaniu, zostały sformułowane w sposób zrozumiały i wystarczająco szczegółowy. Można uznać, że będzie to ułatwiać weryfikację osiągania efektów. Studenci wizytowanego kierunku znają i rozumieją pojęcie „efekt kształcenia” oraz potrafią uzasadnić potrzebę ich weryfikacji, jednakże w opinii studentów efekty kształcenia nie zawsze są sformułowane w sposób dla nich zrozumiały. Jako źródło efektów kształcenia studenci wskazali karty przedmiotów, które są udostępniane za pomocą platformy USOS. Podczas spotkania z ZO PKA studenci oświadczyli, że karty przedmiotów nie są im przedstawiane na każdym pierwszym zajęciu z danego przedmiotu - czasem studenci odsyłani są bezpośrednio do platformy USOS. W kartach przedmiotów zawarte są przedmiotowe efekty kształcenia, jednak karty nie wszystkie z nich zawierają odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia. Zdaniem studentów przedmiotowe efekty kształcenia obejmują rodzaj oraz zakres wiedzy i umiejętności, jaki osiągną po ukończeniu przedmiotu, natomiast profil efektów kształcenia skierowany jest na zdobywanie kompetencji społecznych, pogłębionej wiedzy i umiejętności badawczych, których uzyskanie pozwala im na samodzielne prowadzenie samodzielnych badań. Na stronie internetowej wydziału umieszczone są informacje na temat kierunkowych efektów kształcenia (załączniki do uchwał senatu UŁ), jednakże brak kart przedmiotów.

1.5.1.

Nie dotyczy

1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku. Na studiach II stopnia ocenianego kierunku szczególny nacisk w procesie kształcenia położony został na: formy zajęć o charakterze naukowo-badawczym i praktycznym, łączenie wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych w zakresie zarządzania przestrzenią turystyczną i rekreacyjną oraz zjawiska turystyczne i rekreacyjne. Zajęcia praktyczne stanowią 492 godziny, tj. 52% zajęć, a łącznie student jest zobowiązany odbyć zajęcia z 31 przedmiotów. Treści programowe zostały szczegółowo określone w sylabusach. Studia obejmują moduły podzielone na przedmioty ogólnouczelniane, podstawowe, specjalnościowe, do wyboru, terenowe. Jednocześnie zostały ustalone bloki przedmiotowe: projektowy, problemowy, seminaryjny i specjalnościowy. W module zajęć praktycznych szczególną wagę przyłożono do modułu specjalnościowego (w ramach którego realizowanych jest w sumie 10 przedmiotów specjalnościowych) i ćwiczeń terenowych (obejmujących zarówno aspekty poznawcze, jak i praktyczne). Wymienione moduły obejmują wiedzę m.in. z zakresu: geografii, geografii turystyki, geografii rekreacji, geografii miast turystyki, rekreacji, nauk przyrodniczych, nauk społecznych, nauk ekonomicznych, metod badawczych i analiz naukowych. Przykładowo efekt 14T2A_W05 powiązany jest z tymi treściami – „ma rozszerzoną wiedzę o typowych dla turystyki, hotelarstwa i rekreacji rodzajach struktur i instytucji społecznych, prawnych, ekonomicznych, politycznych, kulturalnych i przyrodniczych, w szczególności o ich elementach, organizacji, funkcjonowaniu i relacjach między nimi, w tym organizacji przestrzeni turystycznej i obsługi ruchu turystycznego, wykorzystania potencjału kulturowego i przyrodniczego na potrzeby

organizacji przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej”).

Treści programowe kierunku uwzględniają doświadczenie badawcze i dorobek naukowy pracowników akademickich oraz doświadczenie zawodowe pracowników zewnętrznych (praktyków) w zakresie organizacji i zarządzania przestrzenią turystyczną i rekreacyjną. Ponadto treści programowe uwzględniają aktualny stan wiedzy, bogate doświadczenie i dorobek naukowy pracowników WNG, w szczególności Instytutu Geografii Miast i Turyzmu, m.in. w zakresie badań nad turystyką i rekreacją, przestrzenią turystyczną i rekreacyjną oraz w ramach geografii turystyki, geografii miast i geografii rekreacji. Treści programowe są analizowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia pod względem zgodności z zakładanymi efektami kształcenia i adekwatności w stosunku do aktualnego stanu wiedzy, a także pod kątem zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym.

1.5.3. Aktywizujące metody kształcenia stosowane na wizytowanym kierunku (ćwiczenia audytoryjne, wykłady, konwersatoria, zajęcia warsztatowe, ćwiczenia terenowe, zajęcia projektowe, seminaria), mają charakter zarówno indywidualny, jak i grupowy oraz w znacznym stopniu uwzględniają samodzielne uczenie się, aktywizujące metody pracy ze studentami, a także umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W programie uwzględniono, oprócz zajęć z udziałem nauczyciela (848 godz.), także pracę własną studenta. Należy zwrócić większą uwagę na zachowanie odpowiedniej proporcji pomiędzy pracą własną studenta poza zajęciami i na zajęciach oraz przedstawić bilans punktów ECTS z tym związanych w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Szereg przedmiotów przygotowuje studenta do prac badawczych, podczas których studenci nabywają umiejętności prowadzenia pracy badawczej i prezentacji wyników. Są to m.in. „Projekt badawczy” realizowany na I roku studiów magisterskich (w zespołach 5-6 osobowych, np. projekt na temat: „W kuchni Pani Goldbergowej”) oraz seminarium magisterskie – na II roku przewidziana jest obowiązkowa prezentacja wyników badań pracy magisterskiej, podczas publicznego seminarium. Zainteresowani studenci mają możliwość prowadzenia badań naukowych w ramach Studenckiego Koła Naukowego Geografów Turyzmu „Włóczykije”, którego Członkowie organizują prelekcje, prace badawcze, projekty społeczne itp.

W opinii studentów metody kształcenia stosowane na wizytowanym kierunku (ćwiczenia audytoryjne, wykłady, konwersatoria, zajęcia projektowe, ćwiczenia terenowe) mają zarówno charakter indywidualny, jak i grupowy oraz w znacznym stopniu uwzględniają samodzielne uczenie się i umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, zajęcia w jakich uczestniczą są dla nich wymagające oraz zobowiązują do ciągłego pogłębiania wiedzy i umiejętności. Studenci wysoko oceniają zajęcia praktyczne, podczas których pod opieką pracownika Instytutu wykonują projekty badawcze, samodzielnie formułują i rozwiązują problem badawczy, sporządzają raporty i publicznie prezentują założenia i wyniki. Projekt badawczy realizowany jest przez studentów w trakcie II semestru studiów, a jego forma wymaga od studentów samodzielnego uczenia się. Motywacją do bieżącego przyswajania wiedzy są dla studentów wymagania stawiane im podczas zajęć, jak również wymagany wysoki poziom prac i przygotowanych prezentacji. Studenci wizytowanego kierunku mają świadomość, że realizują studia na kierunku o profilu ogólnoakademickim. Potwierdzeniem tego było wskazanie przez studentów aktywności naukowej, jako obszaru w którym czynnie działają przygotowując prace badawcze i naukowe, zarówno samodzielnie, jak i z pomocą pracowników naukowych. Studenci wykorzystują wszystkie umiejętności zdobyte podczas toku studiów w przygotowaniu pracy magisterskiej.

1.5.4. Studia drugiego stopnia prowadzone w trybie stacjonarnym trwają 4 semestry, a liczba godzin pracy studenta umożliwiająca realizację treści programowych oraz zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przy uwzględnieniu nakładu pracy własnej studentów, wynosi 3452 godziny (pracę własną wyceniono na 87 pkt. ECTS – 2610 godz., przy założeniu, że 1 pkt. ECTS to 30 godzin pracy własnej studenta). Nakład pracy własnej studenta został przeszacowany i wymaga weryfikacji. W celu uzyskania dyplomu ukończenia studiów student jest zobowiązany uzyskać 121 punktów ECTS. W przypadku studiów II stopnia realizuje się łącznie jedynie 848 godzin dydaktycznych, w tym 356 stanowią wykłady (42%), a 492 ćwiczenia (58%) - m.in. seminaria 100 godz., ćwiczenia terenowe i obozy – 102 godz., lektoraty -120 godz., wychowanie fizyczne – 30 godz. Na studiach stacjonarnych należy podjąć działania zmierzające do zmiany proporcji między nakładem pracy własnej studentów i pracy w kontakcie z nauczycielem akademickim.

1.5.5. Moduły zajęć związane z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi, służące zdobywaniu przez studenta umiejętności prowadzenia badań naukowych i zdobywaniu pogłębionej wiedzy

kierunkowej obejmują realizację 84 pkt. ECTS, tj. 69% i w pełni realizują postanowienia § 4.1., pkt. 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, poz. 1370 z dnia 3 października 2014 r. Obejmują one cztery bloki zajęć: blok problemowy (w tym m.in. zajęcia z przedmiotu marketing terytorialny i zarządzanie przestrzenią), blok projektowy (planowanie turystyczne, projekt badawczy, geografie turystyki i hotelarstwa – projekt badań terenowych), blok specjalnościowy (specjalności: zarządzanie przestrzenią turystyczną i zarządzanie przestrzenią rekreacyjną) oraz blok seminaryjny (pracownia i seminarium magisterskie). Analiza tematyki prowadzonych na Wydziale badań naukowych pozwala stwierdzić, iż jest ona ściśle związana ze wskazanymi zajęciami. Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku na studiach II stopnia, wynosi 84.

Programy kształcenia określają również minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouczelnianych (1 pkt. ECTS), liczbę punktów w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych (4 ECTS), liczbę punktów z języka obcego (7 ECTS) oraz z wychowania fizycznego (1). Liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych wynosi 63 punkty ECTS. Za seminarium magisterskie student otrzymuje 20 pkt. ECTS. Od roku akademickiego 2015/2016 na ocenianym kierunku wprowadzony został nowy podział realizacji zajęć dydaktycznych, w ramach którego funkcjonują cztery bloki zajęć dydaktycznych po 5 tygodni przedzielone blokami zaliczeniowymi (1 lub 2 tygodnie), okresem ćwiczeń terenowych (w miesiącach maj i czerwiec), sesją egzaminacyjną, przerwą i sesją poprawkową. Proponowany podział roku akademickiego to efekt rozmów ze studentami. Jest on także podyktowany dbałością o racjonalne gospodarowanie czasem pracy studentów, pracowników akademickich oraz interesariuszy zewnętrznych. Zespół oceniający uznaje powyższą organizację roku za uzasadnioną i w pełni prawidłową.

1.5.6. Wydział zapewnia studentom na studiach drugiego stopnia wybór przedmiotów w wymiarze 55% (66 pkt.) liczby punktów ECTS, wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia. Moduły do wyboru obejmują przedmioty ogólnokierunkowe (5 przedmiotów do wybrania przez studenta, spośród zaproponowanych na II roku, łącznie 50 godzin wykładów), język obcy obejmujący łącznie 120 godzin oraz przedmioty specjalnościowe (6 przedmiotów specjalnościowych do wybrania przez studenta, spośród zaproponowanych na II roku, łącznie 120 godzin wykładów i ćwiczeń). Dodatkowo do wyboru jest dyscyplina sportowa na zajęciach wychowania fizycznego oraz seminarium magisterskie obejmujące 100 godzin. Lista przedmiotów do wyboru w ramach przedmiotów fakultatywnych corocznie zmienia się, zależnie od tego, które przedmioty wybrała największa ilość studentów, tak by na dany przedmiot uczęszczało nie mniej niż 30 osób. Studenci wybierają przedmioty przed rozpoczęciem semestru, w którym mają uczęszczać na wybrane przez siebie zajęcia. Wyboru dokonują na podstawie kart przedmiotów udostępnionych na platformie USOS. Wybór przedmiotów, jak i rejestracja odbywa się za pośrednictwem platformy USOS, w dwóch turach (w drugiej turze rejestrują się studenci, którzy w pierwszej turze wybrali przedmioty, które nie zostały zakwalifikowane do realizacji w danym semestrze). Podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali, że taki system ustalania, na jakie przedmioty swobodnego wyboru będą uczęszczać jest dla nich odpowiedni i dobrze funkcjonuje. Ponadto, studenci zadeklarowali, że przedmioty zaproponowane w ramach przedmiotów swobodnego wyboru są ich zdaniem interesujące.

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku należy ocenić pozytywnie. Zajęcia mają formę wykładów, konwersatoriów, seminariów, a także ćwiczeń, w tym audytoryjnych, projektowych oraz obozów terenowych. Na studiach drugiego stopnia proporcja godzin między wykładami a ćwiczeniami jest prawidłowa. Ćwiczenia warsztatowe i projektowe odbywają się w grupach 10 do 20 osób, a zajęcia audytoryjne w grupach 20 do 30 osób, ćwiczenia terenowe od 15 osób. Grupy seminaryjne liczą od 6 do 12 osób. Przyjęta liczebność grup na studiach II stopnia jest zatem prawidłowa. Studenci pozytywnie ocenili możliwość indywidualizacji toku zajęć. Zajęcia związane z badawczym przygotowaniem zawodowym i nabywaniem pogłębionej wiedzy i umiejętności właściwych dla kierunku turystyka i rekreacja odbywają się w bardzo dobrze wyposażonych pracowniach i salach komputerowych. Studenci wykorzystują nowoczesne techniki i narzędzia informatyczne do analizy zjawisk turystycznych. Na podkreślenie zasługują zajęcia z „geografii turystyki i hotelarstwa”, odbywające się w ośrodku zewnętrznym w Spale, polegające na monitoringu i analizie ruchu rekreacyjnego i turystycznego, a także zajęcia realizujące projekt badawczy (Problem Based Learning) prowadzone w małych, 5-6 osobowych grupach. Oferowane

formy zajęć sprzyjają aktywizacji studentów i realizacji zakładanych efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przygotowując absolwentów do pracy zawodowej i naukowej. Liczebność grup wynika z przepisów UŁ (par. 15, Uchwały Senatu 193/2013, w sprawie pensum nauczycieli akademickich i zasad rozliczania go w Uniwersytecie Łódzkim). Organizacja zajęć, w tym rozkłady zajęć, jest prawidłowa i sprzyja prowadzeniu prawidłowego procesu kształcenia. Na ocenianym kierunku zajęcia prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość wykorzystują platformę Modlee. Umożliwia ona publikację materiałów dydaktycznych w dowolnej formie – tekstowej i multimedialnej oraz zawiera bogaty zestaw narzędzi aktywizacji studentów, komunikacji i współpracy z nauczycielem oraz narzędzi weryfikacji wiedzy i umiejętności. Spośród nauczycieli prowadzących zajęcia na kierunku „turystyka i rekreacja”- 3 osoby posiadają certyfikat blended- learningu - przedmioty realizowane w tej formie wspomagane są treściami uzupełniającymi za pomocą platformy e-learningowej. W tej formie na studiach II stopnia wspomagane są m.in. zajęcia z języków obcych (obsługuje Centrum Języków Obcych) oraz seminaria magisterskie. W całości realizowane są zajęcia z Ochrony własności intelektualnej, BHP i ergonomii. Weryfikacja efektów kształcenia następuje zgodnie z przyjętym sylabusem dla każdego przedmiotu. Generalnie, w przypadku przedmiotów realizowanych w ramach blended-learningu, w odniesieniu do efektów z zakresu wiedzy – weryfikacja następuje poprzez testy realizowane na platformie e-learningowej (zawsze w pracowni komputerowej na terenie Uczelni pod nadzorem prowadzącego przedmiot), w przypadku efektów z zakresu kompetencji i umiejętności – poprzez pracę w odpowiedniej sali najczęściej w ramach ćwiczeń z danego przedmiotu.

Zdaniem studentów wizytowanego kierunku organizacja zajęć, w tym liczebność grup pozwala osiągnąć im zakładane efekty kształcenia. Sale ćwiczeniowe i wykładowe są dostosowane do liczby studentów i gwarantują komfortowe warunki nauki i pracy. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zadeklarowali, że formy aktywizacji, jakie stosują nauczyciele akademicy, pozwalają im na lepsze i głębsze wprowadzenie do problematyki badań naukowych, a sekwencja przedmiotów przewidzianych w programie studiów jest właściwa i zapewnia im sukcesywne zdobywanie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Studenci wizytowanego kierunku, zgodnie z Regulaminem Studiów (paragraf 28 i 29), mają możliwość realizacji zajęć w postaci indywidualnej organizacji studiów oraz indywidualnego programu studiów. Zasady odbywania zarówno indywidualnej organizacji studiów, jak i indywidualnego programu studiów określone są przez Radę Wydziału, a student ubiegający się o taką możliwość zobowiązany jest do złożenia podania. Podczas spotkania z ZO PKA, studenci zadeklarowali, że wiedzą o takiej możliwości, jednak nikt z obecnych na spotkaniu studentów nigdy z niej nie skorzystał.

1.5.8. W programie studiów II stopnia nie przewidziano praktyk zawodowych prowadzonych we współpracy z partnerami zewnętrznymi. Doświadczenie zawodowe w zakresie prowadzenia badań naukowych student pozyskuje podczas zajęć audytoryjnych (wykładów, ćwiczeń), zajęć z „projektu badawczego”, ćwiczeń realizowanych w ramach przedmiotu „geografia turystyki i hotelarstwo” oraz badań związanych z pracą magisterską. Szczególną rolę praktyczną odgrywają ćwiczenia terenowe realizowane na I roku - „Polska Wschodnia”, których kontynuacją na II roku jest projekt artystyczny „Wieczór Wschodni”, jak również „obóz turystyki aktywnej i specjalistycznej” na którym studenci nabywają umiejętności praktycznych z aktywizacji ruchowej.

1.5.9. Studenci kierunku „turystyka i rekreacji” mają możliwość składania aplikacji do programu Erasmus+ również na kierunkach pokrewnych na wybranej przez siebie uczelni zagranicznej, spośród uczelni współpracujących z UŁ (najczęściej jest to Portugalia, Słowenia, Grecja, Hiszpania). Corocznie korzysta z tego programu od kilku do kilkunastu studentów kierunku *turystyka i rekreacja* - stanowią oni zdecydowaną większość wyjeżdżających na studia za granicę spośród studentów WNG. W każdym roku akademickim składane są propozycje przedmiotów fakultatywnych, prowadzonych w języku angielskim - niestety ta forma zajęć nie cieszy się wśród studentów ocenianego kierunku odpowiednim zainteresowaniem. Pracownicy Jednostki, wśród nich pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja, składają propozycje przedmiotów prowadzonych w języku obcym (m.in. angielskim, rosyjskim) w ramach programu Erasmus+ oraz Mobility Direct. Biorą w nich udział studenci cudzoziemcy (od kilku do kilkunastu osób, m.in. z Ukrainy, Rosji, Kazachstanu, Armenii i Białorusi). W ramach współpracy międzyuczelnianej odbywa się coroczna wymiana studencka z Uniwersytetem Hydrometeorologicznym z St. Petersburga (Rosja). Okolicznościowo odbywa się

również wymiana z innymi uczelniami. Ponadto trwają prace organizacyjne nad wspólnym dyplomowaniem studentów kierunku *turystyka i rekreacja* WNG UŁ oraz studentów z Uniwersytetu w Lillehammer. Dzięki wsparciu Biura Współpracy Zagranicznej UŁs Studenci ocenianego kierunku mają także możliwość realizowania praktyk zawodowych poza granicami kraju, (również w ramach programu Erasmus+). Szczególnym powodzeniem cieszą się praktyki w hotelach oraz staże zawodowe animatora i rezydenta organizowane przy współpracy z biurami turystycznymi (np. Rainbow Tours) i hotelami. Rocznie z tej formy współpracy międzynarodowej korzysta od kilku do kilkunastu studentów. Realizowany na kierunku *turystyka i rekreacja* program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia. W opinii studentów wizytowanego kierunku Władze Dziekańskie podejmują działania, które mają na celu umiędzynarodowienie procesu kształcenia. Dają temu wyraz poprzez możliwości wyboru lektoratu, uczestnictwa w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus +, Mobility Direct oraz współpracy międzyuczelnianej z Uniwersytetem Hydrometeorologicznym z St. Petersburga. Ponadto, studenci mają możliwość wyboru zajęć fakultatywnych w języku obcym, jednak rzadko z niej korzystają i na zajęcia zapisuje się mniej studentów niż wymagana liczba uczestników, co skutkuje nieuruchomieniem zajęć w ramach przedmiotów swobodnego wyboru. W ocenie studentów poziom nauczania, jak i zakres materiału realizowany na zajęciach z lektoratu jest na dobrym poziomie i spełnia ich oczekiwania. Studenci uważają, że zakończenie nauki lektoratu daje im poczucie dobrego przygotowania językowego do udziału w wymianach międzynarodowych i pozwala na swobodną komunikację w języku obcym.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji na dany rok akademicki określone są w Uchwałach Senatu w sprawie trybu i warunków przyjmowania kandydatów. Przyjęcie na studia drugiego stopnia następuje, w ramach limitu miejsc ustalonego przez Senat, na podstawie egzaminu wstępnego z zagadnień geografii, turystyki, rekreacji i hotelarstwa, przeprowadzonego w formie testu. Uzyskanie 50% + 1 pkt maksymalnej liczby punktów oznacza pozytywny wynik egzaminu. W przypadku mniejszej liczby kandydatów niż przewidziany limit (co najmniej 30 osób) komisja może odstąpić od egzaminu. O przyjęcie na studia II stopnia mogą ubiegać się osoby posiadające ukończone studia licencjackie na kierunku „turystyka i rekreacja”, „geografia” i „gospodarka przestrzenna”, a także absolwenci studiów magisterskich kierunku „geografia” i „gospodarka przestrzenna”. W przypadku zbyt dużej liczby zgłoszeń o przyjęciu na studia decyduje dodatkowo suma średnich ocen uzyskanych w czasie studiów udokumentowanych zaświadczeniem: ocena z dyplomu -25% oraz ocena średnia ze studiów – 75%. Informacja o zasadach rekrutacji znajduje się na stronie internetowej uczelni oraz Wydziału.

Proces rekrutacji na kierunku *turystyka i rekreacja* został określony w formie Uchwały Rady Wydziału Nauk Geograficznych, określającej warunki oraz tryb rekrutacji na kierunku Wydziału Nauk Geograficznych (w tym na kierunek *turystyka i rekreacja* na studiach II stopnia w formie stacjonarnej, jak i niestacjonarnej). W postępowaniu rekrutacyjnym na studia II stopnia w formie niestacjonarnej kryterium przyjęcia stanowi złożenie wymaganych dokumentów, a w przypadku przekroczenia limitu miejsc decyduje suma średnich ocen uzyskanych podczas studiów licencjackich lub magisterskich. Informacje o harmonogramie rekrutacji oraz wymagania stawiane kandydatom, wraz z dostępem do aktów regulujących kwestię naboru studentów są powszechnie dostępne na wydziałowej oraz uczelnianej stronie internetowej. Zdaniem studentów wizytowanego kierunku, warunki stawiane kandydatom ubiegającym się o przyjęcie na kierunek *turystyka i rekreacja* uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku oraz zapewniają właściwy dobór studentów. W opinii studentów, Władze Wydziału corocznie przyjmują odpowiednią liczbę nowych studentów, adekwatną do możliwości dydaktycznych i infrastrukturalnych Jednostki.

1.6.2. Na Uczelni są opracowane zasady potwierdzania efektów kształcenia zdobytych poza systemem studiów. Jej zasady, warunki i tryb reguluje Uchwała Senatu nr 507 z dnia 15 czerwca 2015 r. Zostały one opisane w pkt. 1.6.2. części I raportu. Brak w nich jednak szczegółowego opisu i odniesienia do poziomu kształcenia.

1.7.

1.7.1. System sprawdzania i oceniania ustalony jest każdorazowo dla określonego przedmiotu zgodnie z przyjętymi standardami na WNG. Koordynator przedmiotu decyduje w jaki sposób podlega weryfikacji osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów kształcenia. Metodami weryfikacji efektów kształcenia są m.in.: prace cząstkowe (kolokwia, testy, prace pisemne, prezentacje ustne, projekty, warsztaty, konwersacje, referaty), prace końcowe (kolokwia końcowe, prace pisemne, egzaminy ustne i pisemne), projekty zespołowe, praca magisterska, egzamin dyplomowy. Formami

pisemnych prac mogą być: testy, eseje, analizy map, referaty, recenzje sprawozdawcze, artykuły, projekty, w tym projekty i inne zadania sprawdzające umiejętność pracy w zespole, opracowania informatyczne, wyniki różnorodnych analiz, pomiarów terenowych i laboratoryjnych, opracowane pod względem statystycznym i graficznym (np. kartograficznym). Sposób weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do konkretnego przedmiotu jest podany w opisie każdego przedmiotu (sylabusie). Stosowane indywidualne metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i na ogół umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w prowadzeniu badań. Metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są w większości dobrane trafnie i pozwalają na ich skuteczną weryfikację. Warto także podkreślić różnorodność metod weryfikacji osiąganych efektów w ramach poszczególnych przedmiotów związanych z prowadzeniem badań, a wprowadzony nowy podział roku akademickiego na kierunku „turystyka i rekreacja” pozwala na zintensyfikowaną kontrolę realizacji zakładanych efektów kształcenia (cztery razy w roku).

Dokumentacja procesu sprawdzania, oceniania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest prowadzona w sposób prawidłowy. Prace etapowe, prace dyplomowe są prowadzone i archiwizowane zgodnie z zasadami dokumentacji przebiegu studiów. Ocena losowo wybranych prac etapowych i prac magisterskich pozwala uznać że proces weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach nie budzi zastrzeżeń. Rozkłady ocen z ocenianych prac są zróżnicowane. Potwierdzeniem realizacji efektów kształcenia są oceny wpisywane do wirtualnego dziekanatu i protokoły zaliczeniowe oraz egzaminacyjne. Studenci na spotkaniu z ZO zgodnie stwierdzili, że przyjęte zasady oceniania osiągniętych efektów kształcenia są transparentne i sprawiedliwe.

Zdaniem studentów różnorodne metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia, takie jak kolokwia, kartkówki, testy, prezentacje ustne, przygotowywanie i prezentowanie projektu, referaty, tworzenie opracowań informatycznych różnorodnych analiz, pomiarów terenowych i laboratoryjnych pod względem statystycznym i kartograficznym są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się oraz pozwalają na skuteczne sprawdzanie i ocenę stopnia osiąganych efektów, zwłaszcza w zakresie pogłębionej wiedzy oraz kompetencji naukowych i społecznych niezbędnych w przyszłej pracy, w odniesieniu do wszystkich zajęć.

1.7.2. Głównym dokumentem regulującym zasady dotyczące weryfikowania i oceny efektów kształcenia jest Regulamin Studiów Uniwersytetu Łódzkiego, w szczególności paragraf 34 Regulaminu, definiujący dwie skale ocen funkcjonujące na wizytowanym kierunku (zaliczeniową oraz egzaminacyjną). Regulamin jest dostępny pod adresem uczelnianej strony internetowej. Zgodnie z Regulaminem student zostaje poinformowany o kryteriach i warunkach zaliczenia przedmiotu na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu przez prowadzącego zajęcia. Student ma dostęp do prac zaliczeniowych, egzaminów, prac pisemnych itp. , co gwarantuje bezstronność oraz rzetelność procesu sprawdzania oceny efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć, podane w sylabusie. Sposoby i terminy dostarczania studentom informacji zwrotnej o wynikach zaliczeń i ocenach są właściwe. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty. W sylabusach ujęto metody weryfikacji założonych efektów kształcenia oraz formy i kryteria zaliczenia przedmiotów. Zdecydowana większość zweryfikowanych efektów kształcenia ma postać pisemnych prac (testów) przechowywanych przez kilka lat do wglądu i weryfikacji, co podnosi rzetelność, obiektywność oceny i poczucie sprawiedliwości, wiarygodności oraz porównywalność klasyfikacji wyników sprawdzania i oceniania. Studenci mają możliwość wglądu do prac. Przeanalizowano weryfikację efektów kształcenia za pomocą prac przejściowych i egzaminów. Stwierdzono, że weryfikacja efektów w oparciu o prace przejściowe i egzaminacyjne przebiega prawidłowo. Rozkłady ocen z ocenianych prac są zróżnicowane i nie budzą zastrzeżeń. Przyznawanie punktów ECTS następuje po otrzymaniu pozytywnej oceny z przedmiotu (modułu). W czasie wizyty ZO oceniono kilka prac magisterskich ze studiów stacjonarnych - są to prace badawcze, a ich tematyka nie budzi zastrzeżeń. Egzamin dyplomowy odbywa się indywidualnie dla każdego studenta. Jest egzaminem ustnym, a zakres pytań dotyczy pracy, toku studiów i specjalności. Nie stwierdzono nieprawidłowości, w pojedynczych przypadkach zauważono zawyżanie ocen. Podsumowując, można stwierdzić, że proces dyplomowania opiera się na prawidłowych zasadach i

pozwala tym samym na zapewnienie realizacji celów i efektów kształcenia na studiach II stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*. W opinii studentów zasady oceniania są przejrzyste i odbywają się na zasadach uzgodnionych na początku semestru. Jako źródło wiedzy o ocenianiu studenci wskazują sylabusy, które są im udostępniane przez nauczycieli akademickich.

Organizacja procesu sprawdzania i oceny efektów kształcenia jest właściwa. Przestrzegane są również zasady higieny nauczania i uczenia się w procesie sprawdzania i oceny efektów kształcenia, w tym w szczególności w sesji egzaminacyjnej. Widoczna jest zgodność metod sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz organizacji procesu weryfikacji z warunkami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 164 ust. 4 ustawy Prawa o szkolnictwie wyższym, w tym w szczególności zasad dotyczących częstości przeprowadzania oceny kształtującej oraz sposobów i miejsc odbywania oceny podsumowującej – w przypadku zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

3. Uzasadnienie

Instytut Geografii Miast i Turyzmu sformułował koncepcję kształcenia, która uwzględnia misję oraz strategię Uczelni, i realizuje program kształcenia umożliwiający studentom kierunku *turystyka i rekreacja*, studiów drugiego stopnia, o profilu ogólnoakademickim, osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Przyjęta koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe oraz międzynarodowe właściwe dla przyjętego zakresu kształcenia oraz potrzeby studentów i lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Zakładane efekty kształcenia na ocenianym kierunku są spójne z efektami dla obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do których kierunek ten został przyporządkowany. Wizytowany kierunek studiów zapewnia, prawidłowe procedury rekrutacyjne, które w pełni gwarantują właściwy dobór kandydatów na studia z uwzględnieniem zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się. Kształcenie na kierunku *turystyka i rekreacja*, czas jego trwania, organizacja zajęć oraz przyporządkowana do programu kształcenia liczba pkt. ECTS (mimo pewnych niedociągnięć), umożliwiają zdobywanie przez nich wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania zawodu, a także samodzielne, podstawowe badanie, analizowanie i syntetyzowanie relacji kształtujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną, w tym prawidłowe rozumienie wzajemnych relacji między środowiskiem przyrodniczym i antropogenicznym a działalnością gospodarczą człowieka, dynamiki tych relacji oraz ich wpływu na zmiany w funkcjonowaniu przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej, zróżnicowanej terytorialnie.

W programie wyeksponowany jest charakter geograficzny studiów, w szczególności geografia turystyki - program studiów odwołuje się w znaczącej części do zarządzania przestrzenią turystyczną i rekreacyjną w odniesieniu do przestrzeni geograficznej. Opracowany program kształcenia, jego organizacja i realizacja, uwzględniają aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z potrzebami rynku pracy i są nakierowane na osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Naukowo-badawczy charakter studiów potwierdza liczba zajęć doskonalących umiejętności prowadzenia badań naukowych oraz projektów badawczych. Zajęcia związane z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi, służące zdobywaniu przez studenta umiejętności prowadzenia badań naukowych i zdobywaniu pogłębionej wiedzy kierunkowej obejmują ponad 50% ogólnej liczby punktów ECTS. Student ma możliwość wyboru modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby punktów ECTS. Stosowane w procesie kształcenia metody uwzględniają samodzielne uczenie się studentów i aktywizujące formy ich pracy. Organizacja pracy, liczebność grup, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć oraz harmonogramy zajęć i sesji są właściwie zaplanowane i zgodne z wymogami higieny pracy. System sprawdzania i oceniania osiągniętych przez studentów zakładanych efektów kształcenia jest prawidłowy. Umiejscowienie kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest realizowane poprzez udział studentów w wymianie z zagranicą w ramach programu Erasmus+. Program studiów wizytowanego kierunku oprócz zajęć z języków obcych przewiduje także przedmioty w języku obcym wykładowym. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość ma charakter wspomagający, spełnia warunki określone przepisami prawa i pozwala na efektywne kształcenie.

Studenci wizytowanego kierunku znają i rozumieją pojęcie „efekt kształcenia”, a także rozumieją potrzebę ich weryfikacji. Ponadto, na kierunku funkcjonują metody kształcenia dostosowane do potrzeb studentów, metody weryfikacji zdobywanych efektów kształcenia, które motywują do samodzielnego uczenia się, a sam system weryfikacji sprawdza wszystkie składowe efekty

kształcenia: wiedzę, umiejętności badawcze oraz kompetencje społeczne. Studenci w toku studiów mają możliwość zdecydowania, na które spośród przedmiotów swobodnego wyboru, będą uczęszczać. W opinii studentów wybór jest duży, a oferta zajęć interesująca. Ponadto, zdaniem studentów organizacja zajęć, w tym liczebność grup, pozwala osiągać założone efekty kształcenia, a sale ćwiczeniowe i wykładowe są dostosowane do liczby studentów. Studenci mają również możliwość korzystania z programu wymiany międzynarodowej w ramach programu Erasmus +, Mobility Direct oraz na mocy umów podpisanych z innymi zagranicznymi uczelniami. Zasady ubiegania się o możliwość wyjazdu, a także sposób rozliczenia programu po powrocie są powszechnie dostępne i zrozumiałe. Na pozytywną ocenę zasługują również przejrzyste i precyzyjne zasady rekrutacji, które zapewniają równe szanse w podjęciu kształcenia oraz są powszechnie dostępne.

4. Zalecenia

Należy zwrócić uwagę na zachowanie i zapewnienie odpowiedniej proporcji pomiędzy pracą własną studenta poza zajęciami i na zajęciach (w kontakcie z nauczycielem akademickim), w szczególności w sylabusach poszczególnych przedmiotów.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1. Ocena w pełni

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.*

2.1. Do minimum kadrowego na kierunku „turystyka i rekreacja” Uczelnia zgłosiła 12 nauczycieli akademickich dla studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim (6 z tytułem naukowym profesora lub stopniem naukowym doktora habilitowanego i 6 ze stopniem naukowym doktora). Zespół oceniający PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji (Raportu samooceny oraz aneksu), dokumentów przedstawionych podczas wizytacji oraz rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową, a także dorobek naukowy nauczycieli akademickich. Sprawdzone również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego, na podstawie których stwierdzono, że wszystkie te osoby spełniają warunek ujęty w art. 112a i art. 9 a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) – wszyscy nauczyciele akademicy złożyli oświadczenia o stanowieniu minimum kadrowego na wizytowanym kierunku studiów i żaden z nich nie przekroczył limitu minimumów kadrowych określonego w art. 112a ust. 1 – 2 powyższej

Ustawy. Biorąc pod uwagę: dorobek naukowy, obciążenia dydaktyczne, formę zatrudnienia i złożone oświadczenia, ZO do minimum kadrowego zaliczył wszystkie proponowane przez uczelnię osoby. Ich dorobek naukowy reprezentuje co najmniej jedną dyscyplinę z obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia. Sześciu pracowników samodzielnych posiada dorobek naukowy w obszarze nauk przyrodniczych, dyscyplina geografia. W tej grupie jeden pracownik samodzielny posiada dodatkowo dorobek naukowy w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauk społecznych, dyscyplina socjologia i dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplina ekonomia. W grupie doktorów czterech pracowników posiada dorobek naukowy w obszarze nauk przyrodniczych, dyscyplina geografia, dwóch posiada dorobek naukowy w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych, dyscyplina nauki o zarządzaniu, ekonomia.

Minimum kadrowe na kierunku „turystyka i rekreacja” dla studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim spełnia wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131) w zakresie: dorobku naukowego, liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, zatrudnienia ich w Uniwersytecie, a także wymiaru prowadzonych zajęć dydaktycznych. Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają również warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę, a także informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, że dla wszystkich nauczycieli akademickich będących w minimum kadrowym wizytowanego kierunku studiów Uniwersytet Łódzki stanowi podstawowe miejsce pracy, zatrudnieni są w Uczelni od co najmniej kilku/kilkunastu lat, w większości na czas nieokreślony (z wyjątkiem 2 osób ze stopniem naukowym doktora). Powyższe informacje dowodzą stabilności prowadzonej polityki kadrowej. Minimum kadrowe stanowią pracownicy Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin. Na studiach II stopnia przy liczbie 126 studentów, kształcących się na kierunku turystyka i rekreacja oraz 12 pracownikach stanowiących minimum kadrowe, proporcja liczby pracowników do studentów wynosi 1:11 a więc jest bardzo korzystna dla procesu kształcenia.

2.2. Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku posiadają kompetencje naukowo-dydaktyczne do prowadzenia zajęć potwierdzone dyplomami uzyskania stopni naukowych, certyfikatami i szkoleniami. Pracownicy samodzielni stanowiący minimum kadrowe reprezentują dyscypliny: geografia, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo i ekonomia. Mają doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych, o czym świadczy ich dorobek naukowy. Ich wiedza i umiejętności są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Zespół wizytujący w oparciu o dokumenty przedstawione podczas wizytacji stwierdza, że kadra akademicka prowadzi badania naukowe w zakresie turystyki i rekreacji, bierze czynny udział w szkoleniach, konferencjach naukowych, sympozjach, spotkaniach branżowych, targach turystycznych. Ponadto kadra ocenianego kierunku studiów bierze czynny udział w wymianie międzynarodowej, prowadzi wykłady zagraniczne i krajowe, bierze również czynny udział w badaniach, aplikuje i zdobywa granty badawcze (w ostatnich dwóch latach zrealizowano projektów badawczych na sumę przekraczającą 3 miliony PLN, w tym granty z NCN w 2015 r. na sumę 866426 PLN, a w 2016 na sumę 920383 PLN. Kadra z minimum kadrowego publikuje w czasopiśmie naukowych w kraju i za granicą oraz w czasopiśmie popularnych i popularno-naukowych.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni mając kontakt z najnowszymi osiągnięciami we własnej dyscyplinie przekazują swoją wiedzę i doświadczenia studentom, realizując program studiów. Badania naukowe dotyczące turystyki i rekreacji prowadzone są w mniejszych jednostkach Instytutu: Zakładzie Geografii Turyzmu, Zakładzie Geografii Hotelarstwa, Zakładzie Geografii Rekreacji, Zakładzie Geografii Miast, Zakładzie Urbanizacji Przestrzeni.

2.3. Dobór kadry w szczególności pracowników stanowiących minimum kadrowe odbywa się według reguł: zgodność stopnia/tytułu naukowego i dorobku pracownika z obszarem kształcenia, złożonych deklaracji pracowników o zaliczeniu do minimum kadrowego, doświadczenia zawodowego. Polityka kadrowa obejmuje udzielanie urlopów naukowych, wspieranie w pozyskaniu środków na badania dla młodych naukowców, nagradzanie za największą liczbę punktów za publikacje i inną działalność naukową, za uzyskanie stopni naukowych. Uwzględnia również okresowe i regulaminowe oceny oraz wyniki ankietyzacji. Umieźdynamodowienie kadry związane jest z udziałem w konferencjach międzynarodowych, projektach, programach, stażach naukowo-dydaktycznych. Prowadzona polityka

kadrowa sprzyja zatem procesowi umiędzynarodowienia. Należy podkreślić, że na Wydziale Nauk Geograficznych funkcjonuje system motywacyjny, promujący dorobek naukowy oraz osiągnięcia dydaktyczne. Jednym z elementów systemu motywowania pracowników i podnoszenia kompetencji dydaktycznych jest coroczny plebiscyt na najlepszego nauczyciela akademickiego, organizowany przez Dziekana WNG. Polityka kadrowa zmierza do powiększania kadry reprezentującej dorobek naukowy z obszaru nauk społecznych i nauk o kulturze fizycznej.

2.4. Należy stwierdzić, że funkcjonujące w strukturze organizacyjnej Instytutu Geografii Miast i Turyzmu zakłady i pracownice są zaangażowane w prowadzenie zróżnicowanych problemów badawczych. Profil badawczy jest adekwatny do zainteresowań naukowych poszczególnych pracowników oraz do celów wyznaczonych przez zespoły tematyczne. Instytut prowadzi badania naukowe w zakresie obszarów wiedzy odpowiadających obszarom kształcenia (obszar nauk przyrodniczych i obszar nauk społecznych), do których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinach nauki oraz dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia. Profil prowadzonych badań jest rezultatem umiejscowienia kierunku *"turystyka i rekreacja"* na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ. Osiągnięcia naukowe dotyczą zagadnień związanych z turystyką, hotelarstwem i rekreacją. Można je rozpatrywać w kontekście różnorodnych nurtów geograficznych, do których należy zaliczyć m.in. geografii osadnictwa, geografii społeczno-ekonomiczną, geografii regionalną i geografii humanistyczną. Odrębnym kierunkiem badań jest geografia turystyki, dziedzina w której powstają liczne prace badawcze i są realizowane prace na stopnie naukowe. W ramach geografii turystyki osiągnięto znaczące sukcesy w zakresie badania ruchu turystycznego, rozwoju przestrzeni turystycznej, regionalizacji turystycznej oraz przebiegu biografii turystycznej. Na ocenianym Wydziale rozwijane są także oryginalne nurty badawcze, m.in. tanatoturystyka, miejska turystyka kulturowa, krajobraz turystyczny, przestrzeń gościnnie, geografia rekreacji, turystyka aktywna, pedagogika czasu wolnego, produkt turystyczny. Podjęto także prace nad analizą koncepcji badawczych obejmujących semiotykę miejskiej przestrzeni kulturowej użytkowanej turystycznie. Rezultaty badań są prezentowane na konferencjach krajowych i zagranicznych. Oryginalnym rozwiązaniem jest wprowadzenie do badań naukowych oraz do programów kształcenia tematyki hotelarskiej. Kolejnym nurtem badawczym jest analiza struktury przestrzennej terenów rekreacyjnych w miastach (badania prowadzone są w Zakładzie Urbanizacji Przestrzeni oraz Zakładzie Geografii Miast).

2.5. Dorobek naukowy pracowników Jednostki jest podstawą do doskonalenia programu kształcenia poprzez prowadzenie przedmiotów/modułów ściśle związanych z zainteresowaniami i badaniami naukowymi pracowników. Nauczyciele akademicy uaktualniają treści przedmiotów i literaturę tak, by umożliwić studentom zapoznanie się z najnowszymi rezultatami badań. W oparciu o realizowane i planowane projekty naukowe pracowników kreowane są tematy seminaryjne, a zgodnie z opracowaniami naukowymi i zapotrzebowaniem rynku pracy tworzone są programy nowych specjalności. Wiedza i doświadczenie pracowników są wykorzystywane w organizacji procesu kształcenia na kierunku (np. ilość czasu potrzebna studentom do osiągnięcia efektów kształcenia). Studenci mają możliwość udziału w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników Jednostki. Bardzo ważnym elementem procesu zdobywania przez studentów pogłębionej wiedzy i umiejętności naukowych jest możliwość:

- udziału najlepszych studentów w konferencjach naukowych i przedstawianie referatów własnych lub we współautorstwie w pracownikami,
- publikowanie w czasopiśmie naukowych, wydawanych przez Instytut – Turyzm, Warsztaty z Geografii Turystyki, Konwersatorium Wiedzy o Mieście, oraz w innych czasopiśmie i monografiach naukowych.

3. Uzasadnienie

Minimum kadrowe dla kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzonego na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu ogólniakademickim spełnia wszystkie wymagania określone w ustawie z dnia 27 lipca 2005r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r. poz.572, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Liczba osób stanowiących minimum kadrowe jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku. Kadra naukowo-dydaktyczna, prowadząca zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja, posiada dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe oraz kompetencje dydaktyczne

pozwalające na dzielenie się doświadczeniem ze studentami i zdobywanie przez nich pogłębionej wiedzy kierunkowej i specjalistycznej oraz umiejętnościami prowadzenia badań naukowych wskazanymi w opisie efektów kształcenia. Kadra dydaktyczna prowadzi badania naukowe w dyscyplinach do których odnoszą się efekty kształcenia, tj. geografia, nauki o polityce, pedagogika, socjologia, ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu. Wyniki badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia studentów studiów II stopnia (np. podczas seminariów magisterskich, ćwiczeń badawczych, projektów). Liczba nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego i struktura kwalifikacji określona dorobkiem naukowym i dyscyplinami w których uzyskano stopnie i tytułu naukowe odpowiada wymogom prawa, właściwym dla wizytowanego kierunku, profil ogólnoakademicki. Struktura składu osobowego nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe jest ugruntowana. Bazując na długoletnim doświadczeniu w zakresie naukowym, osoby te prowadzą aktywną działalność naukowo-badawczą, co przyczynia się w znacznym stopniu do sukcesów dydaktycznych w ramach prowadzonego kierunku studiów.

4. Zalecenia

brak

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. Ocena w pełni

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.*

3.1. Kluczową rolę w procesie konsultowania i doskonalenia oferty dydaktycznej, w tym określania efektów kształcenia, ich weryfikacji i oceny pełni Rada Pracodawców i Biznesu – gremium wydziałowe, które spotyka się regularnie 1-2 razy w roku. Należy podkreślić dobre i stałe relacje pracowników Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi, a prowadzona współpraca jest wieloletnia, autentyczna i wielowymiarowa, w istotnym stopniu oparta o podtrzymywanie relacji z absolwentami. Wśród kluczowych interesariuszy zewnętrznych należy wymienić jednostki samorządu terytorialnego (łódzki urząd marszałkowski, gminy), organizacje turystyczne, instytucje ochrony środowiska, jednostki oświatowe oraz hotele i przedsiębiorstwa turystyczne. Wśród licznych i różnorodnych form współpracy warto wskazać w szczególności na udział interesariuszy zewnętrznych w konsultowaniu i modyfikowaniu programu kształcenia, formułowaniu efektów kształcenia, realizacji praktyk i zajęć terenowych, a także w upowszechnianiu turystyki, współpracy eksperckiej i doradczej. Kilko interesariuszy zewnętrznych prowadzi zajęcia dydaktyczne. Należy podkreślić również współpracę naukową i badawczą, realizację szkoleń, udostępnianie materiałów na potrzeby prac dyplomowych studentów, współorganizację olimpiad szkolnych, konferencji i targów turystycznych. Związki Wydziału prowadzącego oceniany kierunek z interesariuszami zewnętrznymi mają również charakter nieformalnych, ale bardzo skutecznych kontaktów.

3.2. Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek nie prowadzi studiów w ścisłej i sformalizowanej współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Jednostka dysponuje jednak formalnymi umowami i listami intencyjnymi o współpracy z podmiotami zewnętrznymi reprezentującymi otoczenie społeczne, gospodarcze i kulturalne. W ramach umów realizowane są praktyki zawodowe, a także zajęcia dydaktyczne dla szkół średnich prowadzone przez nauczycieli akademickich.

3. Uzasadnienie

Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji oraz organizacji praktyk zawodowych w stopniu pełnym. Zauważalny jest realny, zarówno formalny, jak i nieformalny wpływ tego otoczenia na proces

dydaktyczny i program studiów.

4. Zalecenia

Dalszy rozwój współpracy zinstytucjonalizowanej (Rada Pracodawców i Biznesu) oraz współpracy z absolwentami w szczególności w zakresie udoskonalania programu kształcenia, efektów przedmiotowych, realizacji praktyk zawodowych i zajęć terenowych.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólniakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena: wyróżniająca

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1. Do dyspozycji studentów wizytowanego kierunku oddane zostały sale ćwiczeniowe, sale komputerowe, sale do zajęć specjalistycznych (np.: kartograficzna, geologiczna, czy gleboznawcza) oraz aule wykładowe, umożliwiające zdobywanie założonych programem studiów efektów kształcenia w komfortowych warunkach. Sale ćwiczeniowe wyposażone są w rzutniki multimedialne, a sale wykładowe w sprzęt audiowizualny. Ponadto, wkrótce zasób pomieszczeń dydaktycznych przeznaczonych do prowadzenia zajęć ze studentami powiększy nowa aula, nad którą obecnie trwają prace wykończeniowe. W pracowniach komputerowych do dyspozycji studentów zostały oddane stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz możliwością korzystania ze specjalistycznego oprogramowania (Autodesk Infrastructure Suite i ArcGis 10.2). Miejsce przy stanowisku komputerowym jest zagwarantowane dla każdego studenta, uwzględniając stałą liczebność grup, tak aby umożliwić studentowi samodzielną i komfortową realizację zadań. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zgodnie oświadczyli, że baza dydaktyczna, która została im oddana do użytku, jest nowoczesna, dobrze wyposażona oraz zgodna z ich oczekiwaniami. Na pozytywną ocenę, zdaniem studentów, zasługuje również możliwość korzystania z infrastruktury przez studentów w celu prowadzenia badań. Baza dydaktyczna jest w pełni dostosowana do wymogów kształcenia na ocenianym kierunku. Jest również w pełni dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Zapewniono odpowiednio liczbę pomieszczeń dydaktycznych, a ich wielkość jest odpowiednio zróżnicowana w zależności od potrzeb realizacji przyjętych form zajęć (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria). Baza lokalowa jest wyposażona w sprzęt elektroniczny i inne środki techniczne wspomagające realizację procesu dydaktycznego i umożliwiające na ocenianym kierunku studiów osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

4.2. Studenci wizytowanego kierunku mogą swobodnie korzystać z zasobów dwóch bibliotek - biblioteki wydziałowej, jak i uczelnianej. W ramach działalności Biblioteki UŁ student ma możliwość korzystania z szeregu elektronicznych baz udostępniania księgozbiorów: cyfrowego katalogu głównego, zasobów elektronicznych, katalogu oddziału Informacji Naukowej, bazy NUOKAT i KARO, bazy Biblioteki Narodowej, biblioteki cyfrowej UŁ, repozytorium UŁ, e-zasobów (m.in. Web of Science, EBSCO, SCOPUS, Wirtualna Biblioteka Nauki). W opinii studentów obie biblioteki są dobrze wyposażone, jednak w bibliotece wydziałowej, z której częściej korzystają, zgromadzone są

kierunkowe pozycje podręcznikowe i naukowe, literatura czasopism branżowych oraz aktualne artykuły naukowe, zawarte w elektronicznych bazach udostępniania księgozbiorów (np.: bazy NUOKAT, KARO, bazy Biblioteki Narodowej, biblioteki cyfrowej UŁ, repozytorium UŁ, czy e-zasobów, takich jak Web of Science, EBSCO, SCOPUS, Wirtualna Biblioteka Nauki). Zbiory biblioteki obejmują ponad 20 tys. woluminów podręczników akademickich, monografii, skryptów, wydawnictw encyklopedycznych i przewodników, ponad 18 tys. woluminów czasopism i ponad 61 tys. jednostek zbiorów kartograficznych. Zbiory są również udostępniane w mapiarni wydziałowej. Księgozbiór jest uzupełniany w oparciu o oferty księgarskie i zapotrzebowanie pracowników oraz studentów. Pozycje naukowe, będące zasobem bibliotek, są zbieżne z literaturą wskazywaną przez prowadzących podczas zajęć, jako obowiązkowej lub zalecanej do zgłębienia tematyki danego przedmiotu. Podczas spotkania z ZO PKA, studenci wskazali, że mają możliwość zgłaszania braków lub niedostatecznych ilości zasobów książkowych. Biblioteka wydziałowa, jak i uczelniana stanowią dwa odrębne budynki położone niedaleko Wydziału Nauk Geograficznych. Do dyspozycji studentów, w bibliotece wydziałowej oddano dwie czytelnie (czytelnia z wolnym dostępem do półek oraz czytelnia zbiorów kartograficznych), gdzie znajdują się stanowiska do pracy samodzielnej, a w bibliotece dodatkowo 10 stanowisk komputerowych, z dostępem do Internetu oraz baz elektronicznych. Ponadto, studenci mogą skorzystać w bibliotekach ze skanera, czy kserokopiarki. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, warunki związane z korzystaniem z literatury naukowej, zasobów kartograficznych i bibliotek, są dla nich bardzo komfortowe. Jedynym mankamentem, jaki wskazali, są zbyt krótkie godziny otwarcia biblioteki wydziałowej (do godz. 15:00). Wskazane godziny, niejednokrotnie uniemożliwiają studentom swobodne korzystanie z zasobów – studenci studiów stacjonarnych często mają zajęcia w tym czasie, a studenci studiów niestacjonarnych pracują. Z pozytywną oceną studentów spotkała się również obsługa administracyjna biblioteki, ze względu na życzliwość i merytoryczność niesionej pomocy. Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego dysponuje 1,5 mln. książek i 540 tys. czasopism. Biblioteka Geograficzna, którą dysponuje Wydział gromadzi i udostępnia książki, czasopisma i zbiory kartograficzne związane z kierunkiem i profilem naukowo-badawczym Wydziału. W skład Głównej Biblioteki Uniwersyteckiej wchodzi sieć 84 bibliotek zakładowych z 950 tys. woluminów. W księgozbiorze oraz zasobach elektronicznych udostępniona jest literatura obowiązkowa i uzupełniająca, zalecana w sylabusach przedmiotów.

4.3. Do komunikacji elektronicznej wykorzystywane są strony internetowe USOSweb i Moodle, zarządzane przez Centrum Komputerowe UŁ. "Na odległość" odbywa się obowiązkowe szkolenie BHP, szkolenie z ochrony własności intelektualnej i ergonomii, szkolenie biblioteczne i wybrane przedmioty kierunkowe w oparciu o platformę Moodle. W ramach kierunku na stronie USOSweb udostępniane są materiały informacyjne dotyczące cyklu studiowania (plan zajęć, katalog przedmiotów, sylabusy, protokoły egzaminacyjne i zaliczeniowe). Informacje związane z praktykami zawodowymi z hotelarstwa przekazywane są za pośrednictwem platformy Moodle. Komunikowanie się nauczyciela ze studentami możliwe jest za pomocą strony USOSweb, umożliwiającej wysyłanie informacji do wszystkich zainteresowanych studentów. Monitorowanie ocen przez studenta odbywa się za pomocą USOSweb. Na Wydziale Nauk Geograficznych obowiązuje elektroniczna archiwizacja postępów w nauce w programie USOS. W ramach obu platform każdy student posiada swoje indywidualne konto, zabezpieczone hasłem. W opinii studentów korzystanie z platformy umożliwia zdobywanie założonych w karcie przedmiotu efektów kształcenia. Korzystanie z platform pozwala studentom na bieżące monitorowanie swoich postępów i osiągnięć oraz kontakt z nauczycielami akademickimi. Zdaniem studentów platformy są przydatnym, sprawnie funkcjonującym narzędziem i zasługuje na pozytywną ocenę.

3. Uzasadnienie

Infrastruktura dydaktyczna Wydziału Nauk Geograficznych, Uniwersytetu Łódzkiego umożliwia w pełni realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Zasoby biblioteczne należą do największych zasobów akademickich w Polsce, a bazy elektroniczne Biblioteki UŁ decydują praktycznie o nieograniczonych możliwościach pozyskiwania źródeł wiedzy. Z punktu widzenia oceny studenckiej baza dydaktyczna, nowoczesna infrastruktura oraz dobrze wyposażone biblioteki są adekwatne do potrzeb i spełniają ich oczekiwania. Biblioteki zapewniają swobodny dostęp do aktualnych zasobów w tym zalecanych jako literatura obowiązkowa i uzupełniająca, a zasady funkcjonowania oraz życzliwość pracowników umożliwiają studentom dobre warunki do korzystania z aktualnych i na bieżąco uzupełnianych

zasobów. W opinii studentów pomocnym narzędziem wspierającym proces zdobywania i monitorowania efektów kształcenia są funkcjonujące na kierunku platformy edukacyjne, które pośredniczą w przekazywaniu informacji.

4. Zalecenia

Zaleca się dostosowanie godzin pracy biblioteki wydziałowej do potrzeb studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Cz. III

Studia I i II stopnia

Ocena spełnienia kryteriów 5-6

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

5.1. W opinii studentów wizytowanego kierunku wsparcie merytoryczne, jakie otrzymują od swoich nauczycieli akademickich zasługuje na pozytywną ocenę. Studenci mają możliwość kontaktu z kadrą nauczycielską podczas konsultacji, o których informacje są zebrane w zbiorczej tabeli i udostępnione na stronie internetowej wydziału lub po wcześniejszym kontakcie elektronicznym (mailowym, bądź za pośrednictwem platformy USOS). Zdaniem studentów, zajęcia w których uczestniczą odbywają się punktualnie i zgodnie z planem, a życzliwe podejście ze strony nauczycieli sprzyja przyjaznej atmosferze podczas zajęć. Dobra atmosfera, która panuje podczas prowadzenia zajęć pozwala studentom na ciągle doskonalenie swojego warsztatu. Jednak uwagę, jaką zgłosili studenci podczas spotkania z ZO PKA, jest fakt, że niektórzy spośród nauczycieli akademickich nie udostępniają materiałów dydaktycznych prezentowanych podczas zajęć i ten aspekt powinien zostać przez Władze Wydziału rozpatrzony i rozwiązany.

Na aprobatę, zdaniem studentów, zasługuje również system pomocy materialnej funkcjonujący w Uczelni. Zarówno sposób rozdziału środków, zasady ubiegania się o stypendium, jak i wymogi formalne opisane w „Regulaminie pomocy materialnej dla studentów i doktorantów UŁ” są w opinii studentów obiektywne i sprawiedliwe. Zasady przyznawania Stypendium Rektora zostały doprecyzowane w Załączniku nr 11 do Regulaminu, opisującym szczegółowe kryteria i zasady przyznawania stypendium. Kryteria opisane w dokumencie polegają na przyporządkowaniu osiągnięciom konkretnych wartości punktowych. Przeliczenie średniej ocen na wartość punktową w Regulaminie opiera się na pomnożeniu wysokości średniej przez 10. W opinii studentów wizytowego kierunku tak skonstruowany system jest transparentny i precyzyjnie określa sposób przyznawania punktów za poszczególne osiągnięcia. Zdaniem studentów zasady wnioskowania (złożenie wniosku elektronicznego za pomocą platformy USOS) oraz proces przyznawania stypendium są sformułowane

w sposób jasny i są łatwo dostępne. Zgodnie z art. 177 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, studenci są obecni i czynnie uczestniczą w pracach komisji stypendialnych. Do dyspozycji studentów mieszkających w miejscowościach znacznie oddalonych od siedziby Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego zostały przygotowane miejsca w domach studenckich. Studenci wiedzą o takiej możliwości i ponad połowa osób mieszkających z dala od Uniwersytetu korzysta z tej formy pomocy. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA oświadczyli, że w przypadku zaistnienia problemów, korzystają z możliwości zgłoszenia ich w ankietach ewaluacyjnych, bądź zgłaszają je do przedstawicieli samorządu studenckiego lub prowadzących zajęcia. Studenci mogą szukać wsparcia również u powołanych przez Dziekana opiekunów lat.

Do dyspozycji studentów wizytowanego kierunku zostały oddane zasoby biblioteczne zgromadzone w dwóch bibliotekach – wydziałowej, będącej największym zbiorem specjalistycznej literatury i magazynem map oraz w bibliotece uczelnianej, w której zgromadzone są dzieła wielu dyscyplin. W obu bibliotekach Studenci odnajdują pozycje polecane i wykorzystywane podczas zajęć przez nauczycieli akademickich, a w przypadku braku potrzebnej pozycji studenci, za pośrednictwem prowadzących, mogą zgłaszać wnioski o ich zakupienie, a biblioteka w miarę możliwości uzupełnia swoje zasoby. Podobne potrzeby studenci mogą kierować do pracowników biblioteki. Zdaniem studentów przyjęte rozwiązanie w pełni zaspakaja ich potrzeby oraz gwarantuje dostęp do aktualnej literatury specjalistycznej. Na wizytowanym kierunku funkcjonuje jedno koło naukowe – Studenckie Koło Naukowe Geografów Turystyki „Włóczykije”, które skupia około 20 członków. W ramach działalności koła studenci realizują wiele projektów, np.: rajdy, prelekcje, organizują cykliczny Konkurs Wiedzy o Regionie – Województwo w Sercu Polski dla uczniów szkół średnich, którego główną nagrodą jest gwarancja przyjęcia w poczet studentów Uniwersytetu Łódzkiego bez konieczności udziału w postępowaniu rekrutacyjnym. Studenci skupieni w kole naukowym przygotowują oraz przeprowadzają geoquizy w łódzkiej kawiarni podróżniczej, a także organizują gry miejskie. Studenckie Koło Naukowe może liczyć na wsparcie dodatkowych inicjatyw z budżetu Wydziału i Uczelni. Jest to pomoc, o którą studenci bardzo rzadko proszą, jednak w pełni im odpowiada i pozwala na rozwój ich naukowych zainteresowań. Działalność naukowa studentów wizytowanego kierunku nie jest skupiona jedynie w ramach koła naukowego – studenci zainteresowani aktywnością w obszarze naukowym konsultują się bezpośrednio z wybranymi przez siebie nauczycielami akademickimi, którzy jednocześnie na bieżąco informują ich o wydarzeniach i badaniach, w których mogą uczestniczyć. Informacje o możliwości zaangażowania się w ruch naukowy podawane są również podczas zajęć w celu zachęcenia nowoprzyjętych studentów do udziału w badaniach. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zgodnie zadeklarowali, że wszyscy studenci spotykają się z problematyką badań naukowych na ostatnich latach studiów I i II stopnia. Podczas spotkania zorganizowanego przez Władze Dziekańskie studenci samodzielnie dokonują wyboru opiekuna pracy dyplomowej. Taki sposób wyboru opiekuna studenci uważają za właściwy, gdyż ich zdaniem każdy student ma możliwość indywidualnego podjęcia decyzji. Ponadto, studenci mogą sami zaproponować temat swojej pracy dyplomowej. Podczas realizacji pracy licencjackiej lub magisterskiej Studenci korzystają z wielu narzędzi i mogą liczyć na wsparcie merytoryczne swoich opiekunów. Studenci zostają przeszkoleni i przygotowani do obsługi platformy zdalnej edukacji w zakresie kształcenia na odległość z przedmiotów takich jak ochrona własności intelektualnej, ergonomii, czy wybranych przedmiotów kierunkowych.

5.2. Uczelnia stworzyła podstawy administracyjno-prawne do prowadzenia programów wymiany krajowej i międzynarodowej. Studenci kierunku *turystyka i rekreacja* mają możliwość składania aplikacji do programu Erasmus+, w ramach którego mogą realizować osiągnięcie efektów kształcenia na wybranej przez siebie uczelni zagranicznej, z którą współpracuje UŁ. Corocznie korzysta z tego programu od kilku do kilkunastu studentów ocenianego kierunku, którzy stanowią zdecydowaną większość wyjeżdżających na studia za granicę spośród wszystkich studentów WNG. Studenci mogą również studiować w ramach programu Mobility Direct. W ramach współpracy międzyuczelnianej odbywa się coroczna wymiana studencka z Uniwersytetem Hydrometeorologicznym z St. Petersburga. Okolicznościowo odbywa się również wymiana z innymi uczelniami.

W roku akademickim 2014/2015 w programie Erasmus + wzięło udział 29 studentów kierunku *turystyka i rekreacja*, w tym 15 wyjechało za granicę na inne uczelnie, a w ubiegłym roku akademickim (2015/2016), w wymianie uczestniczyło 15 studentów, w tym 9 wyjechało na uczelnie zagraniczne. Natomiast w roku akademickim 2014/2015 z programu Mobility Direct skorzystało,

wyjeżdżając, 6 studentów, a w roku akademickim 2015/2016 8 studentów. Studenci wiedzą o możliwości wyjazdu na inną uczelnię krajową w ramach programu MOST, jednak z takiej propozycji nie skorzystali. W czasie spotkania z ZO PKA studenci wykazali się dużą wiedzą na temat organizacji wyjazdu w ramach wymiany międzynarodowej, wskazując miejsca oraz osoby, u których szukaliby szczegółowych informacji i wsparcia. Do opieki nad osobami zamierzającymi wziąć udział w wymianie międzynarodowej został powołany Wydziałowy Koordynator ds. Erasmus +, który służy studentom merytoryczną pomocą. W opinii studentów obecnych podczas spotkania z ZO PKA oraz zainteresowanych wymianą, Władze Dziekańskie są bardzo pomocne w procesie przygotowania wyjazdu oraz powrotu i rozliczenia go, a zasady są jasno sformułowane, przejrzyste oraz powszechnie dostępne u Koordynatora i na stronie internetowej Wydziału. Zdaniem studentów, wizytowany kierunek oraz kadra dydaktyczna jest dobrze przygotowana do przyjmowania studentów w ramach programów zagranicznych – przygotowano wiele wykładów w języku obcym, a nauczyciele akademicy posiadają bardzo dobrą znajomość języków obcych, głównie języka angielskiego.

5.3. Studenci I stopnia obecni na spotkaniu z ZO PKA oświadczyli, że wiodącym sposobem poznania środowiska gospodarczego, społecznego i kulturalnego są praktyki zawodowe. Studenci studiów II stopnia kontakt ze środowiskiem gospodarczym realizują poprzez udział w targach turystycznych, targach pracy, a ze środowiskiem społecznym, naukowym i kulturalnym przez udział w konferencjach, warsztatach i konwersatoriach (konferencja Kultura i Turystyka, warsztaty z Geografii Turyzmu, konwersatorium Wiedzy o Mieście). Podczas spotkania z ZO PKA pracownik Akademickiego Biura Karier Zawodowych stwierdził, że w minionym roku akademickim żaden ze studentów wizytowanego kierunku nie skorzystał z oferty Biura w zakresie nieobligatoryjnych praktyk studenckich. Natomiast studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zadeklarowali, że wiedzą o działalności Biura, jednak rzadko korzystają z tej oferty, ponieważ niejednokrotnie samodzielnie znajdują odpowiadające im propozycje. Studenci cenią kontakty nawiązywane w ramach działalności koła naukowego. Członkowie koła uważają, że formy działalności przez nich podejmowane przynoszą im wiele doświadczenia oraz umiejętności, które są cenione przez przyszłych pracodawców. Wydział stara się wspierać studentów ocenianego kierunku w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a główną formą tego wsparcia jest realizacja obowiązkowych praktyk zawodowych, których różnorodność wynika z szerokiej współpracy z wieloma podmiotami. Opracowano „Program Wsparcia Kariery Zawodowej i Naukowej Studentów Turystyki i Rekreacji”, którego założenia z punktu widzenia wsparcia udzielanego studentom w procesie nabywania praktycznych umiejętności oraz możliwości zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych należy ocenić wysoko. Zdecydowanie rekomenduje się zatem jego konsekwentne wdrażanie i rozwijanie. Istotną rolę w procesie wspierania studentów pełni Akademickie Biuro Karier Zawodowych Uniwersytetu Łódzkiego. Jednostka ta zasadniczo nie dysponuje ofertami wsparcia adresowanymi bezpośrednio i wyłącznie do studentów akredytowanego kierunku i należałoby taką ofertę stworzyć.

5.4. Jednostką odpowiedzialną za opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, w tym studentami kierunku *turystyka i rekreacja*, jest Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Uzależnień UŁ. W ramach pomocy świadczonej przez Biuro oferowana jest studentom m.in. pomoc w zakresie wsparcia psychologicznego, zapewnienia tłumacza języka migowego, wyposażenia auli na WNG w pętlę indukcyjną dla osób słabosłyszących i przystosowania stanowisk komputerowych oraz ich oprogramowania. Ponadto, niepełnosprawnym studentom zapewniono wsparcie w procesie uczenia się poprzez możliwość realizowania przedmiotów w trybie indywidualnej organizacji studiów, zaproponowania alternatywnej formy zadawania egzaminów lub zaliczeń i pomocy materialnej. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA system pomocy materialnej, w tym specjalna ścieżka dedykowana osobom chorym - stypendium specjalne - funkcjonuje prawidłowo, a środki materialne są rozdzielane sprawiedliwie. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, w tym sale wykładowe i ćwiczeniowe są dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Umożliwiają im swobodny dostęp do nauki, udział w badaniach i tworzą komfortowe warunki pracy.

5.5. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA ocenili pracę oraz obsługę administracyjną dziekanatu jako bardzo dobrą, a informacje uzyskiwane od pracowników jako merytoryczne oraz przekazywane w miły i życzliwy sposób. Bardzo pozytywnie wyrażano się również na temat komunikacji z pracownikami dziekanatu, który ma miejsce również za pośrednictwem platformy USOS lub poczty elektronicznej. Zdaniem studentów głównym źródłem informacji są strony internetowe Wydziału oraz Instytutu, które są stale aktualizowane. Informacje o poszczególnych przedmiotach znajdują się na

platformie USOS, na której zamieszczane są np.: karty przedmiotów. Należy zadbać, aby karty przedmiotów były aktualne i spełniały stawiane im wymogi. W ocenie studentów wizytowanego kierunku dostępność oraz godziny otwarcie jednostek administracyjnych, w tym dziekanatu, są odpowiednie.

3. Uzasadnienie

Atuty, które są stale doceniane przez studentów wizytowanego kierunku to m.in. życzliwa postawa kadry akademickiej, dobrze zorganizowane kontakty z otoczeniem gospodarczym oraz aktualne strony internetowe Instytutu i Wydziału. Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość korzystania z programów studenckiej wymiany, zarówno krajowej, jak i międzynarodowej. Zasady korzystania z programów są przejrzyste i ogólnie dostępne. Studenci zgromadzeni w ramach działalności koła naukowego doceniają wsparcie jakie otrzymują od opiekuna i władz dziekańskich. Na podkreślenie zasługuje wsparcie osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, polegające na udzielaniu pomocy materialnej i umożliwieniu indywidualnej organizacji i realizacji procesu kształcenia.

4. Zalecenia

W miarę możliwości organizacyjnych należy rozważyć zaniechanie organizacji zajęć dydaktycznych do późnych godzin wieczornych oraz umożliwienie studentom nauki również na podstawie materiałów dydaktycznych wykorzystywanych podczas zajęć.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5 wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6 kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7 wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8 zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

6.1. Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia wprowadzono w Uniwersytecie Łódzkim Uchwałą nr 221 Senatu Uczelni w czerwcu 2010 r. w sprawie zapewnienia jakości kształcenia w UŁ. Uchwała ta wyznacza i określa cele i procedury zapewnienia jakości, sposoby monitorowania i podnoszenia jakości kształcenia, podniesienie rangi pracy dydaktycznej, stworzenie procedur oceny metod i warunków kształcenia oraz programów studiów uwzględniających modele stosowane w

innych uczelniach, zwiększenie mobilności studentów w kraju i za granicą, a także zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o metodach oceny kształcenia. Zgodnie z powyższym dokumentem nadzór nad funkcjonowaniem systemu jakości kształcenia sprawuje Rektor. W powyższej uchwale przewidziano również powołanie Uczelnianej Rady Jakości Kształcenia (organu opiniodawczo-doradczego i kontrolnego utworzonego na mocy Zarządzenia nr 53 Rektora z grudnia 2012 r.) oraz komisji ds. jakości kształcenia poszczególnych samodzielnych jednostek organizacyjnych UŁ - powoływanych przez dziekanów w drodze zarządzenia. Na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Geograficznych w marcu 2013 r. zatwierdzono opracowany zgodnie z wytycznymi określonymi w Zarządzeniu nr 128 Rektora Uczelni z lipca 2012 r. - *Model zarządzania jakością kształcenia na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego*, którego głównym celem jest stworzenie warunków sprzyjających wdrożeniu działań podnoszących jakość kształcenia na kierunkach, w tym wizytowanego kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzonych w Jednostce, oraz sposobów oceny efektów tych działań. Zgodnie z przyjętym Modelem strukturę Wydziałowego systemu zarządzania jakością stanowią: Kolegium dziekańskie i Rada Wydziału NG, Wydziałowe Zespoły: ds. zapewnienia jakości kształcenia, ds. oceny jakości kształcenia, ds. procesu dyplomowania, ds. praktyk zawodowych; kierunkowe zespoły programowe (rady programowe kierunków); Pełnomocnicy Dziekana ds. ECTS i programu ERASMUS; Rada Pracodawców i Biznesu oraz Samorząd studentów i doktorantów WNG. Główne zadania wynikające z funkcjonowania Systemu obejmują obszary związane z podjęciem działań zapewniających stworzenie warunków do wdrażania działań zmierzających do podniesienia jakości kształcenia oraz ocenę efektów podejmowanych działań, w szczególności ocena w jaki sposób stosowane procedury przyczyniają się do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

W Uniwersytecie Łódzkim oraz na Wydziale Nauk Geograficznych prowadzone działania umożliwiają monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”. Wpływ na projektowanie efektów kształcenia oraz ich zmian na wizytowanym kierunku „turystyka i rekreacja” mają zarówno interesariusze wewnętrzni, jak i zewnętrzni. Interesariuszami wewnętrznymi realizującymi określone zadania związane z projektowaniem efektów kształcenia są osoby należące do kadry dydaktycznej oraz studenci wizytowanego kierunku. Uczestniczą oni w projektowaniu efektów kształcenia poprzez czynny udział w Senacie, Radzie Wydziału oraz Uczelnianej, jak i Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia (WKdsJK). Przedstawiciele studentów są obecni z prawem głosu w Senacie Uczelni i Radzie Wydziału oraz w obu wymienionych powyżej Zespołach ds. jakości kształcenia. Liczba studentów w składzie tych organów jest zgodna odpowiednio z art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Z udostępnionych w trakcie oceny informacji wynika, iż program kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” opiniowany był przez Samorząd Studencki, WKdsJK, a ponadto zatwierdzony przez Radę Instytutu Geografii Miast i Turyzmu (która pełni rolę rady programowej kierunku) oraz Radę Wydziału NG. Zmiany w programie kształcenia (zaopiniowane przez Samorząd Studencki) polegające m.in. na wprowadzeniu trzech nowych specjalności dokonane zostały zgodnie z sugestiami studentów wyrażonymi w drodze ankietyzacji oraz podczas spotkań. Znaczący wpływ na ostateczny kształt zmian przekazanych w drodze konsultacji mieli nauczyciele akademicy, ale też interesariusze zewnętrzni skupieni wokół powołanej w 2013 r. Wydziałowej Rady Pracodawców i Biznesu składającej się z przedstawicieli praktyki gospodarczej, administracji publicznej regionu oraz edukacji (m.in. Zarządu Głównego PTTK, Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego UŁ, wybranych hoteli, szkół średnich). Udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu efektów kształcenia opiera się na działaniach realizowanych w kilku formach, a polega przede wszystkim na bieżącym monitorowaniu rynku pracy i reagowaniu na jego aktualne potrzeby, rozpoznawaniu potrzeb w zakresie prowadzenia badań naukowych, realizacji wspólnych przedsięwzięć w zakresie badań naukowych, projektów dydaktycznych oraz zlecenia tematyki prac dyplomowych, prowadzeniu zajęć dydaktycznych, współpracy w zakresie organizacji praktyk zawodowych i wyjazdów terenowych, a ponadto na budowaniu pozycji Wydziału jako atrakcyjnego produktu naukowego i dydaktycznego. Współpraca ta polega też na monitorowaniu losów absolwentów kierunku „turystyka i rekreacja”, jak również na wzajemnej promocji działalności Wydziału oraz instytucji reprezentowanych w Radzie Pracodawców i Biznesu. Monitorowanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi leży w gestii Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia. Posiedzenia Rady odbywają się cyklicznie (najczęściej dwa razy w roku) i uczestniczą w

nich Władze Wydziału oraz dyrektorzy poszczególnych jednostek organizacyjnych Wydziału. Ze spotkań tych sporządzane są protokoły. Dzięki ścisłym i bezpośrednim kontaktom Władz WNG i pracowników prowadzących zajęcia na kierunku „turystyka i rekreacja” z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego spostrzeżenia i sugestie pracodawców są przekazywane osobom odpowiedzialnym za funkcjonowanie ocenianego kierunku studiów. Zdaniem Zespołu Oceniającego wpływ interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych oraz dobór narzędzi i metod zapewniających ich udział w projektowaniu efektów kształcenia na wizytowanym kierunku studiów jest zapewniony.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzone jest w ramach procedur stosowanych dla realizacji założeń wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Ustanowione zostały metody i narzędzia w zakresie monitorowania i oceny tj.: ankietyzacja, hospitacje zajęć, analizy prowadzone przez Radę Programową kierunku, Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia lub inne osoby zaangażowane w proces kształcenia. Monitorowanie następuje m.in. poprzez analizę osiąganych efektów kształcenia, przegląd sylabusów pod kątem aktualności zawartych w nich informacji, treści przedmiotów oraz metod weryfikacji osiąganych efektów kształcenia z efektami kierunkowymi, analizę ocen semestralnych, bądź rocznych, analizę efektów kształcenia osiągniętych podczas studenckich praktyk zawodowych oraz zajęć terenowych (na podstawie opinii praktykodawców i kierunkowych opiekunów praktyk), ocenę zgodności z kierunkiem studiów tematyki oraz treści prac dyplomowych (przez Radę Programową kierunku oraz WKdsJK). Proces monitorowania odbywa się również poprzez dobór właściwej kadry zaangażowanej w proces kształcenia (analiza zatrudnienia i kompetencji prowadzących), współpracę z interesariuszami zewnętrznymi (np. poprzez wsparcie w zakresie realizacji praktyk, zajęć terenowych). Podczas monitorowania uwzględniana jest ocena kształcenia sformułowana przez studentów w procesie ankietyzacji zajęć dydaktycznych, w tym terenowych oraz jakości studiowania na kierunku, a także dotycząca opinii absolwentów o jakości kształcenia i przydatności studiów na rynku pracy. W wyniku przeprowadzonych działań monitorujących, na skutek uwag sformułowanych w procesie ankietyzacji wdrożono na kierunku „turystyka i rekreacja” trzy nowe specjalności, dokonano weryfikacji programów poszczególnych przedmiotów (m.in. uwzględniono uwagi studentów dotyczące powtórzeń treści nauczania w ramach różnych przedmiotów), ćwiczeń terenowych oraz skorygowano program praktyk zawodowych. Jednym z istotnych elementów monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest dokonywana co roku ocena efektów kształcenia. Istotne znaczenie mają też wyniki monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia dokonywane na bieżąco przez pracowników dydaktycznych i zgłaszanie w tym obszarze propozycje zmian. System sprawdzania i oceny sformułowany jest dla określonego przedmiotu przez koordynatora przedmiotu, który ustala w jaki sposób osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów kształcenia podlega weryfikacji. Na WNG uszczegółowiono zasady odbywania studenckich praktyk zawodowych, ćwiczeń terenowych, ale także procedury dyplomowania zarówno dla prac licencjackich, jak i magisterskich. Monitorowanie procesu dyplomowania prowadzone jest również poprzez analizę ocen z egzaminów, tematyki prac dyplomowych oraz w zakresie badania antyplagiatowego. W wyniku działań monitorujących proces dyplomowania m.in. zaaprobowano możliwość zgłaszania przez podmioty zewnętrzne propozycji tematyki prac dyplomowych. Prowadzony na kierunku monitoring stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia realizowany jest w ciągu roku akademickiego systematycznie i służy doskonaleniu procesu kształcenia. Podczas wizytacji udostępniono sprawozdania podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia, które analizują sygnały płynące z Wydziału i otoczenia (m.in. wyniki ankiet, hospitacji, rozmowy ze studentami, a także informacje uzyskiwane od podmiotów współpracujących z Jednostką). Uzyskane wyniki w formie sprawozdań WKdsOJK przekazywane są wraz z informacjami o bieżącym poziomie osiągania tych efektów i z zaleceniami Władzom Wydziału, sporządzony raport dyskutowany i zatwierdzany jest na posiedzeniu Rady Wydziału NG, a następnie przekazywany do UKJK i prezentowany w formie sprawozdania obejmujące raporty innych Jednostek Uczelni na posiedzeniu Senatu UŁ.

Wizytowany kierunek „turystyka i rekreacja” objęty jest systemem weryfikacji efektów kształcenia, którego zasady określone zostały w Regulaminie Studiów, zarządzeniach Rektora oraz uchwałach organów kolegialnych Uczelni i Wydziału Nauk Geograficznych. Podstawowe zasady oceny efektów kształcenia ujęte zostały w Regulaminie Studiów Uniwersytetu Łódzkiego określającym w

szczegółności prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem poszczególnych etapów studiów oraz pełnego cyklu kształcenia. Rozwiązania zawarte w powyższym dokumencie, poza regulacjami związanymi z zaliczeniem przedmiotów, określają ramy organizacyjne dla procesu weryfikacji osiągnięć studenta, formułują uprawnienia odwoławcze oraz określają konsekwencje braku zaliczenia. Regulamin wprowadza również skalę ocen stosowanych w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Dokumentację systemu weryfikacji efektów kształcenia na WNG stanowią sprawozdania. Weryfikacja efektów kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów odbywa się poprzez działania koordynatorów przedmiotów, którzy odpowiedzialni są za opracowanie oraz ocenę różnych narzędzi służących do weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Obowiązek powyższych działań nakłada na koordynatorów Zarządzenie nr 129 Rektora Uniwersytetu z lipca 2013 r. w *sprawie weryfikacji i dokumentowania efektów kształcenia*. Ocenę sposobów weryfikacji koordynatorzy przedmiotów przedstawiają podczas spotkań z WKdsJK. Weryfikacja polega na badaniu wyników ocen uzyskanych z sesji egzaminacyjnej oraz prac zaliczeniowych i projektowych, jak i rozkładu ocen. Do weryfikacji osiąganych efektów kształcenia służy specjalnie opracowana matryca obejmująca m.in. nazwę przedmiotu, nr kierunkowego efektu kształcenia, sposoby weryfikacji efektów kształcenia (egzamin, kolokwium, projekt, prezentacja, zadania zespołowe, wystąpienia publiczne) oraz terminy uzyskanych ocen. W wyniku analizy powyższych ocen w Jednostce zauważono konieczność zmiany niektórych sposobów weryfikacji efektów kształcenia, zmniejszenia liczby zakładanych efektów kształcenia lub modyfikacji ich określenia.

W systemie jakości kształcenia przewidziana jest także procedura weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk zawodowych. Ogólne zasady odbywania praktyk studenckich znajdują się w Regulaminie studiów UŁ, natomiast zasady szczegółowe dostępne są na stronie internetowej Wydziału. Nadzór nad przebiegiem praktyki zawodowej ze strony instytucji, w której odbywa się praktyka sprawuje opiekun, który dokonuje oceny kompetencji nabytych przez studenta podczas praktyk. Ponadto z ramienia Wydziału Kierunkowi opiekunowie praktyk weryfikują uzyskanie efektów kształcenia na podstawie hospitacji praktyk, a także po ich zakończeniu oceniając umiejętności studenta oraz dokumentację przebiegu praktyk (Dziennik praktyk). Ocena praktykanta formułowana jest również w ankiecie wypełnianej przez praktykodawcę.

Końcowe efekty kształcenia na studiach I i II stopnia weryfikowane są w procesie dyplomowania. Zasady związane z procesem dyplomowania przedstawione zostały w Regulaminie studiów UŁ oraz w dostępnych na stronie Wydziału Procedurach dyplomowania. Prace dyplomowe muszą być przygotowywane według sformułowanych odpowiednich wymogów merytorycznych i formalnych. Egzamin dyplomowy prowadzi komisja, z egzaminu sporządza się protokół indywidualny dla każdego dyplomanta. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie zaliczenia wszystkich obowiązkowych przedmiotów i praktyk oraz wymaganej w toku studiów liczby punktów ECTS, a także uzyskanie oceny co najmniej dostatecznej z pracy dyplomowej. Wszystkie prace dyplomowe na WNG są weryfikowane w systemie antyplagiatowym zgodnie z opracowaną i zatwierdzoną przez Radę Wydziału w czerwcu 2014 r. procedurą antyplagiatową (dostępną na stronie internetowej Jednostki). Zastosowanie powyższej procedury oraz pozytywny wynik badania jest warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu dyplomowego. Na Wydziale prowadzony jest także konkurs na „Najlepszą pracę magisterską” opracowaną w Jednostce.

Zasady dotyczące potwierdzenia efektów uczenia się Senat Uniwersytetu Łódzkiego przyjął w oparciu o wymagania określone w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym w czerwcu 2015 r. na mocy Uchwały nr 507 w *sprawie zasad, warunków i trybu potwierdzania w Uniwersytecie Łódzkim efektów uczenia się oraz sposobu powoływania i trybu działania komisji weryfikującej efekty uczenia się*.

Procedurę potwierdzenia efektów uczenia opracował Zespół powołany w Uczelni w 2014 r. spośród członków Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia. Zespół ten opracował pilotażową procedurę dla trzech kierunków prowadzonych w Uczelni, w tym m.in. dla wizytowanego kierunku „turystyka i rekreacja”. Zgodnie z wytycznymi w niej zawartymi potwierdzeniem efektów uczenia się na poziomie podstawowej jednostki organizacyjnej zajmuje się powołany przez Radę Wydziału Wydziałowy Zespół ds. Potwierdzania Efektów Uczenia Się. Z informacji otrzymanych podczas wizytacji wynika jednak, że dotychczas brak było na ocenianym kierunku kandydatów zainteresowanych potwierdzeniem efektów uczenia się, zatem roli WSZJK w tym procesie nie można obecnie ocenić.

Elementem WSZJK jest także monitorowanie losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia. W Uczelni monitorowaniem

zajmuje się Akademickie Biuro Karier Zawodowych Uniwersytetu Łódzkiego. Badania są prowadzone metodą on-line. Ankietyzacja absolwentów dokonywana jest poprzez projekt pn. Monitorowanie karier zawodowych absolwentów UŁ, którego celem jest uzyskanie informacji na temat przebiegu karier zawodowych absolwentów Uczelni. Z raportu za rok 2013 wynika, że absolwenci dokonywali m.in. oceny wpływu studiów na rozwój wiedzy, umiejętności i postaw. Losy zawodowe absolwentów Wydziału Nauk Geograficznych badane są ponadto przy pomocy wydziałowej ankiety papierowej dotyczącej opinii absolwenta bezpośrednio po ukończeniu studiów o jakości kształcenia i przydatności studiów do rynku pracy. W wyniku analizy ankiet absolwentów, ale także ankiet studenckich i opinii pracodawców zmieniony został program kształcenia wizytowanego kierunku. Ocena monitorowania karier zawodowych absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwenta do pracy zawodowej należy do kompetencji WZdsOJK. Losy zawodowe absolwentów Wydziału analizowane są również w pracach dyplomowych opracowywanych przez studentów ocenianego kierunku. Podczas wizytacji poinformowano, iż na WNG powstała praca magisterska pt. *Losy absolwentów geografii turystyki, geografii turystyki i hotelarstwa oraz turystyki i rekreacji na Uniwersytecie Łódzkim w kontekście ich sylwetki zawodowej*. W procesie projektowania efektów kształcenia oraz ich modyfikacji wedle założeń wykorzystywane powinny być także wyniki badań opinii absolwentów obejmujące monitorowanie ich karier zawodowych, za które odpowiedzialne jest Akademickie Biuro Karier UŁ. W tym celu wykorzystywane są zarówno techniki ilościowe (ankieta internetowa), jak i jakościowe (zogniskowany wywiad grupowy). Opracowywane są wyniki analiz uwzględniające kierunki studiów, jednak z materiałów przedstawionych podczas wizytacji wynika, że mają one bardzo ograniczony zakres i nie pozwalają na skuteczną weryfikację kierunkowych efektów kształcenia i ewentualną modyfikację programu studiów. Za przykład dobrej praktyki można natomiast uznać pracę magisterską dot. losów zawodowych absolwentów akredytowanego kierunku, która powstała w ostatnich latach – warto powtarzać to badanie, np. w cyklach 2/3 letnich, aby możliwe były porównania wyników oraz wykorzystanie ich w procesie weryfikacji i modyfikacji efektów kształcenia.

Obowiązujący w Uczelni i stosowany na Wydziale Nauk Geograficznych WSZJK obejmuje ocenę jakości kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne, jak i wspierającej proces kształcenia. Kadra prowadząca kształcenia oceniana jest w drodze: ankietyzacji (zajęć dydaktycznych przez studentów oraz absolwentów bezpośrednio po ukończeniu studiów), hospitacji zajęć dydaktycznych, a także oceny okresowej nauczycieli akademickich. Ocena nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku dokonywana w procesie ankietyzacji ma istotne znaczenie dla ewaluacji procesu kształcenia. Wzór ankiety oceniającej zajęcia dydaktyczne stanowi załącznik do Uchwały nr 506 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z czerwca 2015 r. Ankietyzacja ogólnouczelniana odbywa się w systemie elektronicznym po zakończeniu każdego semestru. W ankiecie zawierającej 6 pytań student ocenia określone elementy pracy nauczyciela akademickiego oraz może wyrazić swoją opinię w formie uwag dodatkowych. W ankietach ujęta jest między innymi ocena sposobu przekazywania informacji, stopień sprecyzowania zajęć oraz stosunek prowadzącego zajęcia do studentów. Studenci oceniają również, czy ich udział w zajęciach przyczynił się do osiągnięcia efektów kształcenia, o których zostali poinformowani. Ankiety on-line nie są jednak chętnie wypełniane przez studentów i reprezentatywność wyników jest niewielka (zaledwie kilka procent). Na Wydziale Nauk Geograficznych przygotowaniem i koordynacją badań ankietowych zajmuje się WZdsOJK. Stosowana w Jednostce i przyjęta w ramach procedur WSZJK ankieta papierowa dotycząca realizacji zajęć dydaktycznych wzorowana jest na ankiecie ogólnouczelnianej. Udział studentów w tej formie ankietyzacji jest zdecydowanie wyższy (ok. 80 %). Na skutek uwag sformułowanych w ankietach studenckich podjęto na Wydziale działania naprawcze dotyczące m.in. kontroli treści przedmiotów i sposobu prowadzenia zajęć, szczególnie przez nauczycieli z zewnątrz (poprzez hospitacje), oraz przekazywania wiedzy przydatnej i aktualnej dla sektora związanego z wizytowanym kierunkiem studiów. Analiza ocen zawartych w ankietach prowadzi do sporządzenia rekomendacji dla Władz Wydziału i podjęcia działań doskonalących w tym zakresie. Podkreślanymi przez studentów mocnymi stronami są przede wszystkim wykładowcy oraz prestiż Uczelni, a także praca Dziekanatu i administracji.

Na WNG prowadzone są również hospitacje zajęć dydaktycznych będące kolejnym narzędziem służącym doskonaleniu realizacji procesu kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”. Hospitacje

prorowadzone są na podstawie zatwierdzonych przez wydziałowy zespół ds. jakości semestralnych harmonogramów i są ujętym w wydziałowych procedurach Systemu istotnym elementem oceny i weryfikacji jakości kształcenia, mobilizującym ponadto pracowników do poprawy jakości kształcenia. Hospitacje skierowane są głównie do nowo zatrudnionych nauczycieli akademickich oraz doktorantów prowadzących zajęcia dydaktyczne w celu doskonalenia ich umiejętności dydaktycznych, pozwalają również na doskonalenie i unowocześnianie metod dydaktycznych, także przez doświadczonych nauczycieli akademickich. Hospitacje zajęć prowadzone są przez kierowników jednostek organizacyjnych (katedr/zakładów/ pracowni), w których zatrudniony jest nauczyciel akademicki, w taki sposób, aby podlegał ocenie przynajmniej raz na dwa lata. W trakcie hospitacji zajęcia są oceniane pod względem merytorycznym, metodycznym, organizacyjnym oraz zgodności z sylabusem. Wypełniony protokół z hospitacji jest podpisany przez prowadzącego hospitację oraz osobę, która była oceniana i zapoznała się z jej wynikiem. Wypełnione protokoły z hospitacji zajęć są przekazywane do Dziekana i kolegium dziekańskiego, następnie omawiane na posiedzeniu Rady Wydziału. Z przedstawionych podczas wizytacji raportów z hospitacji w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 wynika, że podczas hospitacji nie stwierdzono znaczących nieprawidłowości. Protokoły z hospitacji (określone wydziałową procedurą) zawierają wnioski, uwagi i zalecenia. Zarówno wyniki hospitacji, jak i ankietyzacji analizowane są przez Radę Programową kierunku, WKdsJK. Wnioski przekazywane są do Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia, który sporządza raport z uzyskanych wyników badań omawiany na posiedzeniu Rady Wydziału. Wyniki powyższych działań brane są pod uwagę w prowadzonej na Wydziale polityce kadrowej w zakresie awansów, przedłużania zatrudnienia i obsadzie zajęć oraz służą ponadto ewaluacji przebiegu procesu dydaktycznego. Stanowią jeden z elementów okresowej oceny nauczycieli akademickich, której zasady określa Statut Uniwersytetu, ale też procedura ogólnouczelniana pn. *Szczegółowe zasady postępowania przy ocenie okresowej pracowników naukowo - dydaktycznych, naukowych i dydaktycznych*. Ocena okresowa przeprowadzana jest zgodnie z regulacjami określonymi w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, według opracowanego jednolitego kwestionariusza i obejmuje działalność dydaktyczną, naukową oraz organizacyjną. Oceny dokonuje Wydziałowa Komisja Oceniająca (powołana na kadencję 2016-2020 przez Radę Wydziału Nauk Geograficznych we wrześniu 2016 r.), nie rzadziej niż raz na dwa lata, a ponadto na wniosek przełożonego. Wnioski wynikające z oceny nauczyciela akademickiego mają wpływ na poprawę jakości procesu kształcenia, kształtowanie racjonalnej polityki kadrowej, wielkość obciążenia obowiązkami dydaktycznymi, powierzanie stanowisk kierowniczych oraz możliwość rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem. Procesem oceny w ramach WSZK objęta jest również kadra wspierająca proces kształcenia na wizytowanym kierunku studiów za pomocą ankiety dotyczącej poziomu obsługi studentów przez administrację. Ankietyzacja oceniająca pracę administracji przeprowadzana jest raz do roku, po zakończeniu cyklu kształcenia w drodze elektronicznej, a analiza jej wyników wskazuje, że obsługa ta jest w pełni zadowalająca.

Prowadzenie polityki kadrowej potwierdzają ogłaszane konkursy na stanowiska, protokoły z posiedzeń komisji konkursowych, wnioski Rady Wydziału o zatrudnienie lub przedłużenie zatrudnienia pracownikom oraz protokoły z posiedzeń Wydziałowej Komisji Oceniającej. Zatrudnianie nauczycieli akademickich odbywa się na podstawie procedur konkursowych. Na Wydziale studenci wybierają również w drodze ankietyzacji najlepszego nauczyciela akademickiego dla każdego kierunku i poziomu kształcenia, co skutkuje prezentowaniem wyników ankiet na posiedzeniu Rady Wydziału i przyznaniem przez Dziekana finansowych nagród motywacyjnych.

Stosowanie powyższych działań należy ocenić pozytywnie, bowiem wskazują one, iż działania w ramach WSZJK wspierają prowadzenie polityki kadrowej, a Wydział wspomaga podnoszenie kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego.

Na Wydziale Nauk Geograficznych wnioski uzyskane na podstawie ankietyzacji wykorzystuje się w ocenie nauczycieli akademickich. Studenci oceniają zajęcia oraz zamieszczają komentarze dotyczące m.in. sposobu prowadzenia zajęć, stopnia zrozumiałości treści, oraz kultury osobistej prowadzącego zajęcia. Ze sprawozdań podsumowujących ankietyzację wynika, że analiza ankiet pozwoliła na modyfikację lub wyeliminowanie negatywnie ocenianych działań. Wyniki ankiet są omawiane na posiedzeniach Rady Wydziału, są także przekazywane kierownikom poszczególnych jednostek, poza tym pracownicy widzą swoje oceny w systemie USOS i zobowiązani są do uwzględniania uwag. Pracownik, który uzyskał niską ocenę z ankietyzacji jest zapraszany na rozmowę wyjaśniającą do

bezpośredniego przełożonego, prowadzona jest także rozmowa z Dyrektorem Instytutu i z Dziekanem. Negatywnie oceniony pracownik jest również przewidziany w pierwszej kolejności do hospitacji zajęć w celu zdiagnozowania nieprawidłowości i podjęcia odpowiednich działań naprawczych. Przeprowadzone indywidualne rozmowy z nauczycielami akademickimi zwykle pozytywnie wpływają na poprawę jakości pracy dydaktycznej, w innym przypadku następuje odsunięcie od prowadzenia zajęć i powierzenie negatywnie ocenionemu pracownikowi innych obowiązków dydaktycznych. Ostatecznie wyniki ankiet przekazywane są do WKdsOJK. Analiza uzyskiwanych ocen pracowniczych jest podstawą m.in. do podejmowania decyzji o przedłużaniu zatrudnienia pracowników. Oceny dokonywane przez studentów są prezentowane na posiedzeniach Rady Wydziału (zgodnie z protokołami udostępnionymi w toku wizytacji). Raporty z oceny pracowników są także prezentowane na posiedzeniu Senatu oraz na zebraniu z pracownikami. Podkreślić należy, że wynikająca z ankietyzacji ocena studentów stanowi istotny element okresowej oceny kadry naukowo-dydaktycznej prowadzonej zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.

Model zarządzania jakością kształcenia na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego przewiduje zapewnienie właściwych środków w zakresie wsparcia studentów w ich działalności naukowo-dydaktycznej poprzez: dostępność konsultacji oraz opiekunów naukowych o doradców, ofertę kół naukowych i ich atrakcyjność oraz dostęp do Internetu. W poprzednim roku akademickim wprowadzono również zatwierdzony przez Radę Wydziału NG Program Wsparcia Zawodowego i Naukowego Studentów TiR. Na Wydziale prowadzony jest stały monitoring infrastruktury dydaktycznej. Pytanie dotyczące oceny infrastruktury Wydziału zamieszczone jest w wydziałowej ankiecie, podczas wizytacji nie przedstawiono jednak wyników tego badania. Procesem oceny objęta jest również obsługa administracyjna studentów. Ze sprawozdania z przeglądu działania WSZJK na kierunku „*turystyka i rekreacja*” wynika, że zarówno praca dziekanów Wydziału, jak i dziekanatu oceniana jest przez studentów wysoko.

Gromadzenie, przetwarzanie oraz dokumentowanie działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia ujęte zostało w Uczelni m.in. w Załączniku do Zarządzenia nr 128 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 20 lipca 2012 r. w sprawie: *modelu zarządzania jakością kształcenia w Uniwersytecie Łódzkim*. Powyższe Zarządzenie określa działania gwarantujące podnoszenie jakości kształcenia na Wydziałach, do których w szczególności należą m.in.: analiza programów kształcenia pod kątem zgodności z KRK, z zasadami stosowania punktacji ECTS w Uczelni, zgodności programu studiów z założonymi efektami kształcenia, osiągalności kierunkowych efektów kształcenia i kompetencji kadry jednostki prowadzącej kierunek; prowadzenie hospitacji, semestralnej ankietyzacji oraz analiza ankiet studenckich w zakresie programów kształcenia i ich realizacji; analiza wyników rekrutacji; opracowywanie okresowych raportów z prac WZdsOJK prezentowanych na posiedzeniach Rady Wydziału i URJK; w jednostkach prowadzących kierunki: cykliczne zebrania dydaktyczne (dotyczące w szczególności: ewaluacji programów kształcenia i opisów przedmiotów, analizy relacji przedmiotowych i kierunkowych efektów kształcenia, sposobu przyporządkowania punktów ECTS poszczególnym elementom programu, analiz: osiągalności kierunkowych efektów kształcenia, sylabusów poszczególnych przedmiotów, macierzy kompetencji tworzonej na potrzeby kierunku), ścisła współpraca z URJK. Opracowywane są dla każdego roku akademickiego raporty dotyczące efektów funkcjonowania WSZJK w Jednostce, które następnie przekazuje do końca roku kalendarzowego odpowiedniemu Prorektorowi. Powyższy raport zawiera analizy: stanu wyjściowego, ankiet, programów kształcenia również w kontekście potrzeb rynku pracy, a także analizę formalną i merytoryczną jakości procesu kształcenia, w tym osiągalności założonych kierunkowych efektów kształcenia, a ponadto opis działania Systemu na Wydziale i propozycje działań pro jakościowych, jak również opis sposobów upowszechniania informacji o jakości kształcenia w podstawowej jednostce organizacyjnej. Raport ten jest podstawą do sporządzenia szczegółowej analizy i dalszych prac pro jakościowych realizowanych w Jednostce. Wprowadzenie na Wydziale rekomendacji UKdsJK monitorowane jest przez Zespół ds. jakości kształcenia.

Pracami nad doskonaleniem jakości na Wydziale zajmują się m.in. Rady Programowe, w tym dla kierunku „*turystyka i rekreacja*” Rada Instytutu Geografii Miast i Turyzmu oraz WKdsJK i WKdsOJK. Powyższe ciała kolegialne spotykają się co najmniej kilka razy w semestrze, a ich posiedzenia są protokołowane i dotyczą m.in. ustalania szczegółowych zasad współpracy.

Dokumentacja dotycząca zapewniania jakości kształcenia tj.: raporty i sprawozdania m.in. z procesu monitorowania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, ankietyzacji, czy hospitacji analizowana jest

przez WKdsJK, która dokonuje opracowania wyników zestawień zbiorczych. Wnioski z analizy wyników przekazywane są do wdrażania przez WZdsOJK i omawiane na posiedzeniu Rady Wydziału. Gromadzona i uporządkowana dokumentacja uwzględnia wnioski i rekomendacje dotyczące zapewnienia i doskonalenia procesu kształcenia. Sporządzane analizy przekazywane są przez podejmujące działania projakościowe i realizujące procedury poszczególne podmioty do oceny Władz WNG oraz Uniwersytetu, zgodnie ze strukturą zarządzania procesem zapewnienia jakości kształcenia. Studenci kierunku „turystyka i rekreacja” informowani są o programie i procesie kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznych elementach poprzez system elektronicznej informacji USOSweb, a także strony internetowe: Wydziału oraz Instytutu Geografii Miast i Turyzmu, gdzie mogą znaleźć podstawowe informacje dotyczące wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Studenci mają dostęp do elektronicznej informacji o zakresie oferty kształcenia, a poprzez system USOS również do programów kształcenia i sylabusów, procedur związanych z procesem dyplomowania, praktykami, zaliczania i sesji egzaminacyjnej, uzyskanymi ocenami. Opiekę nad prawidłowym funkcjonowaniem systemów informatycznych sprawuje ogólnouczelniane Centrum Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego. Na Wydziale Nauk Geograficznych monitoringiem dostępności i przejrzystości informacji dotyczących procesu kształcenia zajmuje się WKdsOJK. Z każdym rocznikiem studentów kierunku „turystyka i rekreacja” ponadto odbywają się co roku spotkania obejmujące dyskusję i wymianę opinii w zakresie jakości kształcenia oraz efektów kształcenia, a także ankietyzację dotyczącą jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów. Podczas spotkań szkoleniowych z pierwszym rokiem studiów przekazywana jest m.in. informacja na temat programu wizytowanego kierunku, organizacji roku akademickiego, zasad zachowania w Uczelni, obowiązującego w UŁ i na WNG Regulaminu studiów, programu wsparcia naukowego i zawodowego oraz działalności kół naukowych. Omawiana jest też filozofia studiowana na kierunku. Zdaniem Zespołu oceniającego mimo braku w Systemie oceny stopnia dostępności informacji o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach (z wyjątkiem skierowanej do kandydatów biorących udział w rekrutacji oraz studentów pierwszego roku, opracowanej w formie ankiety ‘wydziałowej oceny oferty dydaktycznej WNG oraz dostępności informacji o niej dla kandydatów na studia (PA_K)’) zapewnia się studentom i innym zainteresowanym dostęp do informacji o procesie kształcenia.

6.2. Systematyczna ocena skuteczności funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na ocenianym kierunku studiów dokonywana jest w ramach corocznych spotkań studentów organizowanych w ramach posiedzeń Rady Instytutu Geografii Miast i Turyzmu. Podczas spotkania wskazuje się obszary i elementy procesu kształcenia wymagające doskonalenia oraz formułuje wnioski dotyczące działań doskonalących. Wnioski przekazywane są Przewodniczącemu Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Ocenie podlega adekwatność i skuteczność narzędzi stosowanych w ramach WSZJK - m.in. wyniki ankiet studenckich, wnioski pohospitacyjne, sprawozdania ze spotkań Władz Wydziału ze studentami. Jednostka dokonuje zatem systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu. Należy stwierdzić, że ocenianym Wydziale działa wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, umożliwiający stały, systematyczny i skuteczny monitoring programów kształcenia i analizę jakości kształcenia.

3. Uzasadnienie

W opinii Zespołu Oceniającego wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia na Wydziale Nauk Geograficznych obejmuje istotne aspekty mające wpływ na jakość kształcenia. Wydział zapewnia interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym udział w procesie projektowania efektów kształcenia, jak i dokonywania ich zmian. Zarówno zakres i systematyczność ocen efektów kształcenia w ramach działania Systemu, jak i monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia służy doskonaleniu procesu kształcenia. Proces weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia jest prowadzony przez nauczycieli akademickich na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych oraz z wykorzystaniem metod zapewniających skuteczną weryfikację stopnia osiągnięcia tych efektów. W ramach działań systemowych zapobiega się plagiatom i wspomaga ich wykrywanie. Jednostka wykorzystuje wyniki monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia. W ramach przyjętych rozwiązań systemowych weryfikuje się prawidłowość polityki kadrowej poprzez ocenę kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia. Polityka kadrowa

realizowana jest poprzez systematyczne analizowanie stanu kadry i potrzeb w tym zakresie. Stosowane są ankiety oceniające nauczycieli na wszystkich poziomach studiów oraz prowadzone są hospitacje zajęć dydaktycznych, co umożliwia regularne monitorowanie jakości procesu dydaktycznego. Wyniki tych ocen są brane pod uwagę przy obsadzie zajęć w kolejnych cyklach.

Na Wydziale podejmowane są działania służące pozyskiwaniu informacji w zakresie warunków kształcenia i organizacji studiów, oraz środków wsparcia dla studentów. Realizowana jest także polityka informowania studentów o efektach kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznego elementach. W Jednostce dokonywane są analizy m.in. na podstawie wniosków wynikających z ankiet, hospitacji oraz oceny prac zaliczeniowych, struktury ocen. Stworzono narzędzia umożliwiające monitorowanie i okresową oceny działania Systemu, opracowywane są też propozycje działań pro jakościowych. Zdaniem Zespołu Oceniającego funkcjonujący w Uczelni i na WNG wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia tworzy strukturę pozwalającą na budowę kultury jakości na kierunku na wizytowanym kierunku oraz stwarza warunki dla zapewnienia systematyczności przeprowadzanych ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia.

4. Zalecenia

brak

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Wewnętrzne i zewnętrzne czynniki zawarte w analizie SWOT mające odniesienie do perspektyw rozwoju kształcenia ocenianego kierunku zostały przez Jednostkę sporządzone bardzo trafnie i znajdują potwierdzenie w ustaleniach ZO. Mocne strony oraz szanse rozwoju kierunku „turystyka i rekreacja” zdecydowanie przeważają nad słabymi. Wyróżniono wśród nich m.in. szeroką i intensywną współpracę z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Polską Organizacją Turystyczną oraz Regionalną Organizacją Turystyczną Województwa Łódzkiego. Ponadto program kształcenia wyróżnia się z oferty innych jednostek dydaktycznych, jest ciągle doskonalony i dostosowywany do wymagań rynku pracy.. Jako mocną stronę wskazano także duży udział studentów w europejskich programach edukacyjnych, np. Erasmus +. Wszystkie wymienione powyżej mocne strony kierunku zostały w czasie wizytacji potwierdzone. Szansą dla rozwoju ocenianego kierunku może być zacieśnianie współpracy z innymi szkołami wyższymi kształcącymi w zakresie turystyki oraz stały rozwój gospodarki turystycznej, jak i wzrost poziomu aktywności turystycznej i rekreacyjnej społeczeństwa z czym wiąże się zwiększające się zapotrzebowanie na dobrze wykształconą kadrę w tym zakresie. Tezy w tym zakresie należy uznać w opinii ZO za bardzo trafne. Zaś negatywne strony prowadzenia kształcenia na kierunku Wydział określił jako problemy związane z niedostatecznymi zasobami materialnymi dla rozwoju dydaktyki, co przekłada się na częściową odpłatność studentów za ćwiczenia terenowe. W opinii ZO należy rozważyć możliwość zapewnienia pokrycia przez Jednostkę wszystkich kosztów związanych z procesem kształcenia i zniesienia częściowej odpłatności wymaganej od studentów za realizację procesu dydaktycznego. Wśród słabych stron wymieniono także zbyt małe zainteresowanie studentów oceną nauczycieli akademickich oraz badaniami naukowymi. Natomiast zagrożeniem jest m.in. brak „Ustawy o usługach turystycznych” oraz nasycenie rynku pracy w sektorze turystycznym. Inne wymienione czynniki stanowiące zagrożenie również zostały trafnie określone i ZO w pełni je podziela.

Dobre praktyki

1. Unikatowa organizacja roku akademickiego - I blok zajęć dydaktycznych (5 tygodni), kierunkowy blok zaliczeniowy (jeden lub dwa tygodnie), II blok zajęć dydaktycznych (5 tygodni), kierunkowy blok zaliczeniowy (jeden lub dwa tygodnie), zajęcia terenowe (maj, czerwiec), sesja egzaminacyjna, przerwa, sesja poprawkowa - sprzyjająca zdobywaniu przez studentów wiedzy i umiejętności praktycznych i umożliwiająca zintensyfikowaną kontrolę realizacji zakładanych efektów kształcenia.

2. Ugruntowana, owocna współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

3. Praktyki zawodowe (I stopień studiów) podzielone na 5 obowiązkowych modułów realizowanych w różnego rodzaju podmiotach gospodarczych – tak zaprojektowany i realizowany system praktyk sprzyja elastyczności i mobilności zawodowej, student poznaje specyfikę pracy w

różnych sektorach związanych z turystyką i rekreacją, zarówno publicznym, jak i prywatnym.

4. Prace magisterskie dotyczące losów zawodowych absolwentów akredytowanego kierunku – warto powtarzać to badanie, np. w cyklach 2/3 letnich, w oparciu o tę samą metodologię, aby możliwe były porównania wyników oraz wykorzystanie ich w procesie weryfikacji i modyfikacji efektów kształcenia.

5. Dbłość o kontakty z absolwentami ocenianego kierunku, m.in. poprzez umożliwianie im rozwoju i promocji własnej działalności zawodowej.